

uskon ja ajattelun avuksi

PERUS A

4/2009

Miten voimme ymmärtää Kristuksen
ylösnousemuksen?

Jeesuksen vertaus

- samarialaisesta
- tuhlaajapojasta
- taloudenhoitajasta

Leif Andersen:

Voiko Jumalalle antaa anteeksi?

”Uskovien vastaisku ateistien
bussikampanjalle”

Kaksi elokuvaa

Sidotun tahdon voima ja autuus

Luther ei ainoastaan opettanut ”epävapaata tahtoa”, vaan hänen koko elämänsä oli pelkkää tämän opin osoittamista, ja hänen koko toimintansa otsikkona on *De servo arbitrio* (’orjan tahdosta’). Kun hän sanoo kaikista kristityistä, ettei heitä ”kuljeta vapaa tahto vaan Jumalan Henki”, se pitää paikkansa kaikista hänen oman elämäkertansa asemista. Hänen oma halunsa ei vienyt häntä luostariin – Herran käsi oli raskaana hänen yllään! Hän ei ponnistellut tohtorinarvoon eikä opetusvirkaan – hänet vedettiin siihen ”kuin horroksessa”. Vastoin omaa tahtoaan ja ystäviensä neuvoja hän hyökkäsi **Tetzeliä** vastaan ”kuin sokaistu hevonen” ja laati 95 teesiään. Wormsissa hän ei voinut peruuttaa kirjoituksiaan, koska hänen omatuntonsa oli ”Jumalan sanan vankina”.

Lutherinkin toimintaa leimasi Paavalin lausuma: ”Siinä, että julistan evankeliumia, ei ole mitään ylpeilemistä, sillä minun on pakko tehdä sitä. Voi minua, ellen evankeliumia julista!” (1. Kor. 9:16.)

Luther oli varma: ”Oppini ei ole minun.” Siksi hän ei halunnut, että olisi mitään ”luterilaisia” vaan ainoastaan kristittyjä. Kuitenkin juuri tällä tavoin hänestä tuli Jumalan valitsema ase. Uskonpuhdistus elää, koska se nimenomaan ei ollut Lutherin työtä:

”Tässä antaudutaan Jumalan vangiksi ja tyydytään siihen osaan, että ollaan hänen työväliseensä, joka on joka hetki ja kaikeksi uhalla hänen käytössään. Tässä luovutaan vastuusta ja strategista. Kaikessa osoittautuu sitten, että Jumala palauttaa takavarikoimansa ihmisen tämän elämän sen jo syntymässä määrättyneeseen tehtävään. Tuo pikkuinen munkki ylittää paavin ja keisarin.” (**Klaus Schwarzwaller: Theologia crucis**, 1970.) Koska olemme Herran omia, olemme herroja!

Jos siis Lutherille tarjoaisi vapaata tahtoa, hän torjuisi sen kauhistuneena, sillä ei vain kaikki valtuutus palvelemaan ole autuaassa Jumalan ”ratsuna” olemisessa vaan myös kaikki pelastuksen varmuus. Minulta on otettu pois oma itсени ja kaikki epäluotettavuuteni. Olen kätkeytynä Jeesuksen käsiin ajassa ja ikuisuudessa. Ei kukaan – ei myöskään oma tahtoni! – voi temmata minua niistä!

Luther sanoi: ”Tunnustan omasta itsestäni, että jos se olisi jotenkin mahdollista, en kuitenkaan haluaisi, että minulle annettaisiin vapaa tahto tai minun käsiini uskottaisiin jotakin, millä voisin pyrkiä pelastumaan. Vaikka eläisin ja toimisin ikuisesti, omatuntoni ei tulisi koskaan varmaksi siitä, kuinka paljon olisi tehtävä, jotta se riittäisi Jumalalle. Nyt kuitenkin olen varma siitä, että hän on uskollinen eikä valehtele minulle ja on myös niin väkevä ja voimallinen, etteivät mitkään paholaiset eivätkä vastoinkäymiset voita häntä eivätkä pysty riistämään minua häneltä. Näin kaikki pyhät kerskaavat Jumalastaan.”

Saksalainen **Siegfried Ketting** kirjassaan *Typisch evangelisch: Grundbegriffe des Glaubens* (1992) sidottua tahtoa käsittelevän luvun lopussa.

PERUSTALLA 182

PÄÄKIRJOITUS 183

ARTIKKELIT

Jouko N. Martikainen: Miten voimme ymmärtää Kristuksen ylösnousemuksen? 184

Lauri Thurén: Samarialaisen tapaus 190

Vesa Ollilainen: Jeesus ja tuhlaajapoikavertaus 196

Juha Määttä: Narratiivinen näkökulma Jeesuksen ongelmalliseen taloudenhoitajavertaukseen 203

Leif Andersen: Voiko Jumalalle antaa anteeksi? 212

KESKUSTELUA 217

MEILTÄ JA MUUALTA 221

TÄSSÄ JA NYT 222

KIRJOJA 225

LUTHERILTA 229

SANAN SELITYSTÄ

15. helluntain jälkeisestä sunnuntaista uskonpuhdistuksen muistopäivään 230

Ehdoton ja suhteellinen

Ehdoton perustatodellisuus on Jeesus Kristus: Jumala ja ihminen, olemuksellisesti synnitön ja syntiseksi toisten sijasta luettu ja tehty, itsessään pyhä ja vanhurskas, syntisten pelastaja.

Seurakunta/kirkko on vasta ja vain suhteellinen todellisuus, Jeesuksesta johdettu. Se perustuu häneen mutta koostuu syntisistä ja uskossa vanhurskautetuista ihmisistä. Toisin kuin Jeesuksen pyhyys seurakunnan pyhyys on sille itselleen vierasta, sen hyväksi luettua, ulkopuolelta eli Jeesuksesta tulevaa. Seurakunta on ehdottoman riippuvainen hänestä henkilönä ja hänen sanastaan asiana mutta ensisijaisesti henkilöstä ja henkilösuhteesta, jotka tuo ”asia”, Sana, ja vain se välittää.

Kristillisen uskon kolmas kohta – evankeliumi Pyhästä Hengestä ja hänen työstään – perustuu sen toiseen kohtaan, evankeliumiin Pojasta ja hänen työstään, eikä irtoa eikä itsenäisty siitä. Siinä kuten luomisessa on aina mukana myös ihminen. Pelastus tapahtuu ihmisessä. Toinen uskonkohta kertoo pelkästään Jeesuksesta ihmisten ulkopuolisena todellisuuksena, vaikka Jeesus on kyllä heitä varten ja uskossa tulee heihin.

Seurakunnan jäsenyys, kaste, ehtoollinen ja kirkon virka eivät takaa uskoa, joka on näkymätön eikä mitenkään perimmältään vangittavissa. On olemassa ” muita jumalia”, ”toinen Jeesus” eli ”Antikristus”, ”toinen henki”, ”toinen laki”, ”toinen evankeliumi”, ”valheapostoleja” ja ”valheveljiä” ensimmäisiä ja aitoja varjostamassa. Niin kuin usein petymme ihmis-suhteissa, niin meidät helposti petetään myös hengellisesti. Mikään ulkonainen, mikään laitos, mikään yhteisö, kukaan viranhaltija ei voi varjella meitä siltä. Varjellumme vain pysymällä siinä Jeesuksessa, jonka Pyhä Henki Jumalan sanassa meille välittää.

Seurakunnan jäsenten inhimillisyyden ja syntisyyden tähden siihen on aina suhtauduttava myös kriittisesti, niin kuin Uusi testamentti velvoittaa (1. Kor. 14:29; 1. Tess. 5:20–21; 1. Joh. 4:1). Seurakunnan viranhaltijat eivät ole erehtymättömiä vaan erehtyväisiä. Uusi testamentti kertoo Pietarin ja Paavalin keskinäisestä kriitikeistä sekä Paavalin ja Barnabaan toiminnallisuudesta välikirjasta. Miten me voisimme kuvitella olevamme nykyään jotenkin parempia?

”Puhdasta” seurakuntaa ei ole. Sellaisen kuvittelemineen itselle ja uskottelemineen toisille johtaa farisealaisuuteen ja ihmisten pettämiseen.

Itsekritiikki on kaiken kritiikin lähtökohta ja sen oikeutuksen välttämätön edellytys. Ei pidä eikä saa uskoa ketään eikä mitään yhteisöä, joka ei selvästi ilmaise itsekriittisyyttään. Luotettavia ovat vain se ihminen ja se yhteisö, jotka suhtautuvat kriittisesti itseensä – yksipuolisuutensa, vajavuutensa ja syntisyytensä tähden. Omahyväisyys ja itsetyytyväisyys ovat pahimpia valheita. Ne ovat aina myös toisten yläpuolelle asettumista. Totuudellisuus ja rehellisyys ovat seurakunnan aitouden perustava koetinkivi.

Toinen koetinkivi on kysymys vallasta. Vain se, joka on valmis luopumaan vallan ja väkivallan käyttämisestä, voittaa – niin kuin Jeesus. Vain hän tulee osalliseksi Jeesuksen vallasta, jonka alaisena hän itse aina on.

Seurakunta ei ole itseään varten vaan Kristusta ja evankeliumia ja maailmaa varten Kristuksessa ja Kristuksen tähden ja maailman – tai oikeammin sen ihmisten – voittamiseksi hänelle todistamalla ja julistamalla hänestä. Julistuksen kielteinen perustehtävä on valheen paljastaminen valhetta rakastaville. Sen myönteinen perustehtävä on tuoda esiin hänet, joka on Totuus. Totuus vapauttaa.

Miten voimme ymmärtää Kristuksen ylösnousemuksen?

Johdannoksi

Kuuntelemme aluksi pyhän Pietarin helluntaisaarnaa (Ap.t.2:32–33, 36):

Tämän Jeesuksen on Jumala herättänyt kuolleista; minkä todistajia me kaikki olemme. Koska hän siis on Jumala oikean käden voimalla korotettu ja on Isältä saanut Pyhän Hengen lupauksen, on hän vuodattanut sen, minkä te näette ja kuulette. – Varmasti tietäköön siis koko Israelin huone, että Jumala on hänet tehnyt Herraksi ja Kristukseksi, tämän Jeesuksen, jonka te ristiinnaulitsitte.

Näin rohkeasti puhuu nyt kansansa edessä mies, joka hiilivalkealla kielsi Herransa kolmesti. Nyt hän on valmis iloitsemaan siitä, että hänet katsotaan arvolliseksi kärsimään häväistystä Jeesuksen nimen tähden. Mitä tällä välin tapahtui hänelle ja muille lukkojen taakse piiloutuneille opetuslapsille? Mikä antoi heille ylipursuavan ilon ja rohkeuden arkuuden, pelon ja epäuskon ti-

lalle? Tätä pohdimme ensin. Sitten kysymme, mitä haudassa tapahtui Herralle Kristukselle, kun Jumala korotti hänet oikealle puolelleen.

”Me näimme Herran!”

Kun Herra ilmestyi opetuslapsilleen ensimmäisen kerran, he pelästivät perin juurin ja luulevat näkevänsä aaveen. Ymmärtämättömyys, epäusko ja pelko asuvat heidän sydämissään. Vasta sitten, kun Ylösnoussut itse ilmoittaa olevansa heidän tuttu Mestarinsa, näyttää heille kätensä ja jalkansa ja niiden haavat ja pyytää heitä koskettelemaan häntä, he vähitellen rohkaistuvat. Lopulta ilo, ylitsevuotava ilo ja palvova antautuminen Herralle valloittavat heidät.

Käsittämätön ihme on tapahtunut: Herra elää! Ruoskittu, ristille lyöty ja kalliohaudataan suljettu Herra elää! Ylösnoussut on sama Mestari, jonka he tunsivat, ja kuitenkin jotenkin muuttuneena, sama tuttu Opettaja ja silti jotenkin outo, tavalla, joka haastaa

meistä jokaisen ihmettelemään tapahtuneen suuruutta ja iloitsemaan siitä.

Mitä me siitä kuitenkin ymmärrämme? Mitä hänen opetuslapsensa siitä ymmärsivät? Vasta vähitellen ja – sanoisinko – suorastaan Ylösnouseen taivuttelun ja vakuuttelun tuloksena tämä häkellyttävä ihme avautuu heille. Samoin se avautuu meillekin, jokaiselle, joka jää kuuntelemaan heidän todistustaan, niin, koko Uuden ja Vanhan testamentin todistusta.

Tässä olemme yhtäältä huonommassa ja toisaalta paremmassa asemassa kuin Herran opetuslapset. Omin silmin ja korvin he näkivät hänet, kuulivat hänen puhuvan ja saivat omin käsin kosketella heille ilmestyvää Ylösnoussutta. Meillä taas on käytettävissä heidän todistuksensa lisäksi kristikunnan kahden vuosituhannen ajatustyö samoin kuin rajankäynti ylösnousemuksen torjuijien ja kiistäjien kanssa.

Yhtä kaikki, niin heidät kuin meidätkin haastoi ja haastaa tämä ainutkertainen tapahtuma rajuimmalla mahdollisella tavalla. Se todellakin tutkii sydämet ja munas-kuut. Miten ja mitä me voimme ymmärtää tästä häkellyttävästä asiasta?

Sinänsä ei ole ihmeteltävää, että niin apostolien kuin meidänkin aikalaisissa on niitä, jotka eivät usko Herran Kristuksen kuolleista nousemiseen. Vaikka tässä ei ole aiheellista ryhtyä rajankäyntiin tällaisten kanssa, mainitsen tärkeimmät kuusi erilaista selitysyrittystä.

Niistä ensimmäisen löydämme jo Uudesta testamentista: opetuslapset varastivat Jeesuksen ruumiin. Toisen mukaan Jeesus oli valekuollut ja virkosi eloon. Kolmannen mukaan opetuslapset näkivät näkyjä, visi-
oita, koska olivat sielullisesti niin vahvasti virittyneet odottamaan ihmettä. Näyt eivät kuitenkaan nojaa mihinkään tajunnan ulkopuoliseen todellisuuteen.

Neljäs tulkintayritys nousee keerygmateologiasta. Sen mukaan ei ole tärkeintä, että ylösnousemus todella tapahtui, tärkeää on opetuslasten ylösnousemususko, joka antaa toivon muuten toivottomassa maailmassa. Viidennen mukaan Jeesus heitettiin rikollisten yhteishautaan. Kuudentena on antiikin dokeettisis-gnostilaisten suuntaus-

ten suosima selitys, jonka mukaan joku toinen, kuten Joosef Arimatialainen tai Juudas Iskariot, olisi naulittu ristille Herran Jeesuksen asemasta. Jeesuksen henkiruumiin Jumala tempasi luokseen. Koraanin tulkinta Jeesuksen kuolemasta nojautunee juuri tällaiseen katsomukseen.

Mikään näistä tulkintayrityksistä ei kuitenkaan saa tukea evankeliumien eikä Paavalin eikä muistakaan Uuden testamentin teksteistä. Pyhä Paavali on suorasanainen: ”— ellei Kristusta ole herätetty, teidän uskonne on pohjaa vailla ja te olette yhä syntienne vallassa” (1. Kor. 15:17).

Jos Herra Kristus ei olisi noussut kuolleista, ei myöskään Uutta testamenttia olisi koskaan kirjoitettu. Ei olisi syntynyt kristinuskoa, ei kirkkoa, joka hämmästyttävällä voimalla levisi nopeasti Rooman valtakunnassa, samoin Persian imperiumissa. Mielihyvin voimme liittyä tunnetun saksalaisen kielitieteilijän ja antiikin tuntijan ja tutkijan **Wolfgang Schadewaldtin** (1900–1974) esittämään arvioon: Antiikista emme tunne mitään tapahtumaa, joka olisi yhtä varmasti dokumentoitu kuin juuri Herran Kristuksen ylösnousemus.

Mitä ylösnousemuksessa oikeastaan tapahtui? Miten se yleensä olisi ymmärrettävissä? Opetuslapsia hämmensi tietty outous Herrassa Kristuksessa. Aluksi he eivät kyenneet uskomaan, niin, eivät rohjenneet uskoa siihen, että he nyt todellakin seisovat kuoleman voittaneen Herran edessä. Rujottu ja runneltu, ristillä kaiken elinnee-
nsä ja verensä kuiviin vuotanut vangitsi nyt heidät ylimaallisella elämällään.

Herran ihmeellinen outous syntyi toiseksi siitä, että hän ilmestyy oppilailleen samanaikaisesti menneisyydestä ja tulevaisuudesta käsin. Hän on se sama tuttu ja kuitenkin outo. Hän on heille outo, koska hän tulee heidän luokseen lopun ajasta käsin, siis omasta ja oppilaittensa kaiken historian päättävästä tulevaisuudesta käsin, siitä elämästä käsin, johon opetuslapsetkin kuolemansa jälkeen tulisivat hänessä siirtymään. Opetuslapset maistavat hänessä jo nyt sitä elämää, jossa heidän oma kuolemansa on heille menneisyyttä. Samalla heille avautuu uudessa valossa heidän yhteinen men-

neisyytensä Herran seurassa.

Outo ja vaikeasti ymmärrettävä Herra Kristus on oppilailleen myös siitä syystä, että hän on vapaa tämän meille tutun todellisuuden rajoituksista. Hän liikkuu rajoituksesta läpi seinien ja kalliopaasien. Hän on tätä todellisuutta väkevämpi eikä ole enää sidoksissa aikaan. Hän tulee samalla kertaa menneisyydestä ja tulevaisuudesta ja on alati läsnä niin mennessä kuin tulevassakin. Hänen vapautensa on rajaton. Meidän tuntemamme aineellisuus on hänessä läpinäkyvää ja lävitseen laskevaa. Sen meidät sitova muoto ja hahmo katoavat ja menettävät voimansa hänen läsnäolossaan. Paavali muotoilee sen näin: ”Maailman muoto on katoamassa” (1.Kor. 7:31). Uusi maailma ei tule vasta sen jälkeen, kun vanha on kadonnut, vaan vanha katoaa, kun se tulee. Tästä syystä on tyhmistelyä puhua paruosian viivästyemisestä.

Herran Jeesuksen ylösnousemuksesta luotu todellisuus ja historia saavat uuden päämäärän. Nekin odottavat muuttamista, kirkastumista ja pääsemistä Jumalan ykseyteen. Ylösnousemus on Jumalan vastaus kysymykseen historian tarkoituksesta ja päämäärästä. Varsinaiseksi todellisuudeksi osoittautuvat ylösnousemuksensa manifestoituva Jumalan rakkaus ja läheisyys.

Ilmestyneen Herransa nähneet opetuslapset samoin kaikki muut ylösnousemuksen uskovat tietävät, että meidät on vedetty Ylösnouseseen uuteen elämään. Se täytti opetuslasten elämän ylitse kaiken muun. Samoin se voi täyttää myös meidän kaikkien elämän ylitsevuotavalla tavalla.

Mitä tapahtui Herran haudassa?

Mitä Herran Jeesuksen ruumiille tapahtui haudassa? Tässä seinällä on **Raili Toivasen** taiteilijannäkemyksistä, miltä hauta näytti Herran ylösnousemuksen jälkeen. Käärinliinat jäivät hautaan, mutta liinoissa maannut lähti niihin koskematta. Mietiskelemme tätä ensin sen valossa, mitä hän sanoi itseltään asettaessaan ehtoollisen: ”Ottakaa ja syökää, tämä leipä on minun ruumiini, joka annetaan teidän puolestanne. Tehkää se mi-

nun muistokseni.” Samoin hän antaa opetuslasten juotavaksi viinissä verensä syntien anteeksiantamiseksi.

Luther saarnasi tästä pääsiäisenä 1521 ja sanoi: ”Minä tahdon nyt kuolla ja kuitenkin elää. Tahdon tehdä ikuisen testamentin, että syntinne annetaan anteeksi.” Näin hän osoittaa, ettei hän tahdokaan kuolla, vaan elää. Kuolema on kyllä avaava kauhean kitansa ja haluaa niellä tämän persoonan niin kuin muutkin ihmiset. Sen kohdalle osuu nyt sellainen persoona, joka on Jumala ja ihminen. Jumala ei voi kuolla ja kuolee kuitenkin ihmisytensä mukaisesti.”

Tässä pohdimme salaisuutta, joka ylittää käsityskykymme. Pietari julistaa yksiselitteisesti: Jumala herätti kuolleista ”tämän Jeesuksen”. Kuinka hän sen teki?

Jumala herätti kuolleen Jeesuksen sanallaan. Tässä on syytä palauttaa mieleen ensin Herramme oma sana saddukeuksille: ”Jumala on teille sanonut: ’Minä olen Abrahamin Jumala ja Iisakin Jumala ja Jaakobin Jumala.’ Ei hän ole kuolleitten Jumala, vaan elävien.” (Matt. 22:31.) Kun Herra Jeesus tässä sanoo Jumalan olevan patriarkkojen Jumala, olivat he jo kauan sitten kuolleet. Mutta se, että Jumala muistaa heidän, on heille elämä. Kaikki hänelle elävät (Luuk. 20:38). Samalla tavalla kuin Jumala muisti Nooan arkissa, muisti hän haudassa lepäävää Jeesusta ja herätti hänet kuolleista. Jumala käski sitä meripetoa, jonka sisällä profeetta Joonas oli, oksentamaan profeetan kuivalle maalle. Samoin hän muisti Poikaansa kalliohaudoissa ja herätti hänet kuolleista. Sen hän teki sanallaan. ”Herää ja riemuitse sinä, joka tomussa makaat” (Jes 26:19).

Miten tässä olisi ymmärrettävä se uskomme perustotuus, että Herra Jeesus on sekä Jumala että ihminen samassa persoonassa? Mikäli pidämme kiinni siitä, että jumaluus ja ihmisyydet eivät ole tiiviissä vuorovaikutuksessa keskenään Herran Kristuksen persoonassa, ajaudumme väistämättä rationalistisiin pelkistyksiin.

Lutherin teologian mukaisesti tässä on kuitenkin kysymyksessä kokonaan uusi, ih-

misymmärryksen ylittävä Jumalan ihmeellinen teko ottaa ihminen, niin myös muu luotu, yhteyteensä, niin että Jumala on lopuksi kaikki kaikessa. Haudassa makaava Herra Kristus on yhtäältä pelkkää tiivistynyttä koko ihmiskunnan jumalattomuutta ja toisaalta ainoa, joka noudattaa ensimmäistä käskyä eli on kuuliainen Isälleen kuolemaan asti. Hän kantaa jumalattomuuden jättikuormaa sekä Jumalana että ihmisenä. Samoin sekä Jumalana että ihmisenä hän noudattaa ensimmäistä käskyä. Sellaisena hän uskontunnustuksemme mukaan ”astui alas tuonelaan ja nousi kolmantena päivänä kuolleista”.

Mitä tapahtui haudatun ruumiille? Ymmärrän tämän seuraavalla tavalla. Herra Kristus oli koonnut itseensä koko maailman synnin. Jumala rankaisi häntä siitä, niin kuin maailman synti ansaitsee tulla rangaistuksi: hänen oli kuoltava synnin tähden ja jopa laskeuduttava helvetin tulleen, että ”synnin ruumis kukistettaisiin” (Room. 6:6).

Tätä emme ymmärrä muuten lainkaan oikein, elleimme hyväksy sitä, että Herra Kristus kärsi helvetin tulen juuri meidän itse kunkin syntien tähden. Kun Jumalan kirkkaus kohtasi hänet, työnsi se Herran Kristuksen minun syntini tähden helvettiin. Koska Herra Kristus otti kuuliaisena kantaakseen minulle kuuluvan helvetin tulen, herätti Jumala hänet kuolleista ja korotti hänet oikealle puolelleen, niin että myös minä ja kaikki ihmiset pääsisimme Jumalan oikealle puolelle tuossa korotetussa Herrassamme.

Tätä Luther ihmettelee selityksessään Jaakobin tikapuihin:

Jumalallinen ei ole vain sisällyttänyt itseensä ihmisluntoa, vaan tämä ihmislunto on tehty alttiiksi ja alistettu helvetille: kuinka se on kuitenkin tässä alennuksen tilassa niellyt Perkeleen, helvetin ja kaiken itsensä. Tätä on ominaisuuksien yhteisyys (*communicatio idomatum*). Herra Jumala, kaiken luoja, joka on kaiken yläpuolella, on korkein ja alin, niin että me joudumme sanoman: Tuo mies, joka on ruoskittu, kuoleman ja Jumalan vihan alainen, synnin ja kaiken kärsimyksen

alainen, suorastaan helvetin oma ja kaikkein alin, hän on korkein Jumala. Mistä tämä johtuu? Siitä, että hän on yksi ja sama persoona. Hänen luontonsa on kahdenlainen, mutta persoona ei ole jaettu. Kumpikin on siis totta: korkein Jumala ja alhaisin luonto, josta on tehty kaikkien ihmisten palvelija, joka on syösty vieläpä Perkeleen alaiseksi. Toisaalta taas kaikkein alhaisin luotu, ihmisyyden eli ihmisen istuu Isän oikealla puolella kaikkein korkeimmalle korotettuna.

Mietiskellessämme, mitä tapahtui Herramme ruumiille ”kaikkein alimmaksi asetettuna”, joudumme myöntämään, ettemme käsitä lainkaan, kuinka tämä biologiseen perustaansa sidottu ruumis muuttuu hengelliseksi ruumiiksi. Paavali puhuu siitä ”kuoleman nielemisenä” (1.Kor.15:54): elämä nielee kuoleman. Tämä voittoa uusi on siinä, ettei ikuinen elämä ole ilman ajallista kuolemaa, ei siis ilman Herran Jeesuksen kuolemaa ristillä ja makaamista haudassa ole sitä, mitä se on. Jumala ei tässä luo tyhjästä vaan panee sen tyhjän, joka kuoleman jäljiltä syntyy, palvelemaan itseään. Sen seurauksena elämä itse muuttuu. Se saa lopunajallisen kehityssuunnan, se kirkastetaan: se ei enää rajoitu vain maallisuus-ruumiilliseen. Herra Jeesus sanoo itseltään: ”Minä olen ylösnousemus ja elämä.” Tämä tarkoittaa: hänessä ja hänen toimestaan kuolema on nyt siirtymistä elämään (*transitus, metabasis*). Ikuinen elämä syntyy meissä hänen kuolemastaan ja hänen kuolemastaan. Paavali puhuu vanhan ruumiin riisumisesta ja uuteen, hengelliseen ruumiiseen pukeutumisesta. Tätä hän havainnollistaa siemenen kuolemalla ja siitä syntyvällä korrella. Siemenen on kuoltava, että korsi voi kasvaa.

Lainaamassani Lutherin tekstissä meitä voi ihmetyttää, jopa loukata, että ”Herra Kristus on kaikkein alimmaksi asetettuna”, syösty jopa Perkeleen alaiseksi. Tämä Lutherin ratkaisu ymmärtää Herra Kristusta näin alimmaksi ja ylimmäksi on elintärkeä, koska siten estetään piilodoketismi. Se tarkoittaa sellaista tulkintaa Herrasta Kristuksesta, ettei hän kuitenkaan ollut ihan täysi ihminen siinä mielessä kuin kukin meistä.

Sanoisinko satua mukailten, että Herramme kulki kyllä kerjäläisen vaatteissa, mutta tosiasiassa hän oli Kuninkaan poika. Köyhyy ja kurjuus olivat kyllä hetkellisesti todellista mutteivät lopullista eivätkä ympäröineet häntä lopullisesti.

Lutherin teologiasta tulee uskonopilliseen ajatteluamme, sanoisinko esijännitetyn betonin kaltaista kantovoimaa. Sen avulla voimme pitää tasapainossa uskomme pitkät jänneväli. Pitkänperjantain ja pääsiäisen jänneväli asettaa teologian erityisen lujalle koetukselle. Pelastustaloudellinen pelkistys, joka hallitsee opetustamme ja julistustamme, eli Herran Kristuksen ristinkärsimys ja kuolema eivät esijännity eivätkä tasapainotu hänen uudensisältöiseen asemaansa Pyhän Kolminaisuuden sisällä.

Tähän kuuluu myös se ihmeellinen asia, että pääsiäisenä vallitsee Pyhän Kolminaisuuden sisällä hiljaisuus, vaitiolo. Miksi? On elintärkeää, että näin on, sillä jos Isän oikealla puolella oleva Poika, jolle Isä on antanut kaiken vallan niin taivaassa kuin maan päällä, avaisi suunsa, alkaisi heti vii-

meinen tuomio. Kun Jumala kuitenkin on vaiti, on meidän mahdollista riemuita siitä, että olemme vanhurskaita. Kukaan ei voi syyttää meitä mistään. Tästähan Paavali kirjoittaa riemuiten Roomalaiskirjeen 8. luvussa (j. 31–39).

Olemme siis synnin, kuoleman ja helvetin voittajia. Osanamme on tyhjentyvätön elämä, koska Jumala on vaiti eikä näe syntejämme siitä syystä, että ne on kaikki koottu Herraan Kristukseen, hänen Poikaansa. ”Niin ei siis ole mitään kadotustuomiota niille, jotka ovat Kristuksessa Jeesuksessa. Sillä elämän hengen laki Kristuksessa Jeesuksessa on vapauttanut sinut synnin ja kuoleman laista.”

Perustan teologisilla opintopäivillä loppii vuonna 2009.

Kirjoittaja on teologian tohtori ja Göttingenin yliopiston täysinpalvellut itämaisen, erityisesti syyrialaisen kirkkohistorian professori ja asuu Liedon Vanhalinnassa.

Perustan perinteiset teologiset opintopäivät 3.–5.1.2010 (sunnuntaista tiistaihin)

Suomen Raamattuopistossa Kauniaisissa

Ulkomaisena vieraana norjalainen uuden testamentin eksegeetti
Jostein Ådna, piispavieraana **Seppo Häkkinen**.

JUMALA ON

Älä murehdi, iloitse elämästä!

Hengelliset syventymispäivät • 27.–30.8.2009

JohanneksenkirKKo • TemppeIiaukion kirKKo • Helsinki

Mainoskampanjat julistavat: "Jumalaa ei todennäköisesti ole. Älä murehdi. Nauti elämästä." Raamattu opettaa: Jumala on. Älä murehdi. Iloitse elämästä. Kumpi vakuuttaa? Tule ottamaan selvää. Tavataan Hengellisillä syventymispäivillä. Tänä vuonna on erityinen syy tulla mukaan. Vietämme Raamattuopiston 70-vuotisjuhlia. Olet tervetullut.

Tiedustelut ja ohjelmat
Suomen Raamattuopisto
Helsingintie 10
02700 Kauniainen
p. (09) 512 3910
info@sro.fi
www.sro.fi

Järjestäjät
Helsingin tuomiokirkkoseurakunta
Taivallahden seurakunta
Suomen Raamattuopisto

Alle 7-vuotiaille lapsille
lastenhoito ja omaa ohjelmaa.

7–14-vuotiaiden toiminnallinen HSP-leiri
Suomen Raamattuopistossa KauniAISissa
28.–30.8. Ennakoilmoittautuminen.
Retket Gospel Juniioriin ja Korkeasaareen.

Radio Dei lähettää ohjelmaa
syventymispäiviltä la 29.8. klo 10–19.

To 27.8. TemppeIiaukion kirKKossa

- 18.30 **Uskonnoilla sama Jumala?**
Pekka Mäkipää ja Marjaana Kotilainen
- 20.00 **Konsertti**
Esa Ruuttunen, baritoni, Hannu Kiiski, sello, Risto Lauriala, piano

Pe 28.8. TemppeIiaukion kirKKossa

- 18.30 **Jumala on – vaikkei uskoisi**
Juha Vähäsarja ja Riitta Lemmetyinen
- 20.00 **Jumala auttaa ahdistuksessa**
Reino Letonsaari, monologi Liisa Kosonen
- 20.30 **Talenttikahvila nuorille ja nuorille aikuisille** Cygnaeuksen koulun salissa

La 29.8. JohanneksenkirKKossa

- 10.00 **Gospel Junior Sanajumalanpalvelus**
- 11.30 **Israeli-tilaisuus**
Pekka Lindqvist, Seppo Norjanen
- 11.30 **Seminaarit Cygnaeuksen koululla**
- 13.00 **SRO:n Ystävät ry:n vuosikokous**
Cygnaeuksen koululla
- 13.00 **Avoimen Raamattukoulun** ja siitä kiinnostuneiden kokoontuminen Cygnaeuksen koululla
- 14.15 **Aikamme ateismin haaste**
Linjapuhe: Timo Junkkaala. Uusien työntekijöiden työhön siunaaminen
- 15.30 **Rakennamme tulevaisuutta** Suomen Raamattuopiston Säätiön 70-vuotisjuhla
Eero Huovinen, Keijo Rainerma, Tiina Karlsson
- 17.30 **Yhteislaulutilaisuus Jumala ompe linname** Ilkka Ryttilähti ja Hanna Niemi
- 17.30 **Seminaarit Cygnaeuksen koululla**
- 19.30 **Jumala puhuu toisin**
Konsertti Gospel Covertajat
Puheenvuoro: Jukka Norvanto
- 21.00 **Talenttikahvila nuorille ja nuorille aikuisille** Cygnaeuksen koulun salissa

Su 30.8. JohanneksenkirKKossa

- 10.00 **Jeesus, parantajamme Ehtoollisjumalanpalvelus** Olavi Rimpiläinen, Ermo Äikää
- 12.00 **Seminaarit Cygnaeuksen koululla**
- 14.30 **Jumala on - älä murehdi Lähetystilaisuus**
Erkki Jokinen, Hanna Lindberg, Olavi Rimpiläinen, Jakaranda lauluyhtye

Tarkempi ohjelma www.sro.fi

Jeesuksen vertaukset ovat pappien leipälaji, sillä ne ovat usein saarnatekstinä. Jos vertauksen sanomaa lähtee etsimään tosi mielessä, törmää yllättäviin vaikeuksiin, kommentaarien selitykset kun eivät paljon valoa anna.

Samarialaisen tapaus

Perinteiselle eksegeesille Jeesuksen vertaukset ovat hankalia. Tutkijan on mukava pyöriä kertomusten ympärillä ja selvittää niiden taustoja. Kirjallisia esikuvia ja historiallisia yksityiskohtia voi kartoittaa, kieltä ja rakennetta selvittää. On myös panostettu siihen, mikä osa kertomuksesta on peräisin historialliselta Jeesukselta, mikä evankelistaalta. Tästä kaikesta on saarnan valmistajalle hyötyä vain vähän, kun tulisi selvittää itselle ja kuulijoille, mihin vertaus oikein pyrkii.

Tässä artikkelissa pohdin, mitä uutta narratiivinen tutkimus voisi antaa Jeesuksen vertausten lukijalle. Esimerkkinä toimii samarialaisen matkamiehen tapaus. Se tarjoaa vauhtia ja vaarallisia tilanteita päähenkilölle ja yleisölle mutta myös tutkijalle.

Perinteisen lukutavan ongelma

Jeesuksen vertausten tutkija voi selvittää monenlaisia historiallisia tai teologisia ongelmia. Mitä historiallinen Jeesus sanoi yleisölleen? Mitä evankelista viestitti kuulijoilleen? Mitä teksti kertoo heidän tilanteestaan tai laajemmin heidän taustayhteisönsä arvoista ja uskomuksista? Mitä esimerkiksi vertaus rikkaasta miehestä ja Lasaruksesta sanoo kuoleman jälkeisestä elämästä?

Kun vertausta käytetään materiaalina etsittäessä vastauksia edellä kuvattuihin kysymyksiin, jotka eivät ole sen omalla agendalla, asia tulee tiedostaa ja sen vaikutus materiaalin laatuun ottaa huomioon. Muuten syntyy lapsekkaita virheitä. On myös

muistettava, että ”historiallinen Jeesus” tai ”Luukkaan seurakunta” ovat parhaimmillaankin tutkijoiden omia luomuksia. Kun jokaisella on omansa, niiden pohjalla on paha rakentaa yhteistä tulkintaa.

Suurempi ongelma koskee kuitenkin itse kertomuksen ymmärtämistä. Kun yllä kuvatut ongelmat vievät huomion, unohtuvat tai vääristyvät vertausten sisäinen dynamiikka ja varsinainen sanoma eli se, mitä teksti pyrkii saamaan aikaan. Vertauksen ”alkuperäisen” muodon ja merkityksen etsiminen heijastaa tutkijan omaa persoonaa, kuten vaikkapa **Joachim Jeremiaksen** klassinen tutkimus osoittaa. Saarnaa varten neuvoa hakeva pappi tuntee tämän nahoissaan.

Lujalle perustalle

Nykyaikainen kirjallisuudentutkimus, etenkin narratiivinen kritiikki tarjoaa hyviä työkaluja ja näkökulmia vertausten lukemiseen. Kelpo luterilaisena oppaana toimii **Mark Allan Powell**, mutta pitemmälle päästään, kun kumppaneiksi otetaan alan suuria tutkijoita kuten **Wayne Booth**, **Seymour Chatman** tai **Gérard Genette**.

Vertausten kohdalla keskeinen kysymys kuuluu: Mitä kehyskertomuksen Jeesus haluaa saada aikaan kuulijoissaan kertomuksen avulla? Näkökulma on samantapainen myös retorisen tai pragmaattisen tutkimuksen parissa. Olennaista eivät kuitenkaan ole metodien nimet vaan niistä saatava hyöty.

Nyt panostetaan itse kertomukseen, ei sen oletettuun ympäristöön. Tekstin taustalla olevien historiallisten detaljien sijaan olemme kiinnostuneita tekstin sisäiskertojasta ja sisäisyleisöstä, jotka usein tulevat esiin kehyskertomuksessa ja sen kehyksessä, evankeliumikirjassa. Meillä on siis tekstin sisäinen Luukas ja Teofilos sekä tekstin sisäinen Jeesus ja hänen yleisönsä. Nämä ovat empiriisiä, todellisia tekijöitä, joita ei tarvitse olettaa. Samoin itse kertomus nykymuodossaan on historiallinen tosiasia. Siksi se tarjoaa lujan pohjan vertausten tulkinnalle.

Vertauksen sanomaa etsittäessä historiallisesta tiedosta on hyötystä mutta vain vä-

hän. Kertomus toimii usein sellaisenaan. Kertoja-Jeesus ja hänen taustallaan oleva kertoja-Luukas pyrkivät viestimään jotakin, vaikkeivät kuulijat hallitsisi kaikkia yksityiskohtia. Emme tarvitse tarkkaa topografista informaatiota matkasta Jerusalemissa Jerikoon.

Tekstin sisäisen ja historiallisen hahmon eroa voi olla vaikea mieltää. Ensin mainittu on aina kirjallinen tuote historiallisista esikuvista riippumatta. *Tuntemattomasta sotilaasta* muistamme Antti Rokan ja Urho Hietasen. Heidän esikuvikseen on tunnistettu **Väinö Linnan** asetoverit **Viljam Pylkäs**, **Antti Rokka** ja **Pauli Santanen**. Näiden miesten elämästä on saatavilla lisäksi informaatiota. *Tuntemattoman sotilaan* ymmärtämiseen ei noita tietoja kuitenkaan tarvita. Joskus ne saattavat jopa vääristää Linnan tarkoituksen.

”Laupiaan samarialaisen” kehyskertomuksen Jeesuksella on esikuvansa, lainatuntijan taustat puolestaan jäävät hämärään. Roistojen uhrin esikuvaa emme tunne, liekö sellaista ollutkaan. Kuitenkin itse vertaus puhuttelee aina kuulijaansa. Se on innostanut ihmisiä erilaisissa kulttuureissa ilman taustakartoitustakin. Vaikka nämä tulkinnat olisivat vinoutuneita, ne todistavat kertomuksen voimasta.

Varo lisäyksiä, poistoja ja varmoja tulkintoja!

Perinteinen vertaustutkimus ja vertausten kirkollinen tulkinta sisältävät myös disinformaatiota, joka vaikeuttaa todellisen tekstin sanoman etsimistä. Vertauksiin on vuosisadat luettu sisään tietoja, joita niissä ei ole. Myös osa tekstin sisältämästä aineksesta on saattanut jäädä huomiotta. Jo otsikointi voi johtaa harhaan. Olennaisinta on kuitenkin kysymyksenasettelu. Vasta kun etsimme koko kertomuksen funktiota sen kehyskertomuksessa, myös yksityiskohdat löytävät merkityksensä.

Vertauksissa ei esimerkiksi pyritä määrittelemään opinkohtia, vaan ne ovat useimmiten välineitä, joilla kehyskertomuksen kirjallinen henkilöahmo Jeesus pyrkii vaikuttamaan jollakin tavalla saman kehysker-

tomuksen sisällä oleviin kuulijoihinsa – fariiseuksiin, lainoppineisiin, publikaaneihin, syntisiin tai omiin oppilaisiinsa.

Vertauksen henkilöhahmot eivät ”ole” joitakin kehyskertomuksen, saati reaali maailman henkilöitä vaan osa tarinan sisäistä kokonaisuutta. Jos samarialainen olisi yhtä kuin Jeesus, koko kertomusta ei tarvittaisi. Vertauksen idea onkin siinä, että se saa tunnetut roolimallit liikkeeseen ja haastaa kuulijat tarkastelemaan asiaa uusista näkökulmista. Argumentaatio on nykytutkimuksen mukaan samastumista. Vertauksen juju on usein siinä, keneen kuulija saadaan samastumaan.

Vertauksen sisältämät yksityiskohdat, esimerkiksi rikkaan miehen ja Lasaruksen tapaaman Abrahamin sijainti ja toiminta, eivät liioin ole kertomuksen opetusta tuonpuoleisesta vaan yleistä folklorea, jota kertoja hyödyntää tiettyyn tarkoitukseen. Aivan samoin nykyluterilainen voi puhua siitä, mitä ihmiseltä lopulta kysytään ”taivaan portilla”, vaikkemme yhtyisi katoლის kansanperinteen uskomukseen Pietarista portinvartijana.

Matkalla Jerikoon

Vastoin hurskasta käsitystä koko Raamattu ei ole Jumalan sanaa. Ei ainakaan jakson Luuk. 10:25–37 harhaanjohtava väliotsikko – se nousee kirkollisesta perinteestä. Teksti ei missään väitä, että siinä esiintyvä samarialainen olisi ollut ”laupias”. Samoin perinteinen englanninkielinen epiteetti ”good” on vain hurskasta tulkintaa. Kehyskertomuksen keskustelukumppani tosin vihjaa, että samarialainen ”osoitti laupeutta”, tarkemmin ”teki laupeutta” (*ho poiesas to eleos*) eli ”auttoi”. Ero on merkittävä, vaikkei helposti havaittava. ”Platonisen” olemisen ja määrittelyn sijaan kyse on tekemisestä eli ”aristoteelisesta” pragmaatiikasta. Väitän, että tähän eroon kätkeytyy avain vertauksen tulkintaan.

Alkuverryttelyä

Jeesuksen keskustelukumppanina on lainantuntija, *nomikos* eli aikansa *mulla(h)*, us-

konnollinen ja juridinen asiantuntija. Tekstin sisäiskertoja paljastaa hänen kätkeyn motiivinsa. Mies tahtoi pitää Jeesukselle tentin (*peirasmos* = *tentatio*). Tähän ei välttämättä kätkeydy pahansuopaa ajatusta kuten joidenkin muiden kehyskertomusten vastaavassa kohdassa. Ehkä voidaan todeta neutraalisti, että ammattilainen antoi maallikolle tilaisuuden näyttökokeeseen – mutta missä asiassa?

Kehyskertomuksen hankalin piirre on varsinaisen keskustelunaiheen epäselvyys. Mitä *nomikos* oikein kysyy, mihin asiaan hän haluaa saada Jeesuksen kannanoton? Vanhan testamentin erityisasiantuntija tiedustelee Jeesukselta vilpittömän oloisesti mutta liiankin yksinkertaisesti: ”Miten sais sin arpaosakseni ikuisen elämän?”

Jeesus vastaa kuten kunnan juutalainen vastakysymyksellä: ”Mitenkä sinun on tapana resitoida (*pos anaginoskeis*)?” Lainantuntija paukuttaa ulkoläksynsä Leviticuksesta ja Deuteronomiumista Jumalan ja lähimmäisen rakastamisesta. Siinäpä se, vastaa Jeesus. Keskustelu on kuin kahden rippikoulupojan välinen. Onko *peirasmos*, tentti, siis ohi? Ei, tässä täytyy olla jotain muuta. Silmännähdessä harmistunut asiantuntija antaa ymmärtää, ettei hän näin simppelistä asiasta tullut puhumaan. Tietysti lähimmäistä pitää rakastaa. Jeesuksen olisi pitänyt tajuta, että kysymys oli syvällisempi.

Miten ’lähimmäinen’ määritellään?

Todellinen kysymys selviää pohtimalla jaetta 29: ”Ja kuka olikaan minun lähimmäiseni (*kai tis estin*)?” Mitä kysymys tarkoittaa? Ei ainakaan konkreettisesti: ”Kuka on minua lähinnä?” Kysymys on teoreettisempi: Miten kelpo juutalaisen ’lähimmäisen’ oikeastaan määritellään?

Tunemme evankeliumeista monta vastaavaa kysymystä: aviorikoksesta kiinni saatu nainen, veron maksaminen keisarille, seitsemän veljeksien vaimo. Jokaisessa käsitellään esimerkkitapauksen avulla jotakin klassista teoreettista ongelmaa, jota varhaisuutalaisuudessa oli pohdittu pitkään.

Oma suku ja muut juutalaiset ovat tietys-

ti lähimmäisiä, joita tulee rakastaa. Mutta entäpä ulkomaalaiset? Toisten mielestä Jumala oli kaikkia kansoja varten; myös vierasta ja muukalaista tuli auttaa. Toiset ajattelivat, että ulkomaalaiset (*gojim*) kuuluivat Jumalan rakkauden ulkopuolelle. Tuleeko kunnan juutalaisen auttaa vain juutalaisia (2. Moos. 20:16–17) vai myös pakanoita? Kuuluuko Jumalan rakkaus vain Abrahamin perillisille vai myös muille kansoille? Tämä *universalismin* ja *partikularismin* välinen kiista oli arkipäivää varhaisjuutalaisuudessa. Jeesus itsekin veti välillä asiassa tiukkaa linjaa, kuten muistamme syyro-foinikialaisen naisen tapauksesta (Mark. 7:24–30).

Nomikos olisi voinut muotoilla kysymyksensä näin: Ulottuuko käsky lähimmäisen rakastamisesta myös muukalaisiin ja vieraisiin kansoihin? Kummalle sinänsä tunnetulle kannalle Jeesus asettuu tässä asiassa, hän kun ei selvästi ollut tunnustautunut mihinkään normaaleista ”herätysliikkeistä”? Kuten yllämainituissa vastaavissa kysymyksissä tälläkin kertaa sekä vaihtoehto a että b olivat vääriä osalle juutalaisista; joku suuttuisi varmasti. Tässäkin tapauksessa Jeesus asetettiin vaikean valinnan eteen. Ja tälläkin kerralla hän vastaa heittämällä pallon takaisin kysyjälle – aitoon juutalaiseen tapaan.

Tuntematon potilas

Jakeessa 30 Jeesus menee suoraan asiaan. Vastaus muistuttaa Jobin kirjan asetelmaa. Narratiivin muodossa otetaan nytkin teoreettinen, puhtaaksiviljelty esimerkki, jossa ongelma kärjistyy, ja jätetään valinta lopulta kuulijalle.

Jeesus kehittää esimerkkitapauksen, jossa ihmiset kohtaavat selvästi apua tarvitsevan henkilön, mutta kukaan ei tiedä, mihin heimoon hän kuuluu. Miten niin? Kulkija on ”muuan mies” (*anthropos tis*) - kansallisuutta ei kerrota. Jerusalemin oli monikulttuurinen hellenistinen kaupunki, sieltä saattoi olla tulossa kuka vain. Kirkkoraamatun käännös: ”veivät häneltä vaatteekin päältä” johtaa harhaan, alkutekstissä kun muuta ei viedäkään – paitsi puhekyky: mies jä-

tetään lojumaan *hemi-thanen*, sananmukaisesti puolikuolleena.

Ei kuitenkaan kokonaan kuolleena. Ajatus on nimenomaan, että ohikulkija näkee, että hän tarvitsee akuutisti apua. Mutta kaksi häneltä puuttuu: vaatteet ja kieli eli kansallisen identifikaation tunteerit. Paikalle osuva ei voi tietää, onko uhri juutalainen vai esimerkiksi samarialainen. Jälkimmäisten kanssa Jeesuksella itsellään oli muuten kärhämää juuri edellisessä luvussa.

Pitääkö auttaa?

Tapahtumapaikalle osuu pappi. Tulkintapeirinne ei yleensä ota huomioon, mitä teksti hänestä sanoo, mutta lisää ainesta, jota tekstissä ei ole. Kertomuksen mukaan pappi ei vain ”tullut” paikalle vaan *katebainen*, kulki alaspäin eli Jerusalemita Jerikon suuntaan – pois päin temppeleistä.

Spekulaatiot tilanteen vaarallisuudesta tai kultillisen saastumisen pelosta vesittävät narratiivin. Jos papin toiminnalle keksitään motiiviksi, että hän halusi varmistua, ettei saastu kuolleesta, tämä olisi edellyttänyt, että uhri ei enää näyttänyt olevan ilmiselvän avun tarpeessa vaan vaikutti kuolleelta. Tämä rikkoisi kertomuksen dynamiikan ja peruskysymyksen: mitä tehdä, kun näkee jonkun tarvitsevan apua, muttei osaa määrittellä tarvitsijan etnistä statusta? Kyllä pappi näki, että apua tarvitaan, ja olisi voinut auttaa. Ohikulkemisen motiivin täytyy liittyä kysymykseen, johon vastaamaan Jeesus tarinansa esittää. Voidaan myös todeta, että temppeleistä pois kulkevalla maalaispapilla ei ollut kovin suurta riskiä, vaikka olisikin saastunut, saastaisuuden puoliintumisaika kun ei ollut monta vuorokautta.

Jokainen ohikulkija joutuu ottamaan riskin, mutta riski ei ole oma turvallisuus – vertaukseen ei tule sekoittaa ylimääräisiä tekijöitä. Kun uhrin kansallista identiteettiä ei pysty näkemään, edessä on kiperä valinta. Jos autan, saatan tahattomasti auttaa vierasheimoista. Jos en auta, saatan jättää oman miehen auttamatta. Kumpi on parempi?

Pappi kulkee ohitse. Hänen toimintansa heijastaa partikularistista näkemystä, jon-

ka mukaan lähimmäinen on vain omaan heimoon kuuluva. Eikä tämä riitä: vaikuttaa siltä, että vierasheimoisien auttaminen on vielä pahempaa kuin omaan ryhmään kuuluvan auttamatta jättäminen. Pääasia ei edes ole, että mies on pappi, vaan että hän edustaa tätä puhtaaksiviljeltyä teoreettista ratkaisumallia.

Kolmiosaisen kertomuksen kakkospalan on tapana toistaa ykkösen ajatus vähemmällä panostuksella, esimerkiksi Luukas 15 (tai kolmiloikka!) toimivat näin. Kakkonen ei tuo mitään uutta mutta korostaa ykköstä ja valmistaa kuulijaa kolmanteen osaan, jossa luvassa on jokin yllättävä ja erilainen versio samasta tarinasta, kokonaisuuden varsinainen *clou*. Niinpä tässäkin ohi kulkee papin kevytversio, leeviläinen, samoin tuloksin.

Kolmas kerta toden sanoo

Paikalle osuu kolmas kulkija, narratiivin kuulijan esiyymärryksen mukaan se tärkein ja kokonaisteeman kannalta ratkaiseva. Kirkkoraamattu tietää miehen tulevan ”samaa tietä”, alkuteksti vain, että hän matkusti, *odeuon* – suunta ei ole selvillä. Liikaa ei tule tuijottaa edes hänen kansalaisuuteensa, vaikka siihenkin sisältyy oma viestinsä. Olenaista on, mitä hän tekee ja mitä teoreettista mallia tuo käytös heijastaa.

Kolmas kulkija on samarialainen. Kertomus ei sano, oliko hän ”laupias”. Hänen motiivinsa ei ole välttämättä jalompi, mutta hänen toimintansa edellyttää päinvastaisista ajattelua kuin papin ja leeviläisen. Emme tiedä, oliko hän universalisti vai partikularisti, mutta jälkimmäisessäkin tapauksessa, siis jos mies oli yhtä sovinnisti (sanan alkuperäisessä merkityksessä) kuin pappi ja leeviläinen, hänen ajattelunsa meni jotenkin näin: ”Tuo raato saattaa olla meikäläisiä. Varmuuden vuoksi teen voitavani, etten vahingossakaan jättäisi omaa väkeä auttamatta.” Samarialainen edustaa pappiin ja leeviläiseen nähden vaihtoehtoista teoreettista ratkaisumallia tilanteessa, jossa ei tiedetä, onko uhri omaan kansaan kuuluva ”lähimmäinen” vai ei.

Loppu ampuu yli

Kertomuksessa uhrin näkeminen synnytti samarialaisessa äkillisen säälin tunteen, *esplankhnisthe*. Kenties käytännön tilanne ajoi teorioiden ylitse? Tätäkään ei lopulta kerrota. Ratkaisevaa ei ole, mitä mies ajatteli tai mihin hän ajattelunsa perusti, vaan mitä hän teki.

Itämaisen kerronnan hyperboliseen tapaan Jeesus panee lopun överiksi. Samarialainen ei vain auta uhria ja vie häntä majataloon vaan sitoutuu ennalta määrittelemättömään korvaussummaan majatalon isännälle. Menettely rinnastuu tuhlaajapojan isän kohtuuttoman suureen ilojuhaan pojan palatessa retkiltään. Tarina olisi toiminut vähemmälläkin. Kenties tässä kulttuurien välinen ero häiritsee ymmärtämistä: molemmissa kertomuksissa länsimainen nykykulkija korostaa helposti tuota lopun maustetta siinä määrin, että varsinainen ajatus eli se, miten vertaus vastaa kehyskertomuksen haasteeseen, jää vähemmälle huomiolle.

Kuka on minun lähimmäiseni?

Emme tiedä, kuka ohikulkijoista veikkasi oikein, sillä Jeesus ei lopultakaan paljasta uhrin kansallista identiteettiä. Sen sijaan hän lopettaa esittämällä hankalan kysymyksen: Kuka oli kunnan lähimmäinen? *Nomikos* ei ota kantaa, kumpi oli eettisesti korkeammalla tasolla. Samarialaista hän ei voi ruveta kehumään suoraan. Hän ei liioin vastaa suoraan universalismin ja partikularismin teoreettiseen haasteeseen, sillä se oli juuri tuo ”ansa”, joka alussa oli viritetty. Mutta hän joutuu vastaamaan itse kertomuksen dynamiikan mukaisesti. Lähimmäinen oli se, joka *teki* laupeuden.

Tekemisestä, ei olemisesta tai kansallisuudesta, oli kysymys jo kehyskertomuksen alussa: ”Mitä minun pitää tehdä, jotta saisin omakseni iankaikkisen elämän?” Tarinan sisäisen dynamiikan kannalta alun *anthropos tis* on jonkinasteinen päähenkilö, kuulijan sympatia on hänen puolellaan, ja sankari on se, joka häntä auttaa. Siispä auttaja tekee oikein. Kuulijan on vaikea tuoda kertomukseen omaa teoreettista malli-

aan, joka tekisi papista ja leeviläisestä tarinan sankarin, vaikka hän oikeastaan olisi-kin heidän kanssaan samalla nationalistisella kannalla.

Mikä oli Jeesuksen tavoite?

Viittasin jo muihin vastaaviin kertomuksiin. Ne eivät ole *Streitgespräche*, jotka vain osoittaisivat Jeesuksen nokkeluutta selvitä korostetusti juutalaisen vastustajan huolella punotusta ansasta. Tällainen tulkintaperinne saattaa heijastella eksegeetikkaa kauan kalvanutta antisemitististä syöpää. Vertauksillaan tai vastauksillaan *kreioissa* kehyskertomuksen Jeesus ei pyri nolaamaan kiistakumppaniaan, vaikka tämä olisi liikkeellä kiusantekomielessäkin. Hän haluaa saada *nomikoksen* totunnaiset ajatuskuviot muuttamaan. Jeesus tahtoo oikeasti voittaa hänet puolelleen. Kehyskertomus ei liioin edellytä Luukkaan myöhempää tilannetta, kiistojen ja juutalais- ja hellenistikristittyjen välillä tai vastaavaa. Kertomus ei myöskään kuvaa Jeesusta itseään ”laupiaana samarialaisena”, niin houkutteleva kuin tuollainen kirkollinen tulkinta onkin. Tarina toimii mainiosti sellaisenaan, kehyskertomuksen mukaisessa tilanteessa.

Hermeneuttinen sovellus

Vertauksen soveltamisen tulee alkaa vasta, kun sen dynamiikka alkuperäisessä teksti-

yhteydessä on selvitetty. Eksegeetiikka voi antaa hermeneutiikalle vain palikoita ja avaimia, ei valmista saarnaa. Ehkä olen-naista kaikissa vastaavissa vertauksissa on, että ne eivät salli kuulijansa jäädä katsoomoon, päivittelemään tarinan konnaa ja ihastelemaan sankaria. Tekstissä esiintyvä vertaus haastaa kuulijansa ajasta ja paikasta riippumatta.

Kertomuksen taustalla voidaan havaita teologinen painotus, joka on tuttua Jeesuksen muustakin opetuksesta. Se miten Jumala toimii, mitä hän *tekee*, paljastaa hänet universalistiksi. Jumala antaa aurinkonsa paistaa niin hyvälle kuin pahoille, hänen rakkautensa ei tunne rajoja.

Jeesuksen seuraajien tulisi ottaa hänestä oppia, olla täydellisiä eli tasapuolisen hyviä (Matt. 5:45). Näin he ovat isänsä lapsia. Kynnyskysymys on juuri vihollisen tai vierasheimoisien kohtelu. Käsky rakastaa vihollista on tutkijoiden mukaan ainoita varhaiskristillisen pareneesin omintakeisia kehotuksia, eikä se ole lyönyt itseään läpi nykypäivänkään kristillisyydessä. Joskus jumalanpalveluksen esirukouksessa ruukoillaan hiljaa rakkaiden ihmisten puolesta. Milloinkahan pappi johdattaisi rukoukseen seurakuntalaisille hankalien, suorastaan vihamielisten ihmisten puolesta?

Kirjoittaja on Joensuun yliopiston eksegeetiikan professori.

Tuhlaajapoikavertauksen (Luuk. 15:11-32) tulkinta ja kysymys sen alkuperästä ovat jo pitkään askarruttaneet tutkijoita. Tässä artikkelissa käyn läpi, mitä uusimman tutkimuksen valossa voitaisiin sanoa niin joistakin vertauksen yksityiskohdista kuin sen aitoudesta.

Jeesus ja tuhlaajapoikavertaus

Vertauksen alkuperä

Useimmat tutkijat ovat pitäneet tuhlaajapoikavertausta aitona Jeesuksen vertauksena. Jotkut kuitenkin ajattelevat sen olevan – kokonaan tai osittain – ensimmäisten kristittyjen, mahdollisesti Luukkaan, luomus. Merkille pantavaa on, että suomalaisessa tutkimuksessa tämä toinen vaihtoehto on ollut suosittu. Siksi on syytä arvioida aiheesta käytyä keskustelua.

Tuhlaajapoikavertauksen myöhäsyn-tyisyyttä puoltavista argumenteista painavimman mukaan se palvelee alkukirkon tarkoituksia liian hyvin voidakseen olla aito Jeesuksen vertaus. Argumentilla on sekä muotohistoriallinen että redaktiokriittinen ulottuvuus.

Muotohistoriallisessa tutkimusotteessa on perinteisesti ajateltu, että varhaiskristittyillä oli sosiologista tilausta uusien traditioiden luomiselle. Ensimmäisinä vuosikymmeninä kristittyjen keskuudessa esiintyneisiin ongelmiin haettiin ratkaisua Jeesuksen opetuksista tai esimerkistä. Kun vastauksia ei ollut, kristityt pohtivat, mitä Jeesus olisi voinut sanoa tai tehdä. Näin luotiin uusia kertomuksia, jotka vastasivat kristittyjen ajankohtaisiin kysymyksiin. Myös tuhlaajapoikavertaukselle on nähty olleen tarvetta.

Yksi alkukirkon polttavimpia kysymyksiä oli pakanakristittyjen ja juutalaiskristittyjen välinen suhde, jota myös Apostolien teoissa käsitellään laajasti (luvut 11 ja 15). Jotkut juutalaiskristityt ajattelivat, et-

tä kristinuskoon kääntyneiden pakanoiden piti myös ympärileikkauttaa itsensä ja ryhtyä noudattamaan Mooseksen lakia. Toiset vastustivat tätä. Kuten tiedämme, jälkimäinen kanta voitti. Tuhlaajapoikavertaus näyttäisi istuvan kyseiseen tilanteeseen. Se opettaa, että myös pakanakristityillä on pääsy taivaallisen Isän kotiin, jossa juutalaiskristitty jo asuu. Vertaus luotiin siis alun perin puolustamaan pakanakristittyjä.

Redaktiokritiikkiä harjoittaneet tutkijat ovat puolestaan kiinnittäneet huomiota siihen, kuinka hyvin yksin Luukkaan evankeliumiin talletettu tuhlaajapoikavertaus palvelee evankelistan tarkoituksia. Siinä toistuu evankeliumille keskeisiä teemoja: syntisen kääntymys, Jeesuksen välienselvittely fariseusten kanssa ja ilo. Koska kyseiset teemat ovat nimenomaan Luukkaalle keskeisiä ja hänen redaktionsa tulosta ja teologia ja historia sulkevat pois toisensa, ei tuhlaajapoikavertausta voi pitää Jeesuksen muotoilemana vertauksena.

Esimerkistä käy esiin ilo tai tarkemmin muotoiltuna pelastuksen tuoma ilo. Luukkaan evankeliumi alkaa Johannes Kastajan ja Jeesuksen syntymäkertomuksilla. Enkeli Gabriel ilmoittaa pappi Sakariaalle Johanneksen syntymästä (1:5–17). Monet iloitsivat siitä, koska hän ”kääntää Israelin kansasta monet jälleen Herran, heidän Jumalansa puoleen” (jae 16). Samaten enkeli ilmoittaa paimenille, että Jeesuksen syntymä on ilosanoma koko kansalle: Messias, Vapahtaja, on syntynyt. Tämän merkittävän tapahtuman johdosta taivaan enkelit ylisivät Jumalaa (2:8–14).

Jeesus itse piti tehtävänä julistaa Herran riemuvoittoa (4:19) ja muistutti opetuslapsilleen, että heidän tuli enemmän iloita siitä, että heidän nimensä on merkitty taivaan kirjaan, kuin siitä, että pahat henget tottelevat heitä (10:20). Vastustajilleen hän toeroitti, että yhden syntisen kääntymisen saa taivaassa aikaan enemmän iloa kuin 99 hurskasta (15:7, 10), ja julisti, kuinka pelastus oli koittanut publikaanien esimies Sakkeukselle, joka iloiten otti Jeesuksen vieraakseen (19:1–10).

Kun siis tuhlaajapoikavertauksessa kerrotaan pojasta, joka palaa kotiin tunnusta-

maan syntejään ja kokee isänsä aina ilojuhlaan asti huipentuvan vastaanoton, on ilmeistä, että vertaus istuu hyvin tähän kaavaan. Koska vertaus palvelee Luukkaan tarkoituksia, sen historiallinen alkuperä Jeesuksen muotoilemana vertauksena kyseenalaistetaan.

Sekä muotohistorian että redaktiokritiikin ongelmia on tutkimuksessa käsitelty laajalti, ja edellä esitettyjä perusteluja voidaan kyseenalaistaa tästä kritiikistä käsin. Tässä yhteydessä haluan kuitenkin nostaa esille, mitä lisävaloa viimeaikaisessa kansainvälisessä Jeesus-tutkimuksessa käyty keskustelu tuo tuhlaajapoikavertauksen alkuperän kiistävään argumentaatioon.

Jeesus-tutkimuksessa keskeisessä asemassa ovat ns. autenttisuus- tai aitouskriteerit. Kriteerien avulla tutkijat arvioivat yksittäisen evankeliumitradition aitoutta. Onko se Jeesuksesta lähtöisin? Mitkä seikat puoltavat tätä johtopäätöstä? Onko mahdollista, että se on myötäsytynäinen? Miten tätä vaihtoehtoa voidaan perustella? Mitkä perustelut kallistavat vaa’an yhteen tai toiseen suuntaan? Mainitsen tässä kolme ahkerassa käytössä ollutta kriteeriä.

(1) Eri-laisuuden kriteeriä pidetään yleisesti kriteereistä painavimpana. Se kysyy, ilmentääkö traditio varhaiskirkon intressejä vai onko se jopa niiden vastainen. Mikäli vastaus jälkimmäiseen kysymykseen on myöntävä, tutkijalla on painava syy hyväksyä tradition aitous.

(2) Moninkertaisen todistuksen kriteeri puoltaa tradition aitoutta, jos se esiintyy kahdessa tai useammassa toisistaan riippumattomassa lähteessä (kuten evankeliumeissa ja Paavalin kirjeissä tai Markuksen evankeliumissa ja ns. Q-lähteessä).

(3) Yhteensopivuuden kriteeri puoltaa tradition aitoutta, mikäli se näyttäisi sopivan yhteen muiden kriteerien perusteella aitona pidettyjen traditioiden kanssa.

Kriteerien painoarvo näkyy siinä, että niiden avulla voidaan metodisesti perehtyä kunkin tradition aitoutta puoltaviin tai kyseenalaistaviin argumentteihin. Rajoituksesta huolimatta kriteereiden kontrolloitu käyttö helpottaa tutkijoiden käymää keskustelua yksittäisten traditioiden aitoudesta-

ta, vaikka johtopäätökset olisivat erilaisia. Tutkijoiden väliset erimielisyydet koskevat kriteerien mekanismia (tai sisäistä logiikkaa), missä niiden rajat kulkevat tai kuinka suuri painoarvo yksittäiselle kriteerille tulisi antaa.

Keskustelussa siitä, missä erilaisuuden kriteerin rajat kulkevat, tutkimuksessa on yleistynyt käsitys, että sitä ei saa käyttää negatiivisena, tradition aitoutta vastaan puhvana kriteerinä. Se, että traditio ilmentää varhaiskristillisiä intressejä, ei vielä aseta tradition aitoutta kyseenalaiseksi. On ilmeistä, että Jeesuksen ja ensimmäisten kristittyjen välillä on jatkuvuutta. Tämä pätee myös tuhlaajapoikavertaukseen: yhteensopivuus Luukkaan teologian tai varhaiskristittyjen tarpeiden kanssa ei osoita, että vertaus olisi myöhäsyntyinen. Kun tunnustetaan, että Jeesuksen ja hänen seuraajiensa välillä vallitsee jatkuvuus, tutkijan on siis varottava asettamasta teologiaa ja historiaa vastakkain siten, että teologiset (tai sosiologiset) tarkoitukset sulkevat pois tradition – kuten tuhlaajapoikavertauksen – historiallisen puolen.

Mitkä seikat sitten puhuvat tuhlaajapoikavertauksen aitouden puolesta? Vertaus sopii siihen kokonaisuuteen, jonka evankeliumitraditio antaa Jeesuksen vertausten muodosta ja sisällöstä tai Jeesuksen Jumalan valtakunta -julistuksen painopisteistä (vrt. moninkertaisen todistuksen ja yhteensopivuuden kriteerit).

Kaksi tällaista evankeliumien vertauksille ominaista piirrettä ovat vertausten avoin loppu ja yllättävät käänneet.

(i) Lukuisat Jeesuksen vertaukset jättävät lopun avoimeksi: lukija ei tiedä, miten vertauksen tarina saadaan päätökseen. Avoin loppu kutsuu kuulijan ottamaan kantaa. Vertauksen kärki ikään kuin siirtyy osoittamaan kuulijaa, joka valinnallaan vahvistaa vertauksen opetuksen. Tällaisia vertauksia ovat viinitarhan työntekijät (Matt. 20:1–15) ja hedelmätön viikunapuu (Luuk. 13:6–9). Myös tuhlaajapoikavertauksessa loppu jää askarruttamaan. Hyväksyykö vanhempi poika isän vastauksen ja meneekö hän hänen kanssaan sisälle juhlaan, jossa nuorempi veli odottaa heitä?

(ii) Vertaus viinitarhan vuokraajista (Mark. 12:1–12) kertoo uskomattoman tarinan viinitarhan omistajasta, joka kerta toisensa jälkeen lähettää palvelijoitaan ja loppulta poikansa tapettavaksi, ja viinitarhan vuokraajista, jotka luulevat selviävänsä ilman seurauksia isännän pojan tappamisesta. Vertaus kadonneesta lampaasta (Matt. 18:12–14; Luuk. 15:4–7) mainitsee yhtä lammasta etsimään lähtevän paimenen jättäneen 99 muuta, ilmeisesti oman onnensa nojaan. Myös tuhlaajapoikavertaus sisältää evankeliumien vertauksille tyypillisiä yllätykskäänteitä. Yksi sellainen on nuoremman pojan pyyntö saada perinnöstä oma osansa, toinen isän yllättävä tapa kohdella niin nuorempaa poikaansa hänen palatessaan takaisin kuin vanhempaa poikaa hänen katkeran vuodatuksensa jälkeen.

Ei näytä siis olevan kestäviä syitä pitää tuhlaajapoikavertauksia myöhäsyntyisenä. Päinvastoin sen aitouden puolesta voidaan esittää varteenotettavia argumentteja.

Vertauksen tulkinnasta

Vertauksen alkuperän lisäksi sen yksityiskohdat ovat jakaneet tutkijoiden mielipiteitä. Seuraavassa otan kantaa kolmeen sellaiseen yksityiskohtaan: perinnön jako, nuoremman veljen kääntymys ja vanhemman veljen henkilökuva. Lopuksi esitän muutamia ajatuksia vertauksen sanomasta siten kuin se voi avautua Jumalan valtakuntaa käsittelevistä evankeliumitraditioista käsin.

Perinnön jako

Vertauksen ensimmäisessä tapahtumassa nuorempi poika pyytää isältään osaansa hänelle kerran lankeavasta perinnöstä. Pyyntö on poikkeuksellinen, sillä vastaavanlaisista tapahtumaa ei toisen temppelin ajan kirjallisuudesta ole löytynyt. Tämä käy selväksi vertailemalla nuoremman veljen pyyntöä muihin perinnönjaon mainitseviin teksteihin. Vanhassa testamentissa kerrotaan, että Abraham jakoi perinnön lapsilleen ennen kuolemaansa (1. Moos. 25:1–11). Mooseksen laissa ohjeistetaan perinnön jakamises-

ta siten, että esikoisen tulee saada perinnönjaossa kaksi kertaa enemmän kuin muut pojat (5. Moos. 21:17). Eräässä apokryfikirjassa kerrotaan, kuinka Tobia-nimisen miehen appi Raguel antaa vävyllleen osan hänelle avioliiton myötä lankeavasta perinnöstä ja pitää osan voidakseen elättää itsensä ja vaimonsa (Tob. 10:10–12; 14:13).

Perintö jaettiin siis pääsääntöisesti perittävän (yleensä miehen) kuoleman yhteydessä tai, jos aikaisemmin, perittävän omasta aloitteesta. Kun tähän vielä yhdistetään Luukkaan evankeliumista se yksityiskohta, että siinä Jeesus on jo torjunut yrityksen saada häntä jakamaan perintöä keskenään riitaantuneille veljille (12:13–15), nuoremman pojan pyyntö on poikkeuksellinen, suoranaan loukkaus. Hän viestittää sillä, että hän ei jaksaa odottaa isänsä kuolemaan asti. Hän haluaa perintöosansa saman tien. Täten hänen tuhon partaalle johdava elämänkaarensa, jota vertauksen alku (15:13–16) kuvaa, alkaa jo kotioloista.

Nuoremman pojan kääntymys

Tuhlattuun kaiken omaisuutensa ja päädyttyään nälänhädän ajamana sikopaimeneksi ja vieläpä sikojen ruokaa himoitseväksi nuorempi poika ”meni itseensä” (15:17). Tämän ilmaisen (*eis heauton elthōn*) merkitys on aiheuttanut tutkijoille päänvaivaa. Joidenkuiden mielestä se kuvaa kääntymistä. Vertauksen viitekehyksessä onkin helppoa ajatella näin. Luukkaan evankeliumin alussa Jeesus on sanonut tehtävänään olevan kutsua syntisiä, jotta he kääntyisivät (5:32). Tuhlaajapoikavertaus edeltävät vertaukset kadonneesta lampaasta ja rahasta päättyvät molemmat opetukseen, että yhden syntisen kääntyminen tuottaa taivaassa enemmän iloa kuin 99 vanhurskasta (Luuk. 15:7, 10).

Jeesus näyttäisi siis kertovan fariseuksille ja lainoppineille, että hänen luokseen tulleet publikaanit ja muut syntiset tarvitsevat kääntymistä ja heidän kääntymyksensä on Jumalalle mieluista. Tätä kaikkea seuraa vertaus, jonka tapahtumat ilmeisesti huokuvat kääntymyksen ilmapiiriä. Se kertoo koko perintönsä tuhlaavasta pojasta, joka ää-

rimmäisessä hädässä menee itseensä, päättää tunnustaa syntinsä ja palaa kotiin, missä isä riemuiten ottaa hänet vastaan ja järjestää illojuhlat.

On kuitenkin vaikeaa saada otetta pojan kääntymisen todellisesta laadusta. Lukija on vertauksen tässä vaiheessa voinut laatia pitkän listan pojan rikkomuksista ja laiminlyönneistä. Hän oli tivannut itselleen perintöä vastoin sen ajan tapoja, lähtenyt kotoa laiminlyöden velvollisuutensa pitää huolta vanhemmistaan aina heidän kuolemaan saakka (tämä velvollisuus pilkahtaa toisaalla evankeliumeissa; vrt. Mark. 7:10–12; Matt. 8:21–22; Luuk. 7:11; ks. myös 1. Tim. 5:4), tuhlannut perintönsä holtittomaan ja mitä ilmeisimmin syntiseen elämään, ryhtynyt vastoin juutalaisten uskonnollisia vakaumuksia sikopaimeneksi ja jopa toivonut saavansa syödä niiden ruokaa.

Pojan omien sanojen valossa hänen suurin ongelmansa on kuitenkin nälkä (15:17–19). Hän ei viesti näkevänsä tähänastisessa elämässään tehneensä mitään vääryyttä. Sen sijaan hän miettii, kuinka hänen isänsä palkkalaisilla on yllin kyllin ruokaa. Sellaiseksi hän haluaa. Toki hän mielessään suunnittelee sanovansa tehneensä syntiä ja kertovansa, että hän on kelvoton isänsä pojaksi, mutta tietoisuus omista rikkomuksista ei ensisijaisesti aja häntä kotiin. Hän lähtee kotiin saadakseen vatsansa täyteen.

Lukijassa herättää myös ihmetystä pojan synnintunnustukseensa liittämä tarjos ryhtyä isänsä palkkalaiseksi (jae 19). Pojan käytös nimittäin poikkeaa muista Luukkaan evankeliumissa kerrottujen syntisten läpikäymistä itsetutkisteluista. Syntisyytensä nähnyt Pietari pyysi Jeesusta poistumaan luotaan (5:9). Syntinen nainen voiteli Jeesuksen jalat tuoksuöljyllä kiitollisena syntiensä anteeksiantamuksesta (7:36–50). Nyt nuorempi veli toimii ikään kuin nälkä olisi päällimmäinen motiivi syntien tunnustamiseen ja vieläpä liittää tähän työtarjouksen. Näinkö syntisen tulisi toimia?

On siis vaikeaa kuvitella, että kääntymistä seikkaperäisesti evankeliumissaan käsittelevä Luukas tuhlaajapoikavertauksessa tarjoaisi lukijoilleen kuvan oikeanlaisesta kääntymyksestä. Pikemminkin poi-

ka näyttäisi lähteneen kotimatkalleen har-
kitusti laskelmoiden. Vasta isän vastaanotto
näyttäisi poistavan nuoremman pojan luu-
lot itsestään. Siksi hän ei enää esitä omia
ratkaisujaan (15:20–21).

Vanhemman pojan henkilökuva

Isän otettua vastaan kaukaisilta mailta pa-
laavan poikansa ja järjestettyä ilojuhlan ko-
dissa (jakeet 20–24) vanhempi veli astuu
näyttämölle (jakee 26). Saatuaan tietää juh-
lan syyn hän kieltäytyy tulemasta sisälle
vielä silloinkin, kun isä tulee ulos suostut-
telemaan häntä (jakeet 27–28). Sen sijaan
hän väittää, että hän on raatanut kaikki vuo-
det isänsä hyväksi eikä ole kertaakaan jät-
tänyt isänsä käskyä täyttämättä. Silti hän ei
ole saanut juuri mitään, ja nyt kaiken tuh-
lannut poika saa vieläkin enemmän (jakeet
29–30).

Vanhemman pojan protestia on toisinaan
pidetty oikeutettuna. Onkin totta, että isän
tapa kohdella nuorempaa poikaansa on yl-
lättävä. Hänhän ei saa rangaistusta ansion-
sa mukaan. Kuitenkin myös vanhemmassa
pojassa ilmenee huonoja piirteitä. Hän väit-
tää pitäneensä kaikki isänsä käskyt, vaika
juuri kieltäytyi tottelemasta niistä vii-
meisintä jäämällä ulos isän pyynnöistä huoli-
matta. Hän väittää jääneensä ilman juuri
minkäänlaista suosionosoitusta, vaikka isä
antoi hänellekin hänen osansa perinnöstä
(jakee 12). Hänelle on vain kerrottu nuorem-
man pojan paluusta (jakee 27), mutta vastoin
parempaa tietoa hän väittää tämän hävit-
täneen isänsä omaisuuden porttojen paris-
sa. Hän kuvailee työtään isän tiloissa orjan
työksi, vaikka on koko ajan vain kartutta-
massa omaa perintöosaansa. Kaiken kaik-
kiaan vanhempi veli näyttäisi mielessään
haluavan elää kutakuinkin niin kuin vel-
jensä. Hän vain ei ole (vielä) siirtynyt aja-
tuksista tekoihin.

Vertauksen sanoma

Ymmärretäänpä vertauksen alku, nu-
oremman veljen mahdollinen kääntyminen
ja vanhemman veljen luonnehdinta miten
tahansa, nämä yksityiskohdat ovat osaksi

toissijaisia pohdittaessa, mitä Jeesus halu-
si sanoa vertauksella. Kuten vertauksissa
yleensä, tähtäyspiste on aivan lopussa, jos-
sa tähänastinen tapahtumaketju huipentuu.

Molempien veljien toiminnan tarkaste-
lun perusteella voidaan todeta, että tuhlaa-
japoikia on kaksi. Isä tulee ulos molempia
vastaan. Nuoremman hän on jo saanut saa-
tetuksi sisälle juhlaan, joka alkoi hänen ni-
menomaisesta käskystään. Vanhempi on
edelleen ulkona ja torjuu isänsä kutsun ja
hyökkää häntä vastaan voimakkain sana-
käantein.

Loukkauksesta huolimatta isä vastaa syy-
töksiin ja perustelee toimintaansa: ”Mutta
olihan nyt täysi syy iloita ja riemuita. Sinun
veljesi oli kuollut, mutta heräsi eloon, hän
oli kadoksissa mutta on nyt löytynyt” (jakee
32). Kuollut on herännyt eloon, kadoksis-
sa ollut on löytynyt. Voiko vanhempi veli
hyväksyä tämän? Jos hän ei voi hyväksyä
isänsä toimintaa, hän jää juhlan ulkopuo-
lelle. Sitähän isä ei halua, mutta vanhem-
man veljen tulisi oikaista tulkintansa isän-
sä omaisuutta tuhlaamaan palanneesta vel-
jestä isän vastaanottamaan veljeen, joka oli
kadoksissa, mutta jonka isä on löytänyt ja
tuonut takaisin kotiin.

Vertauksen evankeliumikontekstissa se
näyttäisi siis haastavan fariseuksia muutta-
maan käsitystään siitä, mitä oikeastaan on
tapahtunut, kun publikaaneja ja muita syn-
tisiä on tullut Jeesuksen oman kehotuksen
mukaan kuulemaan häntä ja heidän kans-
saan hän on aterioinut (14:35–15:2). Sa-
malla Jeesuksen vastaus haastaa arvosteli-
jat muuttamaan käsityksiään, jotta he eivät
jäisi ilojuhlan ulkopuolelle. Heidän torjuva
asenteensa Jeesuksen moraalisesti arvelut-
tavia seuraajia ja Jeesuksen omaa arvoste-
lukykyä kohtaan on muodostumassa sellai-
seksi kynnykseksi, jonka tähden he ilmei-
sesti ovat kohtalokkaalla tavalla ottamassa
etäisyyttä Jeesukseen.

Samansuuntainen Jeesuksen sävy on
havaittavissa vertauksessa viinitarhan työ-
miehistä (20:1–16). Sen lopussa viinitarhan
isäntä selittää, millä oikeudella hän mak-
saa viinitarhassaan vain yhden tunnin vai-
vaa nähneille saman palkan kuin koko ajan
työtä tehneille. Mutta tuhlaajapoikaverta-

uksen varoittavaa lopputunnelmaa on esittävä muualta evankeliumeista. Sellaisia traditioita toki on. Vertaus suurista pidoista opettaa, kuinka Jumalan valtakuntaan kutsutut torjuvat kutsun ja kutsu siirtyy muille (Luuk. 14:15–24). Vertaus kuninkaanpojan häistä puolestaan korostaa taivasten valtakunnan ulkopuolelle jääneiden karmeaa kohtaloa (Matt. 22:1–14). Toisaalla Jeesus on moittinut fariseuksia siitä, että he eivät mene sisälle taivasten valtakuntaan eivätkä päästä niitäkään, jotka menisivät (Matt. 23:13). Hän on vielä nähnyt, kuinka taivasten ulkopuolelle jäävät sinne omasta mielestään juutalaisen syntyperänsä tähden kuuluvat, kun taas ne, jotka luulivat jäävänsä ulkopuolelle, pääsevät sinne yhdessä patriarkkojen kanssa (Matt. 8:11–12; Luuk. 13:28–29).

Vaikka tuhlaajapoikavertausta ei esitetä vertauksena Jumalan valtakunnasta, se näyttäisi sopivan joidenkin siitä suoraan puhuvien vertausten ja Jeesuksen sanojen joukkoon. Niin kuin vanhempi veli torjumalla isänsä kutsun jää ilojuhlan ulkopuolelle, samoin fariseukset – ja itse asiassa jokainen Jeesuksen torjuva – ovat jättäyty-mässä Jumalan valtakunnan ulkopuolelle. Se, mitä he ajattelevat Jeesuksesta, ratkaisee pääsyn sisälle.

Kirjallisuutta

- **K.E. Bailey:** *Finding the Lost. Cultural Keys to Luke 15* (Saint Louis: Concordia, 1992). Suom. *Yhtä juhlaa: Luuk 15:n vertaukset*. Kauniainen: Perussanomama 1995.
- **G.W. Forbes:** ”Repentance and Conflict in the Parable of the Lost Son (Luke 15:11–32)”, *Journal of the Evangelical Theological Society* 42 (1999), ss. 211–229.
- **T. Holmén:** *Jeesus* (Kristinuskon vaikuttajat; Helsinki: WSOY, 2007).
- **V. Ollilainen:** *Jeesus and the Parable of the Prodigal Son* (Diss.; Åbo: Åbo Akademi, 2008).
- **H. Räisänen:** *Luukkaan vertaus tuhlaajapojasta, Teologinen Aikakauskirja* 97 (1992), ss. 171–183.
- **K. Salo:** *Luukkaan teologian ydin: Luukkaan evankeliumin ja Apostolien tekojen pelastuskäsitys* (Suomen eksegeettisen seuran julkaisuja, 84; Helsinki: Suomen eksegeettinen seura, 2003).
- **K. Syreeni:** *Uusi testamentti ja hermeneutiikka: Tulkinnan fragmentteja* (Suomen eksegeettisen seuran julkaisuja, 61; Helsinki: Suomen Eksegeettinen seura, 1995).

Kirjoittaja on teologian tohtori ja Suomen Evankelis-luterilaisen Kansanlähetyksen työntekijä.

Ohjelmaa TV:stä

Raimo Mäkelä on Reijo Telarannan haastateltavana kirjan Tuhattuottinen valtakunta johdosta **TV7:ssä** 20.9. ja 4.10.

Syksyn uutuuksia

KIRJATIIMI

SROS:n juhluvuoden kirja

28 e

**Martti Luther
Anne Leu (käännös)
TIENVIITTOJA**

Päivän sana -tyyppinen kirja perustuu Suomessa aiemmin julkaisemattomaan kokoelmaan, joka kotimaassaan Saksassa on myynyt useita kymmeniä painoksia. Noin 370 sivua.

Perussanoma Oy

29 e

**Tapio Puolimatka
USKO, TIETO JA MYYTIT**

Millaisiin myytteihin moderni ihminen uskoo? Onko tiede todistanut, ettei Jumalaa ole olemassa? Uusi painos kysytystä, uskon ja tieteen suhdetta käsittelevän trilogian ensimmäisestä osasta. 375 sivua.

Kustannus Oy Uusi Tie

27,90 e

SROS:n juhluvuoden kirja

**Marja-Terttu Tolamo – Pirjo Waris
Mikko Nurmi (koonnut)
HELMET**

Marja-Terttu Tolamon tunnetuimmat, monissa hengellisissä lauluissa kuullut runot sointuvat ainutlaatuisen kauniisti Pirjo Wariksen kuvitukseen. Neliväri-teos, 56 sivua.

Perussanoma Oy

24,90 e

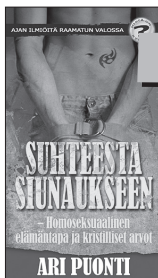

**Liisi Jokiranta
VASTUSTUKSESTA HUOLIMATTA
– ESRA JA NEHEMIA**

Jumalan antama näky toteutetaan Esran ja Nehemian johdolla. Jerusalemin temppele rakennetaan uudelleen ja muuri korjataan, vaikka tehtävä näyttää ylivoimaiselta. 256 sivua.

Kustannus Oy Uusi Tie

14 e

**Ari Puonti
SUHTEESTA SIUNAUKSEEN**

Onko homoseksuaalisuus synnynnäistä? Mitä Raamattu sanoo homoseksuaalisuudesta? Miten homoseksuaalisuuteen taipuvainen ihminen tulee kohdata? Noin 90 sivua. Ilmestyy syyskuussa – tilaa ennakkoon.

Kustannus Oy Uusi Tie

GOSPEL JUNIOR

Gospel Junior laulut kertovat uskosta, toivosta ja yhdessä elämisestä. Teksteistä, sävelistä ja tuottamisesta ovat vastanneet suomi-gospelin tunnetut nimet Anna-Mari Kaskinen, Tommi Kalenius, Mikko Nikula ja Sami Asp. **Gospel Junior – CD: Katson peiliin 23 e Gospel Junior – Laulut 24,90 e** Sisältää Gospel Junior -laulujen sanat, nuotit ja sointumerkinnot.

Perussanoma Oy

Tilaukset

Perussanoma Oy, tilauspalvelu@perussanoma.fi, puh. (09) 5123 9120

Kustannus Oy Uusi Tie, tilauspalvelu@uusitie.com, puh. (019) 779 2307 • Toimituskulut 3,90 e/lähetys.

Luukkaan evankeliumin taloudenhoitajavertaus (16:1-13) on yksi vaikeimmin tulkittavista Jeesuksen vertauksista. Tulkitsijoiden on ollut vaikea ymmärtää, miksi taloudenhoitajaa keuhataan jakeessa 8, vaikka hänen toimintansa vaikuttaa väärältä ja epärehelliseltä. Millaista mallia kertomuksen taloudenhoitajasta pitäisi ottaa, vai onko hänet päinvastoin tarkoitettu varoittavaksi esimerkiksi? Parin vuosituhanen selitysyriyksistä on ollut tuloksena lukuisia tulkintoja mutta vain vähän yhteisymmärrystä vertauksen tarkoituksesta ja sanomasta.

Narratiivinen näkökulma Jeesuksen ongelmalliseen taloudenhoitajavertaukseen

Vertauksen moderneja tulkintoja on hallinnut historiallinen lähestymistapa. Tulkitsijat ovat yrittäneet erottaa historiallisen Jeesuksen vertauksen evankeliumikirjoittajan siihen liittämistä opetuksista, jotta vertauksen alkuperäinen sanoma selviäisi. Tehävä on osoittautunut vaikeaksi. Ongelmia on aiheuttanut myös jakeen 8 *kyrios*-sana ("herra, isäntä"). Sanan tulkintaan kulminoituu kysymys, kuka taloudenhoitajaa keuhuu – vertauksen isäntä vai Jeesus. Vertauksen tulkinnan on nähty riippuvan kehujen antajasta. Vertauksen sanomasta on esitetty lukuisia ristiriitaisiakin tulkintoja. Niiden moninaisuus johtuu pitkälti tulkinnan vaikeudesta.

Historiallisen lähestymistavan puutteet löytyvät sieltä, mistä sen vahvuudetkin: historiallisen Jeesuksen äänen etsiminen johtaa samalla vertauksen kokonaisuuden pilkkoutumiseen. Vertaus ei toimi enää sellaisena yhtenäisenä kertomuksena, joksi evankeliumin kirjoittaja sen tarkoitti.

Selvitän tässä artikkelissa Luukkaan taloudenhoitajavertauksen rakennetta ja sanomaa narratiivisesta näkökulmasta käsin. Historiallisesta lähestymistavasta poiketen narratiivisessa analyysissä kertomusta eli narratiivia tarkastellaan autonomisena kokonaisuutena eikä eri aikoina ja eri paikoissa syntyneiden tekstifragmenttien tilkkutäkinä. Huomio kiinnitetään lopulliseen

tekstimuotoon eikä sitä edeltäneisiin tekstin syntyvaiheisiin. Kertomuksen tulkitaan ymmärretään vaikuttavan myös saman teoksen muun tekstin eli tässä tapauksessa koko Luukkaan evankeliumin.

Tarkasteluni kohteena on erityisesti niin sanotun sisäistekijän kommunikointi tekstin sisäisyleisön kanssa. Sisäistekijä ei ole todellinen ihminen vaan tekstin kirjoittaja sellaisena, kuin tekstin yleisö mieltää hänet tekstin perusteella. Sisäisyleisö on puolestaan sisäistekijän kommunikaatiopari tekstissä. Sekin on yleisön mielessä tekstin perusteella syntyvä rekonstruktio. Sisäisyleisö edustaa kuvitteellista ihanneyleisöä, joka vastaanottaa tekstin ja sen sanoman sisäistekijän haluamalla tavalla. Sisäisyleisön reaktioita tutkimalla voidaan saada tietoa siitä, millä tavoin kertomuksen todellisen yleisön pitäisi lukea tai kuunnella kertomusta, jotta se ymmärtäisi käytetyn kerronnan ja kertomuksen välittämän sanoman oikein. Tämän vuoksi pyrin selvittämään tässä, miten Luukkaan evankeliumin sisäisyleisö vastaanottaa ja ymmärtää taloudenhoitajavertauksen.

Kertoja ja kyrios

Sisäistekijän ja sisäisyleisön lisäksi narratiivista voidaan tunnistaa kertoja. Kertaja on se, joka esittää, mitä tapahtuu ja mitä kertomuksen henkilöt puhuvat ja ajattelevat. Kertojaa voidaan pitää sisäistekijän käyttämänä retorisenä keinona kertomuksensa välittämiseen. Käytän Luukkaan evankeliumin pääkertojasta nimeä Luukas. Vertauksen alussa kertoja Luukas luovuttaa näennäisesti kerrontavastuun kertomuksensa henkilöahmolle, Jeesukselle. Kuitenkin kerronnan taustalla vaikuttaa koko ajan evankeliumin varsinainen kertoja Luukas. Jeesuksen kerronta jatkuu jakeesta 1b ainakin jakeen 7 loppuun. Myös jakeiden 9–13 opetuspuhe on selvästi Jeesuksen kerrontaa. Jakeessa 14 kertojaksi palaa Luukas. Kertomalla vertauksen Jeesuksen suulla Luukas lisää vertauksen ja sen selityksen vaikuttavuutta ja painoarvoa: juuri näin Jeesus opetti.

Aiemmassa tutkimuksessa on aiheutta-

nut ongelmia kysymys, kuka on äänessä jakeessa 8 ja kehen kyseisessä jakeessa oleva *kyrios*-sana viittaa. Ne ovat aiheutuneet pitkälti siitä epäselvyydestä, mitkä vertauksen sanat voidaan katsoa historiallisen Jeesuksen lausumiksi ja mitkä taas ovat evankeliumin kirjoittajan opetusta. Kun vertausta tarkastellaan kertomuksena, kysymys lausumien historiallisesta alkuperästä ei ole enää relevantti. Koko kertomus on annettu kertojan haltuun. Hän voi muokata kertomuksen todellisuuden sellaiseksi kuin haluaa. Hän viime kädessä päättää, kuka sanoo, milloin sanoo, miten sanoo ja mitä sanoo, riippumatta siitä, onko historiallisessa todellisuudessa koskaan tapahtunut mitään vastaavaa.

Jakeissa 3 ja 5 *kyrios*-sanaa käytetään vertauksen rikkaasta miehestä. Kun se esiintyy seuraavan kerran jakeessa 8, vertauksen sisäisyleisö olettaa ilman muuta, että *kyrios* tarkoittaa taas kertomuksen rikkasta miestä. Mikään kertomuksessa ei viittaa muuhun. Jos kertoja haluaisi viitata jakeen 8 alussa Jeesukseen, hänen olisi helppo tehdä se sanomalla esimerkiksi: ”Jeesus kehui.” Jos hän taas haluaa viitata vertauksen rikkaaseen mieheen, hän tietysti käyttää tästä samoja ilmauksia kuin aikaisemminkin: siis joko jakeen 1 ”rikas mies” tai jakeiden 3 ja 5 *kyrios*. Koska kertoja käyttää jakeessa 8 *kyrios*-sanaa, hän ei halua painottaa miehen rikkautta, vaan sitä, että tämä on taloudenhoitajan isäntä, joka juuri isännän ominaisuudessa antaa arvion palvelijastaan.

Kertojan vaihtuminen Jeesuksesta Luukkaaseen kesken kertomuksen on toinen ongelma, joka seuraa siitä, jos jakeen 8 *kyrios* viittaisi Jeesukseen. Kertojana täytyisi olla tällöin Luukas, koska Jeesus ei voisi viitata itse itseensä sanoilla ”Herra [Jeesus] sanoi”. Jakeessa 8 ei anneta mitään vihjettä kertojan vaihtumisesta. Jos kuitenkin oletetaan, että kertoja vaihtuu jakeen 8 alussa Jeesuksesta Luukkaaseen, herää kysymys, milloin kertojaksi tulee jälleen Jeesus, vai tuleeko enää ollenkaan kyseisen tekstijakson aikana. Puhuuko jakeessa 8b Luukas vai Jeesus? Kuka lausuu jakeen 9 sanat? Jos kertojaksi on vaihtunut jakees-

sa 8a Luukas, olisi luontevaa ajatella, että tekstijakson kaikki seuraavatkin sanat olisivat Luukkaan, koska uutta kertojan vaihdosta ei selvästi osoiteta. Ainoastaan sanat: ”minä sanonkin teille” voisivat olla merkki tällaisesta kertojan vaihdoksesta, mutta silloin täytyy olettaa, että sisäisyleisö ymmärtää, että juuri nämä sanat ovat merkki siitä, että Jeesus aloittaa puheensa. Voiko kertoja olettaa niin paljon sisäisyleisön päättelykyvystä? Joka tapauksessa kertojan ja *kyrios*-sanat kohteen vaihtuminen jakeen 8 alussa ja mahdollinen uusi kertojan vaihtuminen joko jakeen 8b tai jakeen 9 alussa aiheuttavat suuria narratiivin seuraamisongelmiä, jos nämä vaihdokset on tehty näin huolimattomasti ja epäselvästi.

Edellä esitetyt ongelmat vältetään, jos oletetaan, että kertojana pysyy jakeen 8 alussa edelleen Jeesus. Tällöin myös rikkaan miehen mielipide tapahtumista tulee esiin vertauksen lopussa. Jos kertomuksen toinen päähenkilö, rikas mies, ei enää palaisi näyttämölle, rikkaan miehen mielipide kaikesta tapahtuneesta jäisi yleisölle täydeksi arvoitukseksi, eikä kertomus vaikuttaisi loppuun asti viedyltä. Kerronnan sujuvuuden kannalta jakeen 8 *kyrios* on siis suoraviivaisinta tulkita vertauksen isännäksi. Näin Jeesuksen kerronta jatkuu jakeesta 1b jakeen 13 loppuun asti. Jakeen 8 sanat ja niitä seuraava Jeesuksen opetuspuhe osoittavat, että myös Jeesus yhtyy isännän loppuarvioon taloudenhoitajasta. Tämä on taloudenhoitajan toimien arvioimisen kannalta olennaista, sillä Luukkaan evankeliumissa Jeesus edustaa Jumalan oikeita ja erehtymättömiä näkökantoja.

Henkilöhahmot

Luukkaan taloudenhoitajavertauksessa jakeiden 1–13 henkilöhahmot ovat Jeesus, joka kertoo vertauksen ja opettaa sen pohjalta, oppilaat, joille vertaus suunnataan, ja varsinaisen vertauksen henkilöhahmot: taloudenhoitaja, rikas mies ja kaksi velallista. Lisäksi kertomuksessa oletetaan yhden tai useamman kantelijan osallistuminen tapahtumiin (jake 1). Näistä kantelijoista ei anneta muuta kuvausta, kuin että he syöttivät

taloudenhoitajaa isännän omaisuuden hävittämisestä.

Vertauksen päähenkilöt ovat rikas mies ja taloudenhoitaja. Rikkaalle miehelle vertauksessa annetut määreet luovat kuvan monitulkintaisesta henkilöahmosta. Koska hän on isännän ominaisuudessa valmis erottamaan taloudenhoitajansa pelkän kantelun perusteella ilman tarkempaa tutkintaa tai oikeudenkäyntiä, se antaa hänen henkilökuvalleen kielteistä väritystä. Alkusuuttumuksen mentyä ohi ja isännän saatua selville taloudenhoitajan toimet tätä uhkaavassa tilanteessa hän on kuitenkin valmis myös antamaan myönteistä palautetta alaiselleen.

Myös taloudenhoitaja on moniulotteinen henkilöahmo. Se alkaa kehittyä hänestä tehdystä kantelusta, jossa hänen väitetään tuhlaavan, hävittävän, levittävän tai jakelevan (*diaskorpidzein*) rikkaan miehen omaisuutta. Sitä, miten taloudenhoitaja hävitti isäntänsä omaisuutta, ei kuvata tarkemmin. Merkillepantavaa on myös, että tämä on Uudessa testamentissa ainoa kohta, jossa käytetään *diaballein*-verbiä (”syyttää, kannella”). Kyseistä verbiä käytetään muissa antiikin teksteissä usein vihamielisessä merkityksessä, eikä sellainen käyttötarkoitus ole tässäkään poissuljettu.

Ehkäpä vaikeaselkoisin taloudenhoitajan luonnehdinnoista on jakeessa 8a, jossa keuhataan ”vääryyden taloudenhoitajaa” (*ton oikonomon tēs adikias*). Sanan *adikia* (”vääräisyys”) merkitystä on tässä yhteydessä vaikea tavoittaa, koska tekstiyhteydestä ei selviä yksiselitteisesti, mihin vääryyden asiaan kyseinen sana viittaa. *Adikia* esiintyy taloudenhoitajavertauksessa myös jakeiden 9 ja 11 sanoissa, joissa puhutaan ”vääryyden mammonasta” ja ”vääryyden mammonasta”. Taloudenhoitajavertauksen tapauksessa *mammona* viittaa maalliseen omaisuuteen, jota vertauksen rikkaalla miehellä on paljon ja josta taloudenhoitaja huolehtii. Jeesus kutsuu tätä omaisuutta jakeissa 9 ja 11 ”vääryyden mammonaksi” erotukseksi todellisesta rikkaudesta. Sitä ovat esimerkiksi jakeen 9 ystävät, jotka voivat ottaa ihmisen ”ikuisiin asuntoihin”, kun maallista rikkautta ei enää ole.

Kun jakeiden 9 ja 11 informaatio ”vääryyden mammonasta” yhdistetään jakeen 8 sanontaan ”vääryyden taloudenhoitajasta”, voidaan ”vääryyden taloudenhoitajan” ymmärtää tarkoittavan taloudenhoitajaa, joka huolehtii ”vääryyden mammonasta” eli maallisesta omaisuudesta. *Tēs adikias* on tällöin objektiivinen genetiivi. Se ilmaisee kohteen, johon taloudenhoitajan toiminta suuntautuu: hän hoitaa ”vääryyttä” eli tulkintani mukaan ”vääryyden mammonaa”, siis maallista omaisuutta. Mikäli *tēs adikias* tulkitaan objektiiviseksi genetiiviksi, se ei ole taloudenhoitajan persoonaan kohdistuva määre, vaan kuvaa hänen työtään ”vääryyden mammonan” parissa.

Tärkein peruste tälle tulkinnalle on mielestäni, että näin vältetään jakeen 8 mahdollinen ristiriita isännän kehujen ja syyttävän ilmaisun välillä, joka tulisi siitä, jos *tēs adikias* nähdään taloudenhoitajaan suuntautuvana kielteisenä määreenä. Jakeen 8 *tēs adikias* on tulkittu useissa raamatunkäännöksissä taloudenhoitajaan suuntautuvaksi kielteiseksi määreeksi ilmeisesti sen vuoksi, että taloudenhoitajan toimintaa on pidetty epärehellisenä. Taloudenhoitajavertauksen narratiivi ei anna kuitenkaan välttämättä aihetta tällaiseen tulkintaan taloudenhoitajan toimista.

Taloudenhoitajasta annetut määreet ovat selvästi myönteisiä jakeesta 8 lähtien, varsinkin jos sanat ”vääryyden taloudenhoitajaa” ymmärretään taloudenhoitajan toimenkuvaan kohdistuvana määreenä. Vertauksen alussa kertoja kuitenkin johdattelee sisäisyleisön ymmärtämään taloudenhoitajan kielteisenä hahmona. Keskeisenä taloudenhoitajan hahmolle kielteistä mielikuvaa luovana tekijänä voidaan pitää hänestä tehtyä kantelua. Alussa syntynyt kielteinen mielikuva ohjaa sisäisyleisöä tulkitsemaan hänen toimensa jakeissa 5–7 väärämielisiksi. Kun jakeessa 8 kertojan kuvaus taloudenhoitajasta muuttuu kauttaaltaan myönteiseksi, sisäisyleisö joutuu arvioimaan uudestaan käsitystään hänestä. Vertauksen alkuosan retrospektiivinen tarkastelu voi osoittaa tällöin sisäisyleisölle, että sielläkään kertoja ei sano suoraan, että taloudenhoitaja olisi väärämielinen. Si-

säisyleisö on vain tulkinnut taloudenhoitajan henkilöahmon sellaiseksi uskoessaan kantelun.

Päähenkilöiden vuorovaikutus

Jakeissa 1–2 kuvataan rikkaan miehen ja taloudenhoitajan välinen työsuhte ja tämän suhteen särkyminen. Se perustuu taloudenhoitajasta tehtyyn kanteluun, jonka johdosta rikas mies päättää erottaa hänet. Ilmapiiri on jakeessa 2 kireä. Jakeessa 8 rikkaan miehen ja taloudenhoitajan välisestä suhdetta arvioidaan uudelleen tapahtuneiden tosiasioiden valossa, ei kanteluiden perusteella. Ilmapiiri on lämmin verrattuna jakeeseen 2. Isäntä kehui ”vääryyden taloudenhoitajaa” siitä, että tämä oli toiminnut viisaasti. Jakeessa 8b taloudenhoitajasta tehdään esimerkki ”tämän maailmanajan lapsesta”, joka on viisas toisia ”tämän maailmanajan lapsia” kohtaan. Vaikka tekstistä ei selviä, kuinka hyvä isännän ja taloudenhoitajan suhde oli näiden uusien tapahtumien jälkeen, isännän myönteinen suhtautuminen tarjoaa sisäisyleisölle sellaisenkin vaihtoehdon, että loppujen lopuksi isäntä ei erottanutkaan taloudenhoitajansa. Vaikka sisäisyleisö ei tähän päätyisikään, huomionarvoista on joka tapauksessa isännän aikaisempaa huomattavasti lämpimämpi suhtautuminen taloudenhoitajan toimiin. Heidän suhteensa on jollakin tavoin uudistunut välirikon jälkeen.

Taloudenhoitajavertauksen teho rakentuu paljolti jakeen 8 yllätyksen varaan. Kerromuksen alkuvaiheet luovat odotuksia toisenlaisesta lopusta tyyliin: paha saa palkkansa. Alkujakeiden aikana jännitystä nostetaan jakeen 2 rajulla puhuttelulla, jossa taloudenhoitajalle ei anneta suunvuoroa, ja sen jälkeen taloudenhoitajan suunnitelmalta ja suunnitelman toteutuksella. Sisäisyleisö odottaa, mitä taloudenhoitajan epärehelliseltä vaikuttavasta toiminnasta seuraa ja miten isäntä kenties rankaisee palvelijaansa. Niinpä jakeen 8 yllätyksen jälkeen sisäisyleisö jää kaipaamaan selitystä taloudenhoitajan toimien kehumiselle. Jeesus antaa selityksen opetuspuheessaan, jossa myös hän ottaa myönteisen kannan talou-

denhoitajan toimiin.

Loppuratkaisun yllättämälle sisäisyleisölle jää paljon pohdittavaa. Isännän tavoin senkin on arvioitava uudelleen kantansa taloudenhoitajaan. Sille ei tarjota vaihtoehtoja: sisäistekijän ihanneyllisönä sen on viimein päädyttävä samaan näkemukseen kuin sisäistekijä. Sisäistekijä pitää puolestaan Luukkaan evankeliumin narratiivissa totena Jeesuksen kannanottoja ja ottaa sen vuoksi myönteisen kannan taloudenhoitajan viimeisiin toimiin. Kysymys kuuluukin: Miten myös sisäisyleisö voi kertomuksen antamien vihjeiden perusteella päätyä tähän kantaan?

Vertauksen sanoma

Varsinaisen vertauksen kohdalla yleisön huomio kohdistuu toimintaan, siihen, mitä tapahtuu rikkaan miehen ja taloudenhoitajan konfliktissa. Kertoja painottaa toimintaa myös sanavalinnoilla: peräti neljässä keskeisessä kohdassa hän käyttää *poiein*-verbiä ('tehdä'). Isäntänsä puhuttelun jälkeen taloudenhoitaja mietti, mitä hänen pitäisi *tehdä* vaikeassa tilanteessaan (jae 3). Pienen pohdinnan jälkeen hän keksi, mitä hän *tekisi* (jae 4). Jakeissa 5–7 kuvataan, kuinka taloudenhoitaja pani suunnitelmansa käytäntöön eli siirtyi ideoinnista *tekoihin*. Jakeissa 8 isäntä kehuu taloudenhoitajaa siitä, että tämä oli *tehnyt* viisaasti. Viimein jakeissa 9 Jeesus neuvoo *tekemään* väärällä mammonalla ystäviä. Taloudenhoitajaa kehuttiin siitä, mitä hän oli tehnyt, ja erityisesti siitä, että hän oli tehnyt sen viisaasti. Olennainen kysymys vertauksen ymmärtämisen kannalta onkin: Mitä taloudenhoitaja teki?

Jakeen 1 kantelusta lähtien sisäisyleisölle luodaan mielikuvaa, että taloudenhoitajan toiminta on epärehellistä. Hänen suoritettuaan velallisten velkojen alennukset sisäisyleisö olettaa isännän olevan raivoissaan. Jakeen 8 yllätyksen jälkeen sisäisyleisö joutuu pohtimaan koko vertausta uudelleen: onko mikään sitä, miltä se ensin näytti? Tällaisen hämmennyksen herättäminen vaikuttaa kertojan tietoiselta valinnalta. Tällä hän halunee painottaa, että

kun asioita tarkastellaan Jumalan valtakunnan näkökulmasta käsin, ne eivät ole välttämättä sitä, mihin olemme arkielämässä tottuneet. Siitä, joka on näyttänyt suurelta syntiseltä, tuleeikin kertomuksen sankari, ja hän saa läisen asunnon Jumalan valtakunnassa. Vastaavanlaisen arvon ylennyksen kokevat Luukkaan evankeliumissa esimerkiksi publikaanien esimies Sakkeus (19:1–10) ja syntinen nainen fariseuksen kodissa (7:36–50). Taloudenhoitaja on saattanut tehdä uransa aikana paljonkin vääryyttä, ja kantelu saattaa pitää ainakin osittain paikkaansa, mutta hänen viimeisin toimintansa on joka tapauksessa aivan muuta, niin kuin oli Sakkeuksenkin ja syntisen naisen toiminta heidän koettuaan muutoksen elämässään.

Vertauksen kertoja Jeesus ei sano missään kohden, että taloudenhoitaja olisi väärämielinen. Sisäisyleisön mielikuva epärehellisestä taloudenhoitajasta perustuu kanteluun, jonka se uskoo, ja siihen, että sisäisyleisö pitää velkojen alennusta epärehellisenä toimintana. Mielestäni sisäistekijä johtaa sisäisyleisöä tietoisesti harhaan luomalla kertomuksen alussa kielteisen mielikuvan taloudenhoitajasta. Jakeen 8 myönteinen arvio taloudenhoitajan teoista osoittaa lopulta, että velkojen alennus on juuri sellaista viisasta toimintaa, jota isäntä odottaa palvelijaltaan. Koska myös Jeesus yhtyy myönteiseen arvioon taloudenhoitajan toimista, tämän voidaan katsoa edustavan Jumalan arvomaailmaa hänen antaessaan velkoja anteeksi. Sisäisyleisö on siis tehnyt väärän arvion taloudenhoitajasta.

Isännän myönteisen asenteen taloudenhoitajan viimeisiin toimiin voi ymmärtää isännässä tapahtuneesta muutoksesta. Hän on omaksunut uuden, Jumalan mielen mukaisen suhtautumisen maalliseen omaisuuteen. Tekstistä ei ilmene yksiselitteisesti, kehittykö tämä isännän uusi suhtautuminen vertauksen kuvaamien tapahtumien aikana vai onko hän omaksunut uuden asenteen jo aikaisemmin.

Isännän suhtautumisen kanteluun voi tulkita kahdella tavalla. Jos hänen ajattelutapansa ei ole muuttunut vielä vertauksen alussa, hän on vihainen tulonmenetyksis-

tään. Jos hän on omaksunut Jumalan mielen mukaisen ajattelutavan jo ennen vertauksen tapahtumia, hän suuttuu kuultuaan, että hänen omaisuuttaan käytetään esimerkiksi yllimmäiseen elämään eikä lähimmäisten hyväksi. Joka tapauksessa viimeistään vertauksen lopussa isäntä näyttää ajattelevan viisaasta maallisen omaisuuden käytöstä samalla tavalla kuin Jeesus. Kertoja Jeesus osoittaa tämän yhtymällä isännän myönteiseen arvioon taloudenhoitajan toimista.

Jakeissa 10–12 huomiota kiinnittää *pistos*-sanana (’luotettava’) runsas käyttö. Kertoja Jeesus opettaa tässä vertauksen pohjalta, millaista on luotettava toiminta. Suoritettuaan velkojen alennuksen taloudenhoitaja sai isännältä myönteisen arvion viisaasta toiminnasta. Koska hän käsitteli viisaasti ”vääriä rikkautta”, voidaan tätä toimintaa pitää myös luotettavana ”vääriin rikkauden hoitamisenä”, josta Jeesus puhuu opetuspuheessaan. Näin se toiminta, jota sisäisyleisö on pitänyt isännän luottamuksen rikkomisenä, osoittautuikin luotettavaksi toiminnaksi. Jeesuksen opetusta (jakeet 10–12) mukailleen taloudenhoitaja, joka oli vähässä luotettava, on luotettava paljossakin. Koska hän on hoitanut luotettavasti ”vääriä mammonaa”, hänen hoitoonsa voidaan uskoa todellista rikkautta. Koska hän on hoitanut luotettavasti toisen omaisuutta, hänelle voidaan antaa sitä, mikä on hänen omaansa – kuten paikka ikuisissa asunnoissa.

Jeesus opettaa toisaalla Luukkaan evankeliumissa, millainen on luotettava ja viisas taloudenhoitaja. 12. luvun jakeissa 42b–44 taloudenhoitajasta (*oikonomos*) käytetään samanlaisia määreitä kuin taloudenhoitajavertauksessakin: viisas (*fronimos*) ja luotettava (*pistos*). Samojen määreiden käyttö ei ole varmaankaan sattumaa, vaan tarkkaan harkittu yhteys näiden kahden kohdan välillä. *Oikonomos* esiintyy Luukkaalla taloudenhoitajavertauksen lisäksi vain tässä 12. luvun kohdassa, mikä vahvistaa edelleen näiden kahden kohdan yhteenkuuluvuutta. Aiempi Luukkaan evankeliumin narratiivinen tutkimus on osoittanut, että Luukkaan narratiiville on tyypillistä asioiden painottaminen ja syntyvien mielikuvien rikastuttaminen toisiinsa linkitettyjen tekstijakso-

jen kautta. Samojen sanojen käyttäminen on yksi keino muodostaa tällaisia yhteyksiä.

Luvussa 12 viisas ja luotettava taloudenhoitaja pitää huolta isännän palvelusväestä ja jakaa vilja-annokset ajallaan (jake 42). Juuri tätä palvelusväestä huolehtimista isäntä odottaa taloudenhoitajaltaan. Jos taloudenhoitaja onnistuu tässä tärkeimmässä tehtävässään, isäntä uskoo taloudenhoitajan hoitoon koko omaisuutensa (jake 44). Luvun 16 vertauksessa taloudenhoitaja tekee juuri tätä: hän huolehtii isäntäänsä palvelevien, ilmeisesti vuokraviljelijöiden, hyvinvoinnista antamalla käytännössä toiselle 100 *bat*-mittaa öljyä ja toiselle 100 *kormittaa* vehnää. Tästä palkkiona hänen todetaan saavan loppujen lopuksi läisen asunon, josta velallisten asunnot ovat esikuvia. Hän saa siis haltuunsa todellista rikkautta, Jumalan omaisuutta.

On myös mahdollista, että vertauksen taloudenhoitaja oli tehnyt jotakin vastaavaa myös aiemmin ja siten kantelijoiden mielestä ”hävittänyt” isäntänsä omaisuutta. Ehkä kantelijat ovat tehneet samanlaisen virhearvion kuin vertauksen sisäisyleisö, joka erehtyy luulemaan, että velkojen alennukset ovat isännän omaisuutta ”hävittävää” toimintaa, ennen kuin isäntä ja Jeesus ilmaisevat asian todellisen laidan. Asiat eivät siis näytä Jumalan valtakunnan näkökulmasta aivan samoilta kuin arkielämän näkökulmasta. Asettaakseen asiat uuteen arvojärjestykseen Jeesus puhuu jakeessa 16:10 luotettavuudesta ”vähimmässä”. Tällä ”vähimmällä” hän viittaa selvästi jakeen 9 ”vääriin mammonaan” eli maalliseen omaisuuteen. Siis mammona, joka taloudenhoitajavertauksen kantelijoiden mielestä vaikuttaa olevan eniten tavoittelemisen arvoista, onkin Jeesuksen mielestä vähintä.

Kun taloudenhoitaja antaa huomattavat alennukset velkasummiin, hänen voidaan ajatella laskeneen samankaltaisen vastavuoroisuusetiikan varaan kuin on havaittavissa Luukkaan kertomuksessa syntisestä naisesta fariseuksen kodissa. Siinä Jeesus opettaa, että nainen rakasti paljon, koska hän oli saanut paljot syntinsä anteeksi

(7:47). Sen sijaan se, joka on saanut anteeksi vähän, myös rakastaa vähän (7:47). Koska taloudenhoitaja antoi velallisille anteeksi paljon, saattoi hän odottaa paljon vastarakkautta, niin kuin Jeesuskin sai paljon vastarakkautta antaessaan paljon syntejä anteeksi.

On huomionarvoista, että sanaa *khreofeiletēs* ('velallinen') käytetään Uudessa testamentissa Luukkaan taloudenhoitajavertauksen jakeen 5 lisäksi ainoastaan edellä mainitussa kertomuksessa syntisestä naisesta fariseuksen kodissa (7:41). Kyseisessä kertomuksessa Jeesus vertaa kahden velallisen velkaa syntiin ja rahanlainaajan suorittamaa velkojen anteeksiantoa syntien anteeksiantoon (7:40–47). Tämän rinnastuksen seurauksena Luukkaan narratiivissa muodostuu sisällöllinen yhteys taloudenhoitajan suorittaman velkojen anteeksiantamisen ja Jeesuksen suorittaman syntien anteeksiantamisen välille. Jeesuksen toimintaan kuului keskeisesti vapauttava toiminta, jonka yksi ilmentymä oli syntien anteeksianto (esimerkiksi Luuk. 5:20; 7:48). Antamalla anteeksi syntejä Jeesus vapautti ihmisiä veloista, joita näillä oli taivaallista herraa eli Jumalaa kohtaan. Taloudenhoitaja puolestaan vapautti ihmisiä maataloustuotteisiin liittyvistä veloista, joita näillä oli maallista herraa kohtaan. Molemmat, sekä Jeesus että taloudenhoitaja, vapauttivat ja antoivat anteeksi. Näin taloudenhoitajan anteeksiantava ja vapauttava toiminta rinnastuu Jeesuksen toimintaan. Koska Jeesus ja taloudenhoitaja antoivat anteeksi, niin pitäisi myös Luukkaan evankeliumin sisäisyleisön tehdä.

Jakeessa 16:13 Jeesuksen kuulijat asetetaan valinnan paikalle: heidän on valittava Jumalan tai mammonan palvelemisen väliltä. Vertauksen kuvaamassa maailmassa tämä voisi tarkoittaa valintaa isännän ja mammonan palvelemisen välillä. Jumalan mielen mukaisesti ajattelevan isännän viisasta ja luotettavaa palvelemista on, että käyttää ”vääriä mammonaa” lähimmäisten hyväksi eikä palvo eikä kerää maallista omaisuutta. Tällaisella toiminnalla voi hankkia itselleen ystäviä ja ikuisen asunon. ”Väärä mammona” loppuu aikanaan

(jake 9), mutta sillä hankittu todellinen rikkaus on ikuista. Luukkaan evankeliumin luvussa 12 opetetaan, että ihmiselle käy lopulta huonosti, jos hän kerää rikkautta itselleen eikä hänellä ole rikkautta Jumalan luona (jake 21). Taloudenhoitajavertauksen taloudenhoitaja hankki itselleen todellista rikkautta luopumalla ”vääristä rikkaudesta” eli mammonasta toisten hyväksi – ja samalla omaksikin hyväkseen. Myös isännän voidaan katsoa hyötyneen taloudenhoitajan toimista: näin isännän omaisuus oli Jumalan mielen mukaisessa käytössä. Vaikka taloudenhoitajan toimintaa eteenpäin vievä ajatus jakeessa 4 voi vaikuttaa itsekkäältä, jakeen 9 perusteella tällainen itsekkyyden on kuitenkin tarpeen. Ihmisen on toimittava oma-aloitteisesti omaksi hyväkseen, jotta hän voisi päästä ikuisiin asuntoihin. Tämä Jumalan mielen mukainen toiminta koituu samalla myös toisten hyväksi.

Johtopäätökset

Esittämällä taloudenhoitajan ja isännän välisen suhteen kehittymisen vertauksessa kuvatulla tavalla sisäistekijä korostaa eroa, joka vallitsee ihmisten ja Jumalan ajattelutavassa. Velkojen anteeksianto on inhimillisen mittapuun mukaan tuhlausta ja omaisuuden hävittämistä, kun taas Jeesukselle, joka edustaa asiassa Jumalan näkökantaa, velkojen anteeksianto on toiminnan keskeinen tavoite. Alussa inhimillisestä näkökulmasta katsovan sisäisyleisön on mahdotonta ymmärtää ja hyväksyä taloudenhoitajan toimintaa. Vasta kun sisäisyleisö ymmärtää ja omaksuu Jumalan ajattelutavan, se voi käsittää isännän ja Jeesuksen myönteisen arvion taloudenhoitajan toimista.

Kerronnan näkökulmasta tarkasteltuna taloudenhoitajavertaus on tarkoituksellisesti vaikeaselkoinen sisäisyleisölle, kun se arvioi vertausta inhimillisen mittapuun mukaan. Sen sijaan Jeesuksen opettaman Jumalan näkökulman omaksuneelle sisäisyleisölle vertaus tulee ymmärrettäväksi. Tämä on kuitenkin mahdollista vain, jos sisäisyleisö luopuu aiemmasta ajattelutavastaan. Aivan samoin kuin ihmisen on mahdotonta palvella sekä Jumalaa että mammo-

naa (jae 13), sisäisyleisön on mahdollonta omaksua Jumalan näkökulmaa, jos pitäytyy vanhaan, inhimilliseen ajattelutapaan. Sekä taloudenhoitaja että isäntä kasvavat vertauksessa myönteisiksi hahmoiksi omaksuttuaan Jumalan mielen mukaisen ajattelutavan. Myös sisäisyleisön on kasvettava, jos se haluaa ymmärtää vertauksen sanoman.

Taloudenhoitajan toiminta näkyy narratiivisen analyysin perusteella monia aikaisempia tulkintoja myönteisemmässä ja esikuvallisemmassa valossa. Taloudenhoita-

ja on vertauksessa mallina Jumalan mielen mukaisen ajattelu- ja toimintatavan omaksumisesta. Tähän ajattelu- ja toimintatapaan kuuluvat anteeksianto ja maallisen omaisuuden käyttö toisten hyväksi.

Artikkeli perustuu kirjoittajan pro gradu -tutkimukseen *Epärehellisyyskö maan perii? Narratiivinen analyysi taloudenhoitajavertauksesta Luuk. 16:1–13*. Tutkielma on saatavissa Joensuun yliopiston kirjaston internetsivuilta pdf-tiedostona.

SRO-matkapalvelu

5.–12.9. Ruskamatka Kauniaisista Lappiin, Pallas-Yllästunturin monivärisen maisemaan. Majoitus Vuontipirtissä. Hinta 660 €/aikuinen. Katso tarkempaa lisäinfoa osoitteesta www.tuohioja.fi. Ilmoittautumiset Marja Luseniukselle (09) 5123 9130 tai marja.lusenius@sro.fi.

12.–18.9. Ruskamatka Länsi-Lappiin. Majoitus Muotkavaaran nuorisokeskuksessa, täysihoidontuotto aikuiset 508 €, lapset 4–12-vuotiaat 360 €. Ilmoittautumiset ja tiedustelut: Jouko Puhakka, 0500 153 671 tai jouko.puhakka@sro.fi tai Maija Penttinen 040 75 86 814 tai penttinen.maija@pp.inet.fi tai Airi Lankinen 040 8311 680.

2.–9.10. Vaellusmatka Etelä-Saksan Alpeille ja kulttuurimatkalle Sveitsiin ja Innsbruckiin. Hinta 1.085 € (sisältää lentomatkat, verot, majoituksen kolmen tähden hotellissa jaetussa kahden hengen huoneessa, täysihoidon kolmena retkipäivänä, puolihoito muina päivinä, bussikuljetukset, matkaohjelman pääsymaksuineen, ei peruutusturvamaksua, jonka saa lisämaksusta 54 €). Matkanjohtajat: Seija ja Raimo Mäkelä. Ilmoittautuminen (09) 5123 9157 / Paula Eskola, paula.eskola@sro.fi. Vastuullinen matkanjärjestäjä: FinS-Tours SA. Vain muutama paikka vapaana.

1.–9.11. Syysmatka Israeliin ja Jordaniaan. Tiberias–Amman–Petra–Akaba–Eilat–Kuollutmeri–Jerusalem. Tutustumme Israelin tärkeimpiin pyhiinvaelluskohteisiin ja piipahdamme Jordanian puolella

Ammanissa ja Petrassa ja kuljemme juutalaiskansan erämaavaelluksen loppureittiä Akabaan. Matkan perushinta on 1.350 euroa, retket lisämaksusta. Ilmoittautumiset matkanjohtajille Terhi Smeds 0400 554 990 tai Pentti Smeds 040 526 5352 tai Marja Luseniukselle (09) 512 39134, marja-lusenius@sro.fi. Vastuullinen matkanjärjestäjä Toiviomatkat.

9.–18.11. Pappi ja lääkäri -matka Israeliin ja Egyptiin: Jerusalem–Siinai/Santa Katarina–Kairo–Eilat–Tiberias. Matka perushinta on 1.495 euroa, lisämaksusta retket. Vastuullinen matkanjärjestäjä Toiviomatkat. Ilmoittautumiset Pekka Heiskanen 0400 817 889 ja pekka.heiskanen@sro.fi tai Marja Lusenius (09) 5123 9130, marja.lusenius@sro.fi.

Matka Mongoliaan ja Pekingiin kesäkuun alussa 2010. Matkan kesto puolitoista tai pari viikkoa. Tutustumme maahan ja kansaan, luontoon ja kulttuuriin, suomalaiseen lähetys- ja kehitysyhteistyöhön sekä tapaamme suomalaisia lähetystyöntekijöitä. Matkan emäntä ja isäntä: Seija & Raimo Mäkelä. Järjestäjät: Suomen Raamattuopiston matkapalvelu, Evankelis-luterilainen Lähetysyhdistys Kylväjä, Kaukomatkatoimisto Olympia. Täsmälliset tiedot: elo-syyskuun taitteessa. Ennakkovaraus: paula.eskola@sro.fi, p. (09)5123 9157.

Tervetuloa Postgraduate-koulutukseen!

II jakso 15.–17.10.2009

Raamattu aikamme tulkintojen viidakossa

Dosentti
Timo Eskola

Päätöimittäjä
Leif Nummela

Pääsihteeri
Henrik Perret

Professori
Tapio Puolimatka

Dosentti
Olli-Pekka Vainio

Filippus juoksi vaunujen luo, ja kuullessaan hänen lukevan profeetta Jesajaa hän sanoi: ”Sinä kyllä luet, mutta mahdatko ymmärtää?” Mies vastasi: ”Kuinka ymmärtäisin, kun kukaan ei minua neuvo.” Hän pyysi Filipposta nousemaan vaunuihin ja istumaan vierellään. (Ap. t. 8:30–31)

Etiopialaiselle hoviherralle asetettu kysymys on jokaiselle raamatunlukijalle tuttu. Kysymys on tärkeä: Ymmärrätkö, mitä luet? Hän tietää itse osan vastauksesta. Hän tarvitsee ihmistä, joka voi opastaa ja joka voi antaa kestäviä vastauksia. Julistajan tehtävä on juuri opastaminen. Filippus, Sanan julistaja ja Pyhän Hengen lähettäjä opas ”aloitti tuosta kirjoitusten kohdasta ja julisti miehelle evankeliumia Jeesuksesta.”

Postgraduate II:n teema keskittyy Raamatun ymmärtämiseen ja luotettavaan opastamiseen eli kristologiseen tulkintaan.

Tervetuloa työskentelemään Jumalan Pyhän Sanan äärellä!
Luentoja, ryhmätyötä, keskustelua!

Ohjelmassa:

Tapio Puolimatka: Usko, tiede ja Raamattu

Olli-Pekka Vainio: Kahden korin malli: Raamattu ja etiikka

Timo Eskola: Room. 5–8, Vanhurskauttamisoppi ja ihmiskuva

Leif Nummela: Raamatun tulkitseminen (ja julistaminen) sen kokonaissanoman valossa

Henrik Perret: Kristus luomakunnan APXH (alku)

Hinta 30 euroa/koulutusjakso

Lisätietoja ja ilmoittautumiset 2.10.2009 mennessä:

Suomen teologinen instituutti

Kaisaniemenkatu 3 A 4. krs, 00100 Helsinki
puh. 09 6689 550, sähköposti sti@teolinst.fi

Voiko Jumalalle antaa anteeksi? Muuan kuva sielunhoidosta

Toimituksen alkukommentti

Muuan uskova oli kokenut yllättäen kauhean katastrofin, jota hän ei itse ollut aiheuttanut. Se tuotti hänelle suurta kärsimystä, josta hän ei pystynyt vapautumaan, ja aiheutti myös syvän hengellisen ongelman: Miten Jumala saattoi sallia sen tapahtumisen? Oppinut ja kokenut sielunhoitaja **Per Wallendorff** antoi minulle neuvoksi: ”Voisitko pyytää häntä antamaan Jumalalle anteeksi?”

Neuvo oli häkellyttävä. En ollut koskaan ajatellut enkä voinut ajatella mitään sellaista. Päinvastoin mielestäni me ihmiset tarvitsemme perimmältämme aina Jumalan anteeksiantamusta koko olemuksellemme, vaikka viaton kärsimys ja sen myötä teodikea eli kysymys Jumalan oikeudenmukaisuuden ja rakkauden välisestä suhteesta jäävätkin suureksi ongelmaksemme. En siksi myöskään toiminut saamani neuvon mukaisesti. Se jäi minua kuitenkin askarruttamaan.

Tutustuttuani siihen, mitä **Leif Andersen** on kirjoittanut Jumalan vaitiolosta ja ”nukkumisesta” Psalmien kirjaan liittyen ja näiden kysymysten käsittelemisestä julistuksessa (*Perusta* 4/2008), ajattelin kysyä

häneltä, mitä hän sanoisi siitä, että ihminen antaisi Jumalalle anteeksi. Vastauksena oli hänen juuri laatimansa artikkeli, joka on nyt yllättävästi julkaistu uuden nimen saaneen aikakauskirjan ensimmäisessä numerossa *Dansk Tidsskrift for Teologi og Kirke*.

Andersenin esittämiä näkökohtia jokaisen on pakko pohtia. Kirjallisuudessa aihe on erittäin harvinainen, käytännöllisesti katsoen käsittelemätön, mutta tulee käytännön elämässä ja kristillisyydessä, julistuksessa ja sielunhoidossa vastaan yhtämittaa: Voiko Jumalalle antaa anteeksi? Pitääkö Jumalalle antaa anteeksi? Onko oikein edes puhua sellaisesta?

Julkaisemalla tämän artikkelin haastamme lukijat keskustelemaan aiheesta ja julkaisemme jo aluksi siitä kolme pyydettyä puheenvuoroa. Sellaista pyydettiin muutamilta muiltakin teologian tutkijoilta ja kokeneilta julistus-, opetus- ja sielunhoitotyön tekijöiltä, mutta he kieltäytyivät. Ehkä aihe on liian raju ja vaikea ja altis väärintulkinnolle. Pakoon emme kuitenkaan pääse, sillä siihen tiivistyy painokkain kristillisen uskon ja julistuksen torjuva perustelu.

Raimo Mäkelä

Erään sanankuulijan ongelma

Pappi on jälleen saarnaamassa.
Pappi saarnaa erinomaisesti.
Pappi saarnaa Jumalan armosta.
Parempaa ei voi olla.
Mikään ei ole suurempaa. Mikään ei ole iloisempaa.

Miksi kirkon penkissä muuan mies kuitenkin kokee olonsa yhä tukalammaksi?

Se johtuu siitä, että hänellä on ongelma, josta pappi tosin ei tiedä tai jota hän varmasti ei ole ajatellut: miehen mielestä tällä hetkellä ei suinkaan hän itse tarvitse anteeksiantamusta. Nyt anteeksiantamista tarvitsemme pikemminkin Jumala.

Mies ei suinkaan sano asiaa ääneen eikä myöskään hiljaa itseksensä eikä lainkaan.

Ajatushan on mahdollon. Mies on tietysti tottunut ajattelemaan päinvastoin. Koko hänen kristillinen kasvatuksensa on syövyttänyt häneen sen mielteen, että syntinen on aina hän, ei koskaan Jumala.

Miehen mielteet ovat kuitenkin murskautuneet. Hänen mielteensä maailmasta on järkkynyt. Hänen mielteensä hänestä itsestään on kääntynyt ylösalaisin. Vaikka papin kuva Jumalasta ja hänen oma vanha mielteensä Jumalasta vastustavatkin sitä, ajatus ei suostu lähtemään: nyt syntiä on tehnyt Jumala.

Jumalahan oli luvannut, että kun rukoulee Jeesuksen nimessä, saa, mitä pyytää. Pappi oli lausunut sen ääneen yhä uudelleen.

Kuitenkin se tapahtui, se, mikä ei olisi saanut tapahtua.

Jumala teki sellaista, mikä on anteeksiantamatonta.

Miten nyt sitten voi antaa Jumalalle anteeksi?

Voiko ihminen yleensä sallia itselleen sellaista, että hän antaisi anteeksi Jumalalle?

Tuomio ennen anteeksiantamusta?!

Monille alkaa jo olla vanha uutuus, että on mahdollista vihastua Jumalaan. Joskus se oli ennen kuulumatonta. Siitä alkaa kuitenkin olla jo kauan. Nyt vihastumisen oikeus on joillekuille niin itsestään selvä, etteivät he enää näe siinä mitään ihmettä.

Viha Jumalaa kohtaan on tietysti ”oikeus” vain siinä mielessä, että meillä on oikeus kärjööidä Jumalan kanssa ja antaa vihalletemme sanat, koska se joka tapauksessa on olemassa.

Se ei ole kiinnostavaa, onko meillä yleensä vihastumisen oikeus. Useimmat meistä vain vihastuvat, sillä koemme tullemme petetyiksi. Olemme mielestämme kokeneet ”Jumalan julmuuksia”, niin kuin Job sanoo. Viha ei sitten kysy dogmatiikkaa eikä lupaa.

Ratkaisevaa sitä vastoin on, mitä sitten teemme vihalletemme: pysymmekö siinä, ilmaisemmeko sitä sanoilla. Ihmeellinen lapsenoikeutemme on juuri tässä: lapsina saamme puhua vapaasti. Isä ei vihastu meidän vihaamme. Poikahan on sovittanut kaiken hänen vihansa.

Joillekuille tämä on edelleen ennen kuulematon ajatus. He ovat ymmärtäneet asian niin, että Jumala on vain kiitollisuudessa ja kiitoksissa. Kun sitten kaikki muu kiehuu ihmisessä, on vain purtava hampaat yhteen, niin ettei hän huomaa sitä...

Monet, erityisesti nuoret tunnistavat vihan eivätkä erityisesti pelkää suorasukaisuutta eivätkä rohkeutta rukouksessa. He pelkäävät enemmän teeskentelyä ja epärehellisyyttä. Siinähan he ovat aivan oikeassa.

Mutta entä sitten askel tästä siihen, että antaisi anteeksi Jumalalle...

Tämä ei ehkä kuitenkaan ole kovin kaukana siitä, mitä teemme selvitellessämme väleämme meitä riittävän lähellä olevien kanssa: anteeksiantaminen edellyttää välien selvittämistä. Siihen puolestaan sisältyy vihaa. Tukahdutettu ja kielletty viha tekee anteeksiantamisen mahdottomaksi.

Tämä ei tavallaan ole myöskään kovin kaukana siitä, mitä Jumala tekee väliensel-

vittelyssä kanssamme: viha edeltää armoa. Tuomio tulee ensin, sitten armo. Sen jälkeen mennään eteenpäin.

Tästä on kuitenkin hyppäys siihen mahdollottoon ajatukseen, että voisimme kääntää kaiken ylösalaisin: Ensin vihastutaan Jumalaan! Sitten kuuluu jonkin aikaa. Lopuksi hänelle annetaan anteeksi – tai ehkä oikeammin: häällytään vihan ja anteeksiantamisen välillä...

Vaikkei nykyään vaikuta aivan mahdolltomalta, että Jumalaan voidaan vihastua, voi silti vaikuttaa edelleen täysin irvokkaalta, että me sitten antaisimme hänelle anteeksi. Onko Jumala ehkä armahdettava? Julistettava syyttömäksi? Onko meidän ehkä annettava Jumalalle anteeksi hänen syntinsä – niin, kenen nimessä? Onko meidän ripitettävä Jumala? Julistettava hänelle syntien anteeksiantamus panemalla kätemme hänen päälleen?!

Kyllä tämä on todella irvokasta. Dogmaattiselta kannalta se on myös mieletöntä – melkein joka suhteessa. Jumala ei ole tehnyt syntiä, ei koskaan ketään ihmistä vastaan eikä myöskään minua vastaan eikä silloinkaan, kun sattui pahimmin. Jumala ei ole tehnyt väärin eikä virhettä eikä pettänyt, eikä hänen tarvitse pyytää anteeksi mitään.

Jos kuitenkin on oikein, ettei viha kysy dogmatiikkaa eikä oikeaa käytöstä vaan ainoastaan vyöryy esiin, koska ihminen kokee itsensä petetyksi, ja jos on oikein, että saamme myöntyä siihen ja ilmaista sen sanoilla, vaikei meillä dogmaattisesti ole mitään perustetta vihalle, onko sitten hyvin paljon tärkeämpää, että haluamme antaa Jumalalle anteeksi, kuin että vihastumme häneen?

Sovinnolla on kaksi osapuolta

Paavalilla on *Toisen korinttilaiskirjeen* luvussa 5 hämmästyttävä näkökulma kääntymiseen. Siksi edellä kirjoitin, että anteeksiantaminen Jumalalle on dogmaattisesti irvokasta melkein joka mielessä: ”Kaiken on saanut aikaan Jumala, joka Kristuksen välityksellä on tehnyt meidän kanssamme sovinnon ja uskonut meille tämän sovituksen

sen viran. Jumala itse teki Kristuksessa sovinnon maailman kanssa eikä lukenut ihmisille viaksi heidän rikkomuksiaan; meille hän uskoi sovituksen sanan. Me olemme siis Kristuksen lähettiläitä, ja Jumala puhuu teille meidän kauttamme. Pyydämme Kristuksen puolesta: suostukaa sovintoon Jumalan kanssa.” (J. 18–20.)

Sovinto merkitsee vihollisuudesta luopumista. Paavalin käyttämä *katallassoo/katallagee* on ennen kaikkea yksipuolinen ilmaus: Jumala tekee maailman kanssa sovinnon, ennen kuin se on lainkaan ajatellut luopua vihollisuudesta: ”Jos kerran Jumalan Pojan kuolema sovitti meidät Jumalan kanssa, kun olimme hänen vihollisiaan, paljon varmemmin on Jumalan Pojan elämä pelastava meidät nyt, kun sovinto on tehty. Eikä siinä vielä kaikki. Me saamme myös riemuita Jumalastamme, kun nyt olemme vastaanottaneet Herramme Jeesusuksen Kristuksen valmistaman sovituksen.” (Room. 5:10–11.)

Tästä näkökulmasta katsoen sovinto on melkein sovituksen (*hilaskomai/hilasmos*) synonyymi: Jumalan vihan tyyntyttää sovitusuhrin veri (Room. 3; Hebr. 9). Uskon rohkeamielisyydelle on aivan ratkaisevaa, että tämä on suoritettu yksipuolisesti. Se tapahtui sovituksessa, ennen kuin meitä lainkaan oli olemassakaan.

Meidän perusongelmamme on nimenomaan kuitenkin molemminpuolinen vihollisuus Jumalan ja meidän välillä: meistä on tullut Jumalan vihollisia (Room. 8:7). Sen seurauksena rakkauden Jumalasta on tullut meidän vihollisemme (Jes. 63:10).

Välillämme on viha, kunnes sovitus poistaa vihollisuuden. Siksi *katallassoo/katallagee* on perustavasti vastavuoroinen termi: kaksi vihollista solmii sovinnon keskenään, sanoutuu vihollisuudesta irti kumpikin puoleltaan, luopuu kostamasta.

Nähdäkseni tämän vastavuoroisuuden kaikua Paavali käyttää *Toisen korinttilaiskirjeen* luvussa 5: ensin Jumala on yksipuolisesti tehnyt sovinnon maailman kanssa Kristuksessa tapahtuneessa sovituksessa ja on siten irtisanoutunut vihastaan maailmaa kohtaan. Sitten meidät haastetaan omalta puoleltamme tekemään sovinto Ju-

malan kanssa eli aloittamaan irtisanoutuminen vihastamme Jumalaa kohtaan.

Jollakulla on ehkä ollut surussaan ja epätoivossaan vihan aika. Hän ei tukahduttanut sitä eikä kieltänyt sitä. Hän ei kiiruhtanut ennen aikojaan lohdutukseen eikä luottamukseen vaan salli vihan kiehua ja antoi itselleen luvan olla epäjohtonmukainen ja loukkaantua. Viha sai tilaa ja aikaa. Onko nyt aika etsiäyttyä sovintoon Jumalan kanssa?

Johdannon tilannekuva miehestä, jonka olo käy yhä tukalammaksi, mitä iloistemmin pappi kuvaa Jumalan anteeksiantamusta, ei muuten ole keksitty. Se on vuosia siten käydyistä keskustelusta, josta olen saanut luvan kertoa tällä tavoin. Mies oli todellakin tullut jumalanpalveluksen aikana niin huonovointiseksi, että hänen oli ollut lähdeittävä pois ymmärtämättä, mitä oli tapahtunut. Hän ei ollut koskaan aikaisemmin reagoanut sillä tavoin; hän oli hyvin kasvatettu kirkossakävijä. Hän oli kuitenkin myös lyhyen ajan sisällä kokenut kaksi suurta surua. Vasta keskustelussa kauan jälkeensä hänelle selvisi, ettei hän aivan yksinkertaisesti kestänyt kuulla vielä kerran, kuinka suurta oli, että Jumala tahtoi antaa meille anteeksi syntimme, koska tällä kertaa Jumala oli tehnyt syntiä eikä mies tienänyt, miten hän antaisi Jumalalle anteeksi.

Kun ajattelee ”anteeksiantamista”, siinä on ehkä hyvää, ettei terve anteeksiantaminen pidä varsinaisesti vihaa vikana. Ihminen tunnustaa vihan oikeuden mutta valitsee kustosta luopumisen.

On selvää, että ydin sovinnossa Jumalan kanssa on hänen anteeksiantamisensa etsiminen, ei se, että me antaisimme anteeksi Jumalalle. Objektiivinen todellisuus on aina, että syällisyys on meidän puolellamme eikä hänen. Tämä ei kuitenkaan muuta mitenkään sitä, että subjektiivinen todellisuus voi olla aivan toinen: Olen ehkä palvellut Jumalaa uskollisesti ja todistanut hänestä ja yrittänyt saada muita luottamaan häneen – ja sitten hän palkitsee minut antamalla elämäni mennä pirstaleiksi, olemalla välittämättä hätähuudoistani ja kaikkiaan käyttäytymällä kuin julma tyranni...

... silloin voi Jumalan kanssa saatavan sovinnon välttämättömänä puolena aivan hyvin olla, että minä nyt sovitan itseni hänen antamiensa elämänehtojen ja elämänhistorian kanssa.

Sovinto oman elämän kanssa

Norjalainen sairaalapappi **Berrit Okkenhaug** käsittelee sielunhoidon oppikirjassaan (*Når jeg ser dit ansigt* ’Kun näen kasvosi’) muun muassa narratiivista sielunhoitoa. Kun ihminen kertoo elämänhistoriansa ja suruhistoriansa, ”hän voi päästä sovintoon elämänhistoriansa sellaisten puolien kanssa, joiden kanssa on ollut tuskallista elää”.

Tämä muotoilu on vaikuttanut minuun syvästi. Siinä ei kielletä pettymystä. Siihen mahtuu suru. Siihen mahtuu kuitenkin myös lääkitys. Siinä tiedostetaan, ettei elämästä kaikin kohdin tullut sitä, mitä oli toivottu. Sitten asennoidutaan toisenlaisiin olosuhteisiin.

Minua koskettaa, että tämä sovinto oman elämänhistorian raskaimpien puolien kanssa kenties juuri ilmaisee sitä, että on tehnyt sovinnon Jumalan kanssa ja tiedostanut, ettei koskaan voi ymmärtää häntä ja tietyt oman elämän asiat tuskin koskaan paljon muuttuvat.

Voisiko sielunhoidon ”virkaa” pitää ennen kaikkea suorastaan ”sovituksen virkana”?

”Jumala on Kristuksen välityksellä tehnyt meidän kanssamme sovinnon ja uskonut meille tämän sovituksen viran.” Onhan sana sovitukselta juuri tässä yhteydessä kaksitahoinen: se on evankeliumi siitä, että Jumala on yksinään omalta puoleltaan sovittanut maailman itsensä kanssa, ja se on kehotus meille, että me sen jälkeen suostumme sovintoon Jumalan kanssa.

Sovituksen perusta

En suinkaan usko, että tällaiseen sovintoon Jumalan kanssa voidaan päästä vain päättelemällä. Niille, joiden loukkaamaksi on joutunut, voi monesta eri syystä olla kostamatta muttei silti saa koskaan heihin luot-

tamusta. Luottamuksesta pidättyminen voi olla jopa välttämätöntä, sillä kaikkiin ei pidä lapsellisesti luottaa. Anteeksiantaminen ei ilman muuta tuo luottamusta.

Jumalan kanssa on kuitenkin toisin. Jotta voisi rehellisesti päästä sovintoon Jumalan kanssa, se kai päinvastoin edellyttää perustavasti, että löytää uudelleen luottamuksen häneen. Jobin tavoin pääsee lopulta tajumaan, ettei Jumala sittenkään ollut sellainen julma tyranni, jollaiseksi häntä oli vihaisena syyttänyt.

Luottamuksen palautumiseen ei päästä vain päättelämällä. Jumalaankin luottamisella täytyy olla hyvä perusta. Niinpä klasminen lausuma: ”Mutta sinun pitää vain uskoa” ei pidä paikkaansa senttiäkään, vaikka nuoruudessani käytin sitä esimerkiksi kättilälahetyksessä. Kuinka ihmeessä pitäisi tänään yhtäkkiä luottaa johonkin, mihin eilen ei luottanut? Luottamistahan usko on: ”Us-

ko on luja luottamus siihen, mitä toivotaan” (Hepr. 11:1 KR 1938).

Millä perusteella siis luotan Jumalaan?

Perusteeni on – niin tässä kuin kaikessa muussakin – Nasaretin Jeesus. Hän on sovittanut syntimme ja hankkinut meille sovinnon Jumalan kanssa. Hän on myös antanut perustan luottamuksellemme Jumalaan. Hänestä on tullut meille ne Jumalan kasvot, joissa kuva julmasta tyrannista on vaihtunut kuvaan huolta pitävästä isästä. Jeesus Kristus on näkymättömän Jumalan kuva (*eikoon*, Kol. 1:15; Hepr. 1:13). Joissakin tilanteissa todennäköisesti vain hänen rakkautensa ja huolenpitonsa voivat saada meidät uudelleen luottamaan näkymättömän Jumalan rakkauteen ja huolenpitoon.

Kristus on siis raivannut anteeksiantamuksen tien kummaltakin puolelta: ensin Jumalan anteeksiantamuksen minulle ja sitten minun anteeksiantamukseni Jumalalle.

Kommentteja Andersenin artikkeliin

Sinikka Kuorikoski:

Luin aluksi epäillen, sitten hämmästellen, kiinnostuneena ja lopulta riemuiten **Leif Andersenin** kirjoituksen *Voiko Jumalalle antaa anteeksi?* Otsikko toi mieleeni brittiläisen filologin ja apologeetin **C. S. Lewisin** tuotannosta kokoelman, joka on julkaistu nimellä *God in the Dock* ('Jumala syytetyn penkillä'). Kristinuskon totuuksia tai Jumalan tekoja ja ominaisuuksia eivät kuitenkaan arvostele vain epäuskoiset. Se on tavallista myös uskoville kristityille.

Meistä jokainen lienee jossain elämänsä vaiheessa ollut vihainen Jumalalle. Tunne voi hautautua jonkekin elämän vastoinkäymisten ja pettymysten alle, naamioitua masentumiseksi tai uskon puutteeksi tai kaunaksi jotakuta ihmistä tai jotakin tapahtumaa kohtaan. Haluaisimme sanoa, että Jumala on käyttäytynyt julmasti, pettänyt lupauksensa, kieltäytynyt auttamasta. Haluaisimme syyttää häntä: Miksi olit vaiti, jätit minut yksin, et päästänyt pahasta, et tehnyt, mitä lupasit?

Tämä on kokemuksemme – myös meidän, jotka uskomme Jumalaan ja tiedostamme, miten mahdotonta, julkeaa ja röyhkeääkin on yrittää vetää hänet tuomittavaksemme tai kuvitella, että hän olisi meille tilivelvollinen tekemisistään tai meillä olisi mahdollisuus arvioida hänen tekojensa hyvyyttä tai oikeudenmukaisuutta.

Lewis tuo kirjoituksissaan (esimerkiksi kirjassaan *Mere Christianity*. suom. *Tätä on kristinusko*) esiin kysymyksen Jumalan kanssa oikeutta käyvästä ihmisestä tähän tapaan: Kun kaksi ihmistä riitelee mistä tahansa asiasta, he riidan jossain vaiheessa yleensä syyttelevät toisiaan: ”Tuo ei ole reilua!” ”Sinähän lupasit!” ”Minäkin autoin silloin sinua, saat nyt luvan vuorostasi olla avuksi.” Riitelijät väittelevät tilanteis-

ta puolesta ja vastaan, mutta yleensä kumpikaan ei aseta kyseenalaiseksi vastapuolen moraaliväittämiä sinänsä: kumpikaan ei kiistä, ettei pitäisi käyttäytyä reilusti ja pitää lupauksensa ja auttaa vastavuoroisesti toista. Väittely perustuu sen sijaan yrityksiin todistaa, että he tosiasiaassa käyttäytyivät niin reilusti, kuin siinä tilanteessa saattoi, että heidän ei ollut mahdollista pitää lupastaan juuri siinä tilanteessa ja tilanne, jolloin itse sai apua, oli aivan toinen, nyt ei ollut mahdollisuutta auttaa. Molemmat siis tunnustavat jonkin itsensä ulkopuolella ja yläpuolella olevan moraalilain, johon he ovat keskenään samalaisessa suhteessa: he näkevät, että moraalilain vaatimus on hyvä ja oikea, mutta he eivät itse pysty sitä noudattamaan.

Ihmisen ja Jumalan välisessä riitakysymyksessä tilanne on toinen: ei ole olemassa mitään Jumalan ja ihmisen yläpuolella olevaa moraalialia, johon vetoamalla ihminen voisi sanoa Jumalalle: ”Tuo ei ollut oikeudenmukaista” tai: ”Tuo on julmaa”. Jumalahan määrittelee sen, mikä on oikeudenmukaista, oikein ja rakkaudellista. Hän on se perimmäinen, absoluuttinen Mitta, joka antaa sisällön käsitteille *oikeus* ja *rakkaus*. Ei ole olemassa mitään eikä ketään oikeudenmukaisempaa kuin Jumala, ei mitään eikä ketään rakastavampaa kuin Jumala.

Tästä asetelmasta jää ristiriitainen lopputulos: Jumala on itse Hyvyys, Oikeudenmukaisuus ja Rakkaus eikä tarvitse missään asiassa meidän anteeksiantamustamme. Kokemuksemme sitä vastoin voi olla jotain aivan muuta: me itse tarvitsemme kipeästi sitä, että annamme hänelle anteeksi. Meidän on purettava hänelle pettymyksemme, vihamme ja syytöksemme ja luovuttava niistä. Näiden kahden asian välillä on tässä tehtävä ero.

Minulle antoisa osa Andersenin kirjoituk-

nessa oli sen lopussa: Nasaretin Jeesus on pait-si sovittanut syntimme ja hankkinut sovituksen Jumalan kanssa myös ”antanut perustan luottamuksellemme Jumalaa. Hänestä on tullut meille ne Jumalan kasvat, joissa kuva julmasta tyrannista on vaihtunut kuvaan huolta pitävästä isästä. Kristus on näkymättömän Jumalan ku-

va. Kristus on siis raivannut anteeksiantamuksen tien kummaltakin puolelta: ensin Jumalan anteeksiantamuksen minulle ja sitten minun anteeksiantamukseni Jumalalle.”

Kirjoittaja on FM, *Kylväjä*-lehden toimitus-sihtööri.

Arne Helge Teigen:

Artikkeliin sisältyy mielestäni jännitteitä. Se vaikuttaa hiukan hapuilevalta. Se johtunee siitä, että sen problematiikka on varsin vaikeaa. Andersen tekee eron objektiivisten tosiasioiden ja subjektiivisten kokemusten välillä.

Jos olen ymmärtänyt Andersenia oikein, hänen mielestään objektiivisesti ottaen me tarvitsemme aina Jumalan anteeksiantamusta. Samalla hän on sitä mieltä, että joillakuilla voi olla sellaisia elämäntilanteestaan ja siten myös Jumalasta johtuvia subjektiivisia kokemuksia, jotka pakottavat heitä sellaiseen tilanteeseen, että heidän on ajateltava, että heidän tulee antaa anteeksi Jumalalle. Ymmärtääkseni Andersenin mielestä sellaisissa tilanteissa sen ajatuksen tulee saada tilaa, että ihmisten täytyy antaa anteeksi Jumalalle. Näin hän astuu sellaiseen jännitteiden kenttään, josta hän ei mielestäni selviydy kirjoittaessaan:

Dogmaattiselta kannalta se on myös mieleltöntä – melkein joka suhteessa. Jumala ei ole tehnyt syntiä, ei koskaan ketään ihmistä vastaan eikä myöskään minua vastaan eikä silloinkaan, kun sattui pahemmin. Jumala ei ole tehnyt väärin eikä virhettä eikä pettänyt, eikä hänen tarvitse pyytää anteeksi mitään. Jos kuitenkin on oikein, ettei viha kysy dogmatiikkaa eikä oikeaa käytöstä vaan ainoastaan vyöryy esiin, koska ihminen kokee itsensä petetyksi, ja jos on oikein, että saamme myöntäy siihen ja ilmaista sen sanoilla, vaikkei meillä dogmaattisesti ole mitään perustetta vihalle, onko sitten hyvin paljon tärkeämpää, että haluamme antaa Jumalalle anteeksi, kuin että vihasimme häneen?

Andersen haluaa ottaa ihmisen irrationaalisen puolen vakavasti. Se on mielestäni hyvä asia. Tiedän, että irrationaalisuus ja absurdius voivat tuottaa kaiken maailman katkeria ajatuksia.

Voiko teologia kuitenkin työskennellä täl-

lä tavoin irrationaalisuuden ehdoilla? Kun joku ajattelee: ”Minun on annettava anteeksi Jumalalle”, voiko siitä päätellä, että teologian tai kristillisen uskon tulee silloin antaa sijaa sellaiselle ajatukselle?

Minun mielestäni ei voi. Pelkään, että näin tehtäessä annetaan periksi subjektiiviselle periaatteelle, joka johtaa siihen, että se, mitä uskomme ja opetamme Jumalasta, joutuu liikkeeseen. Silloin voi ajautua lopulta eräänlaiseen korrelaatioajatteluun, joka perimmältään asettaa Raamatun Jumalan ilmoituksena uhanalaiseksi.

Kuitenkin on otettava vakavasti se ongelma, johon Andersen painaa sormensa. Itse en näe tässä muuta mahdollisuutta kuin niiden Raamatun henkilöiden esiin etsimisen, joiden voi sanoa pettyneen elämään. Paras esimerkki on tietysti Job. Kysymys on silloin siitä, miten Jumala kohtasi Jobin.

Käsittääkseni Jumala sallii ihmisen ilmaista pettymystään, suruaan ja katkeruuttaan. Jumala ei kuitenkaan suo tilaa sille ajatukselle, että meidän on annettava anteeksi hänelle. Miten voi luottaa Jumalaa kaiken ahdingon keskellä, jos Jumala on sellainen, että meidän on annettava anteeksi hänelle? Mielestäni sovituksen sanomakaan ei suo tilaa sellaiselle ajatukselle.

Kokoavasti totean, että Andersen on hyvin rohkea ja jäntevä teologi. On hyvin arvostettavaa, että hän uskaltautuu sellaisiin ongelmanasetteluihin, joihin monet muut eivät rohkene heittäytyä. Tässä artikkelissa hän ei mielestäni kuitenkaan löydä oikeaa vastausta esiin nostamaansa ongelmaan. Hän ehkä tavoittelee sitä, mutta koska hän mielestäni on myös epäselvä ja joutuu jopa ristiriidan rajalle, en suosittelä hänen artikkeliaan.

Kirjoittaja on TT, Norsk Luthersk Misjonssambandin ylläpitämän Fjellhaugin lähetykorkeakoulun opettaja, Oslo, ollut lähetystyössä raamattukoulussa Perussa.

Olavi Peltola:

Tartun Andersenin kirjoituksessa vain muutama kohta ja sanon niiden pohjalta jotakin henkilökohtaista. Kirjoituksen taustallahan on sielunhoitokeskustelu.

Andersen kuvaa sanankuulijan ajatuksia: ”Miehen mielteet ovat kuitenkin murskautuneet. Hänen mielteensä maailmasta on järkkynyt... Jumalahan oli luvannut, että kun rukoilee Jeesuksen nimessä, saa, mitä pyytää. Pappi oli lausunut sen ääneen yhä uudelleen. Kuitenkin se tapahtui, se, mikä ei olisi saanut tapahtua.”

Näistä sanoista löydän omia kokemuksiani niin kuin toisestakin kohdasta:

Olen ehkä palvellut Jumalaa uskollisesti ja todistanut hänestä ja yrittänyt saada muita luottamaan häneen – ja sitten hän palkitsee minut antamalla elämäni mennä pirstaleiksi, olla välittämättä häntähuoistoani ja kaikkiaan käyttäytyä kuin julma tyranni.

Sen sijaan sivuutan sanat siitä, että ”nyt syntä on tehnyt Jumala” ja että ”Jumala teki sel-laista, mikä on anteeksiantamatonta”, ”miten nyt sitten voi antaa Jumalalle anteeksi?” Jostakin syystä en voi enkä halua lähestyä elämäni syviä pettymyksiä ja vastoinkäymisiä näiden sanojen läpi, vaikka saatan hetken aikaa olla täynnä vi-haa ja katkeruutta Jumalaa kohtaan tai ainakin sitä elämänosaa kohtaan, jonka hän on minulle antanut. Olenhan kylyttämättömässä tyytymätömyydessäni jatkuvasti tyytymätön kaikkeen! En ole suinkaan jaksanut ottaa hänen kädestään sitä pahaa, mitä minulle itselleni, läheisilleni, ystävilleni tai jopa koko maailmassa on tapahtunut. Mutta sittenkin Jumala on liian suuri ja pyhä ja ehdoton, että voisin oman inhottavuuteni, typeryyteni ja tyhjänpäiväisyyteni tähden mennä sanomaan Jumalalle, että annan hänelle anteeksi. Mitäpä minun tomuhiukkasen anteeksiannolla on merkitystä? Itseäni minä vain ko-vuudellani telon!

Toki yhdyin siihen, mitä Andersen kirjoittaa:

Jumala ei ole tehnyt väärin eikä virhettä eikä pettänyt, eikä hänen tarvitse pyytää anteeksi mitään. Jos kuitenkin on oikein, ettei viha kysy dogma-tiikkaa eikä oikeaa käytöstä vaan ainoastaan vyö-ryy esiin, koska ihminen kokee itsensä petetyksi, ja jos on oikein, että saamme myöntyä siihen ja ilmaista sen sanoilla, vaikei meillä dogmaattises-ti ole mitään perustetta vihalle, onko sitten hyvin paljon tärkeämpää, että haluamme antaa Jumalalle anteeksi, kuin että vihastamme häneen?

Näinkin voi sanoa, jos anteeksiantaminen Ju-malalle tarkoittaa, että lakkaan kiroilemasta Ju-malaa vastaan ja taivun ja suostun ja lopulta hil-jenen hänen edessään.

Oli miten oli, minulle ongelmien ongelmana on Jumalan suurenmoisten lupausten ja oman käytännön elämän mitättömyyden ja raadollisuuden välinen jatkuva ja syvä ristiriita. Ne ovat kuin kaksi täysin toisistaan irrallaan olevaa maailmaa, jotka eivät näytä kohtaavan toisiaan. Jos ne kohtaavatkin, se tapahtuu vain uskon mieli-kuvituksessa, unelmissa, toiveissa, odotukses-sa.

Tartun Jeremian kirjaan ja sen äärellä jatkan pohdiskeluaani. On jotenkin helpompaa kohdata elämän vaikeat ja ratkaisemattomat asiat Raamattu kädessä.

Ehkä on liioittelevaa sanoa Jeremian tavoin: ”Miksi minun pitikään tulla äidinkohdusta näkemään pelkkää vaivaa ja tuskaa! Koko elämäni kuluu häpeässä.” (Jer. 20:18.) Eihän tuo ei ole täysin totta kenenkään elämässä. Kuinka monia hyviä ja kauniita ja tuskattomia hetkiä elämä on-kaan saattanut sisältää! Miksi ne hyvät unohdan helposti? Miksi kärsimäni vaiva ja paha valtaavat joka soluni?

Kuinka usein onkaan pahan vyöryessä yliteni tuntunut siltä kuin Herra sanoisi: ”Älä astu eteeni anoen ja rukoillen, älä vaivaa minua enää... sillä minä en kuuntele sinua” (Jer. 7:16)! Vielä selvemmin tämän tuskan tuo esiin Habakuk (1:2 KR 1938): ”Kuinka kauan, Herra, minun täytyy apua huutaa, ja sinä et kuule, parkua sinulle... ja sinä et auta.”

Kun on vaikea olla, tuntuu siltä, että ”isku on murtanut minutkin” ja ”toivottomuus on val-lannut mieleni”, ja kysyn, miksi ”haavat eivät vieläkään arpeudu” (Jer. 8:21–22). Herra näyt-

tää nyt olevan kuin muukalainen maassa, kuin matkamies, joka poikkeaa majaan vain yöpyäksensä, kuin tyrmistynyt mies, kuin sankari, joka ei voi auttaa? Kuitenkin Kaikkivaltias ja armollinen Herra luvannut olla minunkin kanssani. Olen uskaltanut luottaa siihen, että minutkin on otettu häneen nimeensä jo pienestä pitäen (Jer. 14:8–9 KR 1938).

Haluan kyllä pitää kiinni Jeremian (12:1) tavoin siitä, että Herra on oikeudenmukainen eikä voi häntä mistään syyttää. Mutta usein sydämeni kyllyydestä yhdyin myös Jeremian terävään jatkokysymykseen: ”Silti kysyn: Onko oikein...” Juuri niin, siinähan se ongelma onkin. Miksi asiat eivät kuitenkaan mene niin kuin niiden pitäisi mennä oikeudenmukaisen ja kaikkivaltiaan Jumalan johtaessa asioiden kulkua? En kerta kaikkiaan ymmärrä, miten tässä näin käy ja on käynyt! Onko minun ainoa mahdollisuuteni vain toistaa vanhaa fraasia: ”Kestä, kestä, kirkaamman kruunun saat!” Jääkö minulle vain sen myöntäminen, etten ymmärrä, koska olen rajoittunut ja tyhmä?

Ehkä ei sittenkään ongelmani ole Jumala eikä hänen kaikkivaltiuutensa ja oikeudenmukaisuutensa. Hän on jotain ehdotonta ja suurta. Ongelmana ja jatkuvan kipuilun aiheena onkin oma valheellisuuteni ja täydellinen kyvyttömyyteni kohdata Jumalan todellisuus ja sen puhtaus ja kirkkaus. En ole koskaan kyennyt olemaan täysin rehellinen hänen kasvojansa etsiessäni. Kuinka totta ovatkaan ainakin omalla kohdallani Jeremian sanat: ”Petollinen on ihmissydän, paha ja parantumaton vailla vertaa! Kuka sen tuntee?” (17:9.) Minäkin taidan kuulua niiden veljien joukkoon, joista Jeremiaa varoitettiin: ”Varokaa ystäviäanne, älkää luottako veljiinnekään! Veli pettää veljeään viekkaasti, ystävä parjaa ystävänsä takanapäin. Kaikki pettävät toisiaan, kukaan ei puhu totta, heidän kielensä on tottunut valheeseen. Vääryyttä he tekevät, eivät kykene kääntymään.” (Jer. 9:3–4.)

Perussyyn onkin oma itseni ja se, millainen ihminen olen. Jumala ja hänen kaitsentansa elämässäni on tuskasta ja kauhistuttavaa, koska olen pohjiani myöten valheellinen ja nurja ihminen. Elämäni on sellaisen petollisuuden ja valheellisuuden ja teeskentelyn vääristämää, etten yksinkertaisesti kestä hänen aitoa kohtaamistaan. Hänen läheisyytensä on minulle täysin ylivoimaista.

Eläessäni tämän ristiriidan keskellä Raamattu antaa avuksi kuvauksen Abrahamin elämästä (Room. 4:16–19). Hän oli saanut Jumalalta suurenmoisen lupauksen. Mutta vuodet ja vuosikymmenet kuluivat, eikä Jumala näyttänyt toimivan hänen elämässään lupaamallaan tavalla. Kun kuvataan hänen elämäntilannettaan, käytetään niinkin voimakkaita ilmauksia kuin ”sammuminen”, ”kuihtuminen”, ”ei ole toivoa”, jopa ”kuolema” ja ”olemattomuus”. Se näytti olevan hänen elämänsä lopputulos. Mutta sitten tulee käsittämättömältä tuntuva väite. Vaikka Abrahamin elämä näytti valuvan tyhjiin, siitä huolimatta hän uskoi. Hän uskoi sellaiseen Jumalaan, joka tekee kuolleet eläviksi ja kutsuu olemattomat olemaan. Hän uskoi Jumalan antaman lupauksen toteutuvan, hän uskoi vastoin sitä, mitä näki ja koki, hän toivoi, vaikkei toivolla näyttänyt olevan perusteita hänen arkitodellisuudessaan. Mielelläni lisään: ”Hän uskoi vastoin omaa jumalattomuuttaan” (Room. 4:5). Raamattu sanoo: ”Abraham ei ollut epäuskoinen eikä epäillyt Jumalan lupausta, vaan sai voimaa uskostaan. Hän antoi Jumalalle kunnian varmana siitä, että Jumala pystyy tekemään sen mitä on luvannut.” (Room. 4:20–21.)

Miten saisi tuollaisen mielenlaadun ja löytäisi tuollaisen asenteen oman arkielämän keskellä? Onko niin, että kaikki riippuikin omasta asenteestani ja siitä, miten suhtaudun Jumalan lupauksiin ja omaan todellisuuteeni ja keستان niiden jatkuvan ja pysyvältä näyttävän ristiriidan?

Lopulta ei liene muuta mahdollisuutta kuin Andersenin tavoin tarttua sovituksen todellisuuteen, jonka merkinä keskellämme on nyt risti. En ymmärrä sovituksen salaisuutta, mutta pidän kiinni siitä, että sen edessä ja siihen tapahtumaan luottaessani lopulta kaikki ongelmani ratkeavat ja saan täydellisen ja tyydyttävän vastauksen kaikkeen. Sovituksen sanaan uskoessani kerran kaikki epäuskoni ja epätoivoni kynelet pyyhittään pois!

Kirjoittaja on rovasti ja opetusneuvos, Lähetysyhdistys Kylväjän eläkkeellä oleva koulutussihteeri.

”Uskovien vastaisku ateistien bussikampanjalle”

Nettijulkaisu *Uusi Suomi* kertoi 16.6.2009:

Juhannuksen jälkeen HKL:n busseissa Helsingissä alkaa näkyä ateistien mainoksia, joissa julistetaan: ”Jumalaa tuskin on olemassa. Lopeta siis murehtiminen ja nauti elämästä.”

Nyt uskovat kertovat iskevänsä vastaan. Suomen Raamattuopisto, Helsingin tuomiokirkkoseurakunta ja Taivallahden seurakunta järjestävät elokuun lopussa mittavan hengellisen kesätapahtuman otsikolla ”Jumala on. Älä murehdi, iloitse elämästä!”

Jumala on -otsikolla järjestettävä tapahtuma on osa Suomen Raamattuopiston 70-

vuotisjuhlallisuuksia. Puhujaksi on tulossa muun muassa Helsingin piispa Eero Huovinen, joka on julkisuudessa kritisoinut voimakkaasti uskon ja tieteen vastakkainasettelua.

– Kaupunkilaisilla on nyt mahdollisuus itse ottaa selvää, kumpi vakuuttaa enemmän: ateistien mainoskampanja vai Raamatun viesti, sanoo Suomen Raamattuopiston toiminnanjohtaja Timo Junkkaala lehdistötiedotteessa.

www.uusisuomi.fi/kotimaa/63530-uskovien-vastaisku-ateistien-bussikampanjalle

Uusi Suomi / Kotimaa

Maanantai 29.6.09 Sää Kottisivuksi

ETUSIVU UUTISET URHEILU VAPAALLA NÄKÖKULMAT BLOGIT MIELIPIIDE VIDEOT
KAIKKI UUTISET KOTIMAA ULKOMAAT RAHA YMPÄRISTÖ

Uskovien vastaisku ateistien bussikampanjalle

Julkaisu: 16.6.2009

 Kuuntele juttu

92 kommenttia

Juhannuksen jälkeen HKL:n busseissa Helsingissä alkaa näkyä ateistien mainoksia, joissa julistetaan: ”Jumalaa tuskin on olemassa. Lopeta siis murehtiminen ja nauti elämästä.”

Kuva: Suomen Raamattuopisto

Nyt uskovat kertovat iskevänsä vastaan. Suomen Raamattuopisto, Helsingin tuomiokirkkoseurakunta ja Taivallahden seurakunta järjestävät elokuun lopussa mittavan hengellisen kesätapahtuman otsikolla ”Jumala on. Älä murehdi, iloitse elämästä!”

Jumala on -otsikolla järjestettävä tapahtuma on osa Suomen Raamattuopiston 70-vuotisjuhlallisuuksia. Puhujaksi on tulossa muun muassa Helsingin piispa Eero Huovinen, joka on julkisuudessa kritisoinut voimakkaasti uskon ja tieteen vastakkainasettelua.

– Kaupunkilaisilla on nyt mahdollisuus itse ottaa selvää, kumpi vakuuttaa enemmän: ateistien mainoskampanja vai Raamatun viesti, sanoo Suomen Raamattuopiston toiminnanjohtaja Timo Junkkaala lehdistötiedotteessa.

JUMALA ON
Älä murehdi, iloitse elämästä!

Älä murehdi - iloitse elämästä

”Jumalaa tuskin on olemassa. Älä murehdi. Nauti elämästä.” Lontoosta liikkeelle lähtenyt mainoskampanja ehti täksi kesäksi Helsinkiin. SROS:n toiminnanjohtaja **Timo Junkkaala** totesi (Ystäväviesti 3/2009), että samalla Suomen Raamattuopisto sai ilmaista mainosta hengellisille syventymispäiville, joiden otsikoksi oli otettu sanat: ”Jumala on. Älä murehdi. Iloitse elämästä”.

Etukäteen ei voitu aavistaa, että helsinkiläisissä busseissa yritetään juuri ennen syventymispäiviä sanoa, että Jumalaa tuskin on.

– Olemme saaneet kertoa, että ”Älä murehdi” ja ”Iloitse elämästä” ovat suoraan Raamatusta. Jeesus sanoi, ettei tarvitse huolehtia huomisesta. Vanhan testamentin Saarnaaja ja Uuden testamentin Paavali kehottavat iloitsemaan elämästä. Perusteena näille kehotuksille on, että Jumala on olemassa ja huolehtii meistä, Timo Junkkaala sanoi.

Vapaa-ajattelijoiden Liitto piti Helsingin rautatienraiteilla maanantaiaamuna 22.6. tiedotustilaisuuden. Samana päivänä heidän mainoksiaan ilmestyi 39 HKL:n bussin kylkeen. Tiedotustilaisuudessa olivat paikalla mm. Vapaa-ajattelijoiden Liiton puheenjohtaja **Jussi K. Niemelä**, dosentti **Johan Bäckman**, muslimien edustaja **Abdulaf Tammi** sekä Timo Junkkaala.

Merkittävään rooliin ateistien kampanjassa nousivat muslimit, jotka reagoivat voimakkaasti sitä vastaan.

Uusi Suomi kutsui Raamattuopiston

hengellisiä syventymispäiviä uskovais-
ten vastaisiksi. Tapahtuma alkoi kiinnostaa muitakin tiedotusvälineitä. Yle 1:n A-Zoom teki kesäkuussa ohjelman ateistien bussikampanjasta ja kutsui mukaan myös Raamattuopiston edustajan kertomaan ”uskovien vastakampanjasta” eli syventymispäivistä.

Vapaa-ajattelijoiden ja Humanistiliiton mainoskampanjasta kanneltiin Mainonnan eettiselle neuvostolle. Kantelun mukaan Jumalaa tuskin on olemassa -bussimainonta rikkoi uskonnonvapautta ja YK:n ihmisoikeusjulistusta. Kantelija piti ongelmallisena esimerkiksi sitä, että muslimikuljettajat pakotettiin ajamaan busseja, joiden kyljissä kyseisiä mainoksia on.

Mainonnan eettinen neuvosto tekee päätöksensä hyviin eettisiin tapoihin nojautuen eikä ota kantaa esimerkiksi ihmisoikeusjulistuksen rikkomuksiin. Neuvosto käsittelee asiaa kesätaun jälkeen elokuussa.

Kampanja näkyi pääkaupunkiseudulla, Turussa ja Tampereella kahden viikon ajan. Turussa ja Tampereella bussien kyljissä luki: ”Iloitse elämästäsi kuin se olisi ainoasi. Koska se on.”

Kesäkuussa käynnistyi myös Ruotsissa sikäläisten humanistien koko maan kattava kampanja ”Gud finns nog inte”. Mainoksia oli muun muassa Tukholman metrossa ja suurkaupunkialueiden ulkomainospaikoilla.

Raamattuopiston aloitteesta järjestettiin

Kristinuskon vaikutus on ollut myönteinen

Helsingin yliopistolla 13.5. *Kristinuskon ja historia* -seminaari. Johdantoluennon aiheesta *Kristinuskon ja maailmanhistoria* piti professori **Seikko Eskola**, jonka kirja *Historian kuolema ja kulttuurien taistelu* oli innoittanut tapahtuman järjestämiseen. Sekä kirjassa että luennossa Eskola osoitti vakuuttavasti, miten kristinuskon vaikutus on vaikuttanut myönteisesti yhteiskuntaan. Muissa luennoissa professori **Kaarlo Arffman** selvitti uskonpuhdistuksen vaikutusta sosiaalipolitiikkaan, dosentti **Kimmo Kääriäinen** puhui kristinuskon asemasta Venäjällä, dosentti **Markku Ruotsila** kristinuskon ja politiikan suhteesta Yhdysvalloissa ja dosentti **Mikko Ketola** katolisen kirkon viimeaikaisesta kehityksestä. Tapahtuma

päättyi paneelikeskusteluun. Tapahtuman järjestivät kirkkohistorian laitos, Kirkkopalvelut, Suomen Lähetysseura ja Suomen Raamattuopisto.

Teologinen aikakauskirja ilmeisesti julkaisee tapahtumassa pidetyt luennot lähiaikoina.

Seikko Eskolaa on mahdollisuus kuulla myös Raamattuopistolla 20.11. alkavassa *Raamattu ja ateismi* -seminaarissa. Tapahtuma, jossa on tarkoitus vastata hyökkäävän uusateismin haasteeseen, on osa Raamattuopiston juhluvuoden ohjelmistoa.

Timo Junkkaala

Kaksi elokuvaa

Cannesin elokuvafestivaaleilla toukokuussa esitettiin tanskalaisen ohjaajan **Lars von Trierin**, 53, uutuus *Antichrist*, jonka nimi viittaa **Friedrich Nietzschin** samannimiseen kirjaan. *Suomen Kuvalehti* 23/5.6.2009 kirjoitti elokuvasta pitkästi ja totesi ”useimpien Ranskan kritiikoiden ampuneen sen alas”, kun tekijä on aikaisemmin saanut ymmärtämystä siellä. Provokatorisuudessaan uutuus ”menee kuitenkin pitemmälle kuin mikään hänen aiemmista elokuvistaan”. ”Nainen leikkaa klitoriksensa irti lähikuvassa.” ”Elämellisyttä elokuvaan tuovat myös sen hyvin graafiset seksikuvat. Siinä on jopa yleensä pornoksi luettavia, lyhyitä lähiotoksia sukuelimistä yhdyntässä. Ne eivät ole pääosanesittäjien, vaan sijaisnäyttelijöiden.”

Tekijä on itse lisännyt nimensä eteen aatelistunnuksen **von**. Lehdistötilaisuudessa ja haastattelussa hän sanoi: ”Työskentelen itselleni, enkä ole kenellekään selitystä velkaa. Minua ohjaa Jumalan käsi. Olen maa-

ilman paras elokuvaohjaaja. Tämän elokuvan valmiiksi saaminen oli paljon tärkeämpää kuin sen laatu. Elokuvaa tehdessäni yritän olla vapaa omastatunnosta. Sain Tanskan hovista kunniamerkin. Lapsena opin vasemmistolaisilta vanhemmiltani, ettei kuninkaan puolustaminen käy päinsä, joten lähetin sen takaisin. *Antichristillä* lähettän terveisiä Jumalalle. Näillä teoilla saan elämäni pikkuhiljaa järjestykseen. En tiedä, onko *Antichrist* hyvä elokuva. Minulle on voitto, että tein sen.”

Keväällä Suomessa esitettiin **Klaus Härön**, 38, elokuvaa *Postia pappi Jaakobil-le*. Hänet tunnetaan aikaisemmin erityisesti suurta tunnustusta saaneista elokuvistaan *Näkymätön Elina*, jota en ole nähnyt, ja *Aideistä parhain*, joka on esitelty aikanaan *Perustassakin*. *Elämään*-lehti 6-7/2009 haastatteli häntä. Härö on tunnustava kristitty: hänen taustaansa kuuluu suomenruotsalainen Luthersk Inremission. Hän kertoo: ”Minulle rukoileminen on ennen kaikkea

Raamatun ääressä avoimena olemista. Lu- en, pysähtelen, mietin ja kyselen. Yritän ol- la Jumalalle avoin ja pyytää, että asiat voisi- vat mennä elämässäni siihen suuntaan, mi- hin Raamattu haluaa sanallaan olla ihmis- elämää johtamassa. Koin saaneeni uskosta niin paljon ja halusin antaa jotain siitä ta- kaisin [elokuvillani].”

Elämään kirjoittaa: ”Härö ammentaa töittensä tematiikkaan runsaasti aineksia Raamatusta. Annettavaa hän löysi Carl Olof Roseniuksen kirjojen kautta. Ruot- salaisen herätysaarnaaajan tekstit avasivat samoja ovia, joiden saranoita Postia pappi Jaakobille elokuvassa kirskutellaan. Rose- niuksen pienestä kirjasesta Vanhurskaana Jeesuksessa tuli ’käsikirjoitus’, jonka kans- sa Härö taisteli elämänsä suurimman loppu- ratkaisukiistan. Ja hävisi.”

Härö itse sanoo: ”Kävin Roseniuksen kanssa kovaa väittelyä hänen avatessaan minulle Roomalaiskirjettä. Minulla oli ta- kana kuukausien yrittämistä elää kunnan kristittyinä. Halusin ottaa uskon tosissani ja elää sitä todeksi omassa elämässäni. Sitten tuli Rosenius ja sanoi: ’Et voi.’ Olin val- mis tyrmäämään Roseniuksen jyrkästi ja nopeasti: ’Miksi Jeesus opettaisi käskyistä ja muusta, jos en kerran voi elää niiden mu- kaan. Minun täytyy yrittää, minun täytyy onnistua.’ Rosenius sanoi: ’Lue itse, mitä tässä lukee. Joko sinä olet tehnyt sen kaiken tai Jeesus on tehnyt sen kaiken – kummin- päin mennään?’ Sitten ei ollut enää kanttia sanoa: ’Mennään näin päin – minä teen sen kaiken.’ Jotenkin sen ymmärsi, että sitähän se sovitus on: Jeesus on tehnyt kaiken, ja minä saan elää siinä.”

Näkemilleni kahdelle Härön elokuvalle on luonteenomaista toisaalta suuri realismi kaiken idealismin vastakohtana. Elämään, maailmaan, ihmiseen sisältyy paljon kiel-

teistä ja pahaa, joita ei voi silotella pois. Toisaalta kaikkea kannattelee valoisa toivo, joka on yhtä todellista kuin kaiken toivon tuhoamaan pyrkivä paha realismi, olematta siis lainkaan idealistista. Tämän kaksoisnä- köalan pystyy aidosti ja uskottavasti esittä- mään ehkä vain kristitty, jolla on sellaiset uskonkokemukset kuin Häröllä. Pahuutta ja kauheutta on tavallaan helppo kuvata. Sitähän maailma on tulvillaan – siis sekä kauheutta että sen taidokasta, jopa nerokas- ta kuvaamista. Myönteisiä valheitakin saa nähdä ja kuulla kaikkialla – kirkkoa myö- ten. Realistinen toivo on harvinaista.

Elokuvan pappi Jaakob on kyllä hyvin sympaattinen hahmo, mutta hänen elämän- sä kehyksessä ja hänessä itsessäänkin on paljon surkeaa. Hän kuitenkin taipuu Juma- lan armoon ja pystyy siten nöyrästi autta- maan ihmistä, joka on sille ja elämälle täy- sin lukossa. Uskoakseni jokainen voi vai- vatta aistia ja ymmärtää tämän riippumat- ta siitä, uskooko itse Jumalaan kuten pap- pi Jaakob.

Filmitaiteena Härön elokuvat ovat todel- la korkeatasoisia. Kaikki tekijät yhdistyvät niissä sopusointuiseksi kokonaisuudek- si erittäin yksinkertaisesti. Juuri se onkin kypsää mestarillisuutta. Samalla niissä on jokaiselle sanoma, joka on oikeastaan vas- taansanomaton, sillä sitä ei esitetä ylhääl- tä päin vaan nöyrästi ja hiljaisen iloisesti. Katsojan tunne ja ajattelu saavat kosketuk- sen, joka ei helposti jätä rauhaan.

Antichristiä en ole nähnyt, mutta *Postia pappi Jaakobille* -elokuvaa suosittelen jo- kaiselle. Jotta se vaikuttaisi tarkoituksen- sa mukaisesti, sen juonta ei pidä tietää en- nakolta.

Raimo Mäkelä

Miten voittaa ateisteja Jeesukselle?

Leif Andersen: Ateistisk andaktsbog. 2. reviderede udgave. Fredericia: Credo / Forlagsgruppen Lohse 2008. 223 s.

Uusateismi ja uusateistit ovat aikamme todellinen vaikuttaja ja samalla haaste kristityille: ”Mikä/Kuka oikein on se Jumala, johon sanotte uskovanne ja vaaditte meitäkin uskomaan?” Tosin varsinaisesti uusateistit eivät näin kysy, sillä omasta mielestään he tietävät asian ja nimenomaan paremmin kuin kristityt, jotka heidän mielestään eivät sitä edes tiedä ja siksi uskovat vastoin uusateistien parempaa ”tietoa”. Ateismi ei ole enää vain pienen vähemmistön teoreettista, ehkä akateemista pohdiskelua, vaan se läpäisee yhä syvemmin ja laveammin koko kulttuurimme itsestään selvänä ja aggressiivisena perusasiana.

Ateismi sinänsä on ollut ihmiskunnassa suhteellisen harvinainen ja myöhäinen ilmiö. Antiikin Kreikasta ei monia ateistisiä ajattelijoita tunneta. Sokrateen kuolemantuomion syynä oli, että hän vietteli ihmisiä, erityisesti nuoria vähättelemään kreikkalaisten jumalia. Hän kuoli siis tavallaan uskonnollisena tai ehkä jopa ateistisena marttyyrina.

Varsinaisesti ateismi on kristikunnan ilmiö, valistuksen aikakaudella eli 1700-luvun jälkipuoliskolla syntynyt ”valistuksen” ”hedelmänä”. Se on vaikuttanut neljännessä vuosikymmenen eurooppalaiseen kulttuuriin

ja hengenelämään – eikä ole saanut kitkeä kristillistä uskoa eikä uskonnollisuutta siitä pois. Ihmiskunnan suuri enemmistö ei tälläkään hetkellä ole ateisteja. Silti ne jumalat, joihin uskotaan, eivät ole yksi ja sama olento.

Raamatussa ydintaistelu käydään toisaalta ainoan toden ja oikean Jumalan ja häneen uskomisen ja toisaalta lukemattomien väärin jumalien ja niiden palvomisen välillä eli siis uskonnollisista asioista. Tuntematonta ateismi ei kuitenkaan Raamatussakaan ole. Psalmien kirjassa todetaan kahdesti (14:1; 53:1): ”Hullu sanoo sydämessänsä: ’Ei ole Jumalaa’” (KR 1938). Uusi suomennos kääntää sen näin: ”Mielellön se, joka ajattelee: ’Ei Jumalaa ole.’” Se on muuttanut *sanomisen ajattelemiseksi* ja jättänyt pois sanan ”sydämessä”, joka hepreassa tarkoittaa myös omaatuntoa. Ajattelu on kuitenkin puhumista, siis kieltä, jota ilman sitä ei voi olla, ja ateismi on ennen kaikkea omantunnon eli ”sydämen”, ei ajattelun asia.

Raamatussa ei yritetä todistaa Jumalan olemassaoloa, vaan se on perusedellytys, josta lähdetään itsestään selvänä todellisuutena. Ensimmäinen käsky haastaa kaiken ateismin: ”Minä olen Herra, sinun Jumalasi. Sinulla ei saa olla muita jumalia minun rinnallani.” Ateismi on ensimmäisen käskyn rikkomista. Kun Jumala lausuu meille näin, hän epäsuorasti edellyttää, että olemme syntisiltä ajatuksiltamme ja syntisessä omassatunnossamme ateisteja mutta us-

konnollisia ateisteja.

Tällaisia olemme kaikki, myös me kristityt omassa itsessämme. Siksi toisaalta Isän ja Pojan ja Hengen laki, toisaalta evankeliumi Isästä ja Pojasta ja Hengestä haastaa meidät. Kun kristittyinä olemme päässeet Jumalan armosta uskossa sopusointuun hänen lakinsa ja evankeliuminsa kanssa, haasteenamme on todistaa ja julistaa samasta Jumalasta muille ateisteille. Tämän haasteen ottaa **Leif Andersen** vastaan tässä kirjassaan ehkä lähes ainutlaatuisella tavalla.

Kirjan nimi on arvoituksellinen ja häkellyttävä: mitä voisi olla ”ateistinen hartauskirja”? ”Hartaus” viittaa kristilliseen uskoon ja sen henkilökohtaiseen, syvään harjoittamiseen. Kristillinen usko on kirjan sanoma. ”Ateistinen” tarkoittaa, että kirja puhuu ateistisessa viitekehyksessä ateistisesti asennoituville heidän tasoltaan lähtien. Andersen haluaa voittaa ateistit Jeesukselle, niin kuin Paavali halusi voittaa jokaisen (1. Kor. 9:19–22). Paavalin sanoja voisi mukailta Andersenin suuhun: ”Voittaakseni Kristuksen omiksi ateisteja olen ollut näille kuin (yhä) ateisti, vaikken olekaan ateisti (enää Kristuksessa).”

Mitään ylemmyyttä kristitty ei saa ateistien edessä tuntee – samoja syntisiä ovat molemmat – mutta ei myöskään pelkoa, sillä ateismi on kestävä, monissa asioissa omista lähtökohdistaan käsin ja sitten joka tapauksessa ehdottomasti Kristuksesta käsin. Andersen kirjoittaa: ”Miksi olen yhä kristitty, kun ateismi on minua lähimpänä? Siitä syystä, etten voi päästä Nasaretin Jeesuksen ohii.”

Itse asiassa vain sama lähestymistapa on mahdollinen kohdattaessa muslimeja – joilla on erittäin vahva jumaluskon! Jeesus on rajalinja. Siksi kaikki huomio tulee kohdistaa häneen. Hänessä Jumala on tullut ihmiseksi ja meidän ihmisten löydettäväksi, ei mitenkään muuten. Syvimmältään ihmisen, kuka tahansa, voi vakuuttua kristinuskon totuudesta vain Jeesuksen perusteella.

Ateistit ja varsinkin uusateistit asettuvat ei-ateistien ja varsinkin kristittyjen yläpuolelle: he tietävät ”totuuden” ja myös toimivat oikein toisin kuin muut. Samaa asennetta ei meillä kristityillä saa olla, vaan meidän on asetettava ateistien alapuolelle, niin kuin Jeesus asettui kaikkien alapuolelle, vaikka hän oli kaikkien yläpuolella. Vain sillä tavalla voimme voittaa heidät.

Tähän pyrkiminen on (yksi) kutsumuksemme. Andersenin kirja on siihen erinomainen väline. Se on täynnä loistavaa ajattelua ja sanomaa ja helmiä, joita olisi hyvä lainata tässä, mutta niitä on siihen tarkoitukseen liikaa. Hartauskirjoitukset ovat lyhyitä, vain sivun tai pari, tyyliään pelkistyneitä, selkeitä, helppolukuisia ja sisällöltään syviä ja ammentavat tinkimättömästi kristillisestä uskosta mutta ottavat huomioon ja lähtökohdaksi ateististen ajattelun, jonka kirjoittaja tuntee hyvin sekä kirjallisuudesta että omasta sydämeästään.

Kirja pitäisi pian saada suomeksi ja kulumaan kristittyjen evankelioimisen välineenä. Kristillisen kustantamojen – niiden muutamien, joita vielä on jäljellä – tulisi kilpailla tämän kirjan julkaisemisesta.

Raimo Mäkelä

Raamattujen salakuljetus Neuvostoliittoon

**Piia Latvala: Valoa itään?
Kansanlähetyksen ja Neuvostoliitto
1967–1973. SKHST 209. 2008.**

Piian Latvalan väitöskirja avaa ikkunan maailmaan, jota ei enää ole. Ei ole Neu-

vostoliittoa, joka muun hulluutensa lisäksi pyrki tukahduttamaan kaiken uskonnollisuuden. Ei ole myöskään Kekkonen ajan Suomea, jossa Raamattujen vieminen naapurimaahan sai aikaan eduskuntakyselyjä ja suojelupoliisin kuulusteluja.

Latvala osoittaa, että Raamattujen salakuljettajien motiivit tai tavoitteet eivät olleet poliittisia. Kyse oli kristillisestä lähetystyöstä. Nähtiin oikeaksi ja tarpeelliseksi viedä Raamattuja sinne, missä niitä ei ollut riittävästi eikä vapaasti saatavilla. Kirjoittaja olisi voinut pohtia enemmän sitä, missä määrin toimintaan samalla liittyi uhmakasta seikkailunhalua: kerrankin myös uskova sai tehdä jotakin, missä liikuttiin sääntöjen rajamailla ja missä saattoi päästä lähelle vainottua kirkkoa! Mutta perusasia tulee selväksi: kyse ei ollut poliittisesta vaan uskonnollisesta toiminnasta.

Kirjasta käy hyvin ilmi, että vaikka toimintaa ei rahoitettu ulkomailta, se sai aluksi ratkaisevat vaikutteet Ruotsista. Sen sekavan tilanteen selkiyttämiseksi, jonka tuonaikainen suomalainen ilmapiiri sai aikaan, olisi ollut hyvä, jos kansainvälinen näkökulma olisi kuitenkin muutenkin tullut paremmin esiin. Kun Suomessa erityisesti vasemmisto teki itsensä naurunalaiseksi yrittämällä tehdä Raamatun viejistä rikollisia, Norjassa maan hallitus esitti Neuvostoliiton uskonto-oloja YK:n käsiteltäviksi. Kun jopa *Uusi Suomi* kirjoitti, että Neuvostoliitossa on uskonnonvapaus ja Raamattujen vieminen sinne on vastenmielistä, *Dagens Nyheter* puolestaan julkaisi uskonsa tähden vainotun venäläisperheen kirjoituksen. Herää jopa kysymys, taipuiko **Eino J. Honkanen** suojelupoliisiin painostukseen, kun hän kehotti *Uuden Tien* pääkirjoituksessa pidättäytymään uhmamieleisestä toiminnasta ja piti valitettavana, jos Raamatun levittäminen vaarantaa Suomen ja Neuvostoliiton väliset suhteet.

Onneksi Suomi kuitenkin lopulta osoitautui oikeusvaltioksi. Suojelupoliisi teki pakolliset manööverit mutta totesi, että vaikkei Raamattujen salakuljetus ehkä ollut järkevää, se ei kuitenkaan ollut Suomen lakien vastaista.

Latvalan työ on eräänlainen kunnianosoitus ns. slaavilaislähetystyön veteraaneille, ennen muuta **Per-Olof Malkille** ja

hänen lähimmille työtovereilleen. Vaikka heidänkin työssään kriittinen tutkimus osoittaa epäjohtonmukaisuuksia, käy selvästi ilmi, että vähitellen radiolähetystyöksi muuttuneesta toiminnasta tuli pian merkittävä osa suomalaista lähetystyötä.

Samalla Latvala valottaa merkittävällä tavalla viidennen herätysliikkeen historiaa yhdessä sen kiintoisimmista vaiheista Kansanlähetyksen myrskyisinä alkuaikoina. Hän käyttää liikkeestä perinteisten nimitysten lisäksi myös nimitystä *evankelikaalinen viidesläisyys*.

Latvalan tulkinta paljon keskustelua herättäneeseen Kansanlähetyksen kriisiin, jossa siitä 1970-luvun alussa irtautuivat sekä Kylväjä että Sanansaattajat, painottuu rahankäytön kysymyksiin. Kansanlähetyksessä tilanne on tulkittu niin, että kyse oli henkilöristiriidoista ja siitä, että toiset halusivat luoda nimenomaan ulkolähetysjärjestön, kun toisten tavoitteena oli ennen muuta kotimainen herätysliikeorganisaatio. Kylväjän taholla on painotettu kriisin teologisia syitä.

Kun jatkuvasti keskustellaan lähetysjärjestöjen asemasta ja merkityksestä, on syytä muistaa, että Suomen kirkon lähetystyöstä olisi jäänyt paljon olennaista pois ilman viidennen herätysliikkeen ja sen järjestöjen tuomaa uudistusta.

Kaiken kaikkiaan Latvalan väitöskirja on hyvin tehty tutkimus, joka tuo terveellisen muistutuksen. Muutaman vuosikymmenen ja muutaman kilometrin päässä eli uskonnonvapauden verhon alla maailma, joka pelkäsi Raamattua. Toivottavasti Venäjän viimeaikainen kehitys, jossa on paljon huolestuttavia piirteitä, ei ole johtamassa takaisin samaan mielettömyyteen. Kirja antaa toivottavasti ajattelemisen aihetta myös kirkon lähetystyötä pohtiville. Viidennen herätysliikkeen historian kirjoitus ei voi ohittaa tätä tutkimusta.

Timo Junkkaala

Erinomainen apuneuvo virsien käyttäjälle

Tauno Väinölä: Virsikirjamme virret. Helsinki: Kirjapaja 2008. 744 s.

Virret ovat yhä sekä korvaamaton hengellisen sanoman välittämisen muoto että ”varsinaisesti suomenkieliselle kansalle tarkoitettu kirjallisuuden perusteos”, kuten rippikoulupoikani, kirjallisuudentutkija **Pertti Lassila** on lausunut (2003). Ne tulevat meille itsellemme elävämmiksi, kun tiedämme niiden taustoista ja yhteyksistä jotakin. Hengellisessä toiminnassa on usein hyväksi, kun voi sanoa laulettavasta virrestä jotakin enemmän kuin virsikirja kertoo. Kuulijana ja seurakunnan kanssa laulavana olen siitä kiinnostunut ja itse pyrin siihen virsiä valitessani ja ilmoittaessani aina, kun osaan sanoa jotakin merkittävää.

Gospellaulut, ylistyslaulut ja hengellisen rokki tulevat ja menevät. Muutaman kymmenen vuoden kuluttua niistä ei tiedetä juuri mitään, tai ainakaan niitä ei lauleta. Sen sijaan yhä lauletaan virsiä, joilla on ikää yli 1600, 1000, 500, 200, 100 vuotta. Niitä tullaan laulamaan niin kauan kuin seurakunta maailmassa on. Tietysti on myös lyhytkestoisempaa käyttövirsiä, mutta varmaan tämänkin ajan uusista virsistä ja muista hengellisistä yhteislauluista jonkin verran jää elämään pitkäksi ajaksi.

Kristillisessä kustannustyössä pitkän päivätyön tehnyt **Tauno Väinölä** on vielä vanhoilla päivillään tuottanut teoksen, jota voi todella luonnehtia sanoilla *opus magnum*, ei vain sivumäärän vaan myös sisällön perusteella. Hän esittelee nykyisen virsikirjamme jokaisen virren. Esittelyt ovat yksilöllisiä: joidenkin kohdalla vain muutama rivi, joidenkin jopa lähes neljä sivua. Lisäksi on kymmeniä ensyklopedisia pikku artikkeleita virsien tekijöistä ja erilai-

sista hengellisistä laulukokoelmista, muiden muassa viidestä, jotka alkavat sanalla *Siionin* (*kannel, laulut, matkalaulut, virret, wirret*). Esittelyihin sisältyy paljon raamatullista, kirkollista, hymnologista, kirkkohistoriallista ja kulttuurihistoriallista aineistoa, jota tekijä ammentaa laajasta lukeneisuudestaan. Kirjassa on myös paljon hakemistoja, joiden avulla nopeasti löytää etsimänsä tiedon. Kirjallisuusluettelo on mahtava.

Minua sykähdytti erityisesti esittely virrestä 245 *Nyt sydän luopuu kalleimmastaan* ja sen sanoittajasta, saksalaisesta **Jochen Klepperistä** (1903–1942), joka yhdessä juutalaisen vaimonsa ja tämän nuoremman tyttären kanssa teki itsemurhan 10.12.1942 juuri ennen kuin vaimo ja tytärpuoli olisivat joutuneet keskitysleirille. Tämä monille suomalaisille tuntematon traaginen kohtalo kerrotaan suppeasti mutta riittävästi. Aikaisemmin Klepperistä ovat meillä kirjoittaneet jotakin ainakin **Juhani Rekola** ja Väinölä itse.

Väinölään kirjoitustyyli on helppolukuisen. Hänen antamansa informaatio on vaivatonta omaksua, mutta se ei suinkaan ole pinnallista. Tätä kirjaa tarvitsevat ennen kaikkea muut kuin kanttorit, joilla varmaan sen välittämää tietoa jo paljon onkin.

Yksi puutos, joka tosin ei kirjan käyttämistä haittaa, tässäkin teoksessa on kuitenkin useimmissa hymnologioissa ja sen alan tutkimuksissa: virsien käsitteleminen lain ja evankeliumin näkökulmasta. 1500- ja 1600-luvun virsiä laki-evankeliumi hallitsee, sittemmin asia heikkenee niissäkin kuten evankelisessa kirkossa kaikkiaan. Luterilaisen kristillisyyden tulisi kuitenkin aina ensimmäiseksi ja viimeiseksi puhua – ja laulaa! – tästä.

Raimo Mäkelä

Valo keskellänne, suomalaiset!

Sillä armosta te olette pelastetut uskon kautta, ette itsenne kautta - se on Jumalan lahja - ette tekojen kautta, ettei kukaan kerskaisi. Ef. 2:8 (KR 1938).

Sydämeen jää aina ajatus, ettemme halua olla itsessämme aivan tyhjiä emmekä myöntää, että Kristus on tehnyt kaiken yksin. Haluamme aina olla itsekkin mukana asioissa, tehdä paljon ja palvella Jumalaa, jotta hän näkisi meidät ja antaisi meille synnit anteeksi ja olisi meille armollinen. Tämä on kuitenkin mahdotonta, sillä se vie perustan uskolta ja koko Kristukselta. Jos haluan tunnustaa, että Kristus yksin riittää, silloin minun täytyy hangata kieleni puhtaaksi ja sanoa: Jos sen tekee Kristus, minun ei tarvitse sitä tehdä. Molemmat eivät sydämeen mahdu, molempiin en voi luottaa. Toisen täytyy poistua, joko Kristuksen tai omien tekojeni; tämä asia on selvä ja helppo ymmärtää.

(16. huhtikuuta)

Vielä hetken aikaa valo on teidän keskellänne. Kulkekaa niin kauan kuin teillä on valo, ettei pimeys saisi teitä valtaansa. Joh. 12:35.

Evangeliumin saarna ei ole mikään ikuisesti aloillaan pysyvä oppi, vaan kuin paikasta toiseen liikkuva rankkasade; mihin se osuu, siihen se osuu, mihin se ei osu, siihen se ei osu. Se ei tule takaisin eikä py-

sy paikallaan, vaan aurinko ja helle kuivatavat sen. Kokemus osoittaa, että evankeliumi ei missään maailman paikassa pysy puhtaana ja oikeana kauemmin kuin sen julistajia muistetaan. Niin kauan kuin sanoman tuojat ovat viipyneet paikalla, evankeliumi on kestänyt ja laajentunut; kun he ovat lähteneet, valokin on poistunut ja sijaan on tullut pian pahoja henkiä ja vääriä opettajia. Rakkaat veljet! Ostakaa silloin, kun tori on ovenne edessä, korjatkaa satoa silloin, kun aurinko paistaa. Käyttäkää Jumalan armoa ja sanaa silloin, kun se on läsnä. Se oli juutalaisten luona, mutta ei ole enää, ja nyt heillä ei ole mitään. Paavali vei sen Kreikkaan, mutta sieltäkin se lähti pois, ja nyt siellä ovat turkkilaiset. Roomassa ja Italiassakin se oli, mutta ei ole enää, siellä on nyt paavi. Myöskään te suomalaiset ette saa luulla, että se pysyy teillä ikuisesti, sillä kiittämättömyys ja halveksunta ajavat sen kyllä pois.

(16. helmikuuta)

Katkelmat ovat peräisin **Martti Lutherin** nyt suomeksi julkaistavasta uudesta kirjasta *Tienviittoja*. Kirja on päivän sana -tyyppinen ja perustuu Suomessa aikaisemmin julkaisemattomaan kokoelmaan, jota sen kotimaassa Saksassa on myyty kymmeniä painoksia. Kirja ilmestyy Perussanoman kustantamana elokuussa.

Sanan selitystä

Tässä valaistaan lyhyesti kirkkovuoden kunkin pyhäpäivän yhtä raamatuntekstiä.

Jeesus ylistää Jumalan tuntemista

Matt. 11:25-30

15. sunnuntai helluntaista 13.9.

Tekstiä edeltää Jeesuksen harvinaisen voimakas tunnustus Johannes Kastajasta: ”Ei ole vaimoista syntyneitten joukosta noussut suurempaa kuin Johannes Kastaja” (j. 11). Kuitenkaan hänen todistustaan tai edes Jeesuksen todistusta ei Jeesuksen sukupolvi ottanut vastaan. Jeesus kuvaa tätä vertauksella: ”Me soitimme teille huilua, ja te ette karkeloineet; me veisasimme itkuvirsistä, ja te ette valittaneet. Sillä Johannes tuli, hän ei syö eikä juo, ja he sanovat: ’Hänessä on riivaaja.’ Ihmisen Poika tuli, hän syö ja juo, ja he sanovat: ’Katso syömäriä ja viininjuojaa, publikaanien ja syntisten ystävää!’” (J. 17–19.) Seuraa Jeesuksen järkyttävät ”voi”-huudot Jumalan sanan hylänneille kaupungeille Korasinille, Beetsaidalle ja Kapernaumille. Hän toteaa: ”Sodoman maan on tuomiopäivänä oleva helpompi kuin sinun” (20–24).

Tästä alkaa tekstimme, Jeesuksen ylistys: ”Olet salannut nämä viisailta ja ymmärtäväisiltä ja ilmoittanut ne lapsenmielisille” (j. 25).

Jeesus Kristus tuntee Jumalan oikein: ”Kaikki on minun Isäni antanut minun haltuuni” (j. 27a).

Kaiken uskonnollisen mössön keskellä oikea

Jumalan tunteminen on mahdollista vain Jeesuksen kautta: ”Ei Isää tunne kukaan muu kuin Poika ja se, kenelle Poika tahtoo hänet ilmoittaa” (j. 27b). Jumalan löydämme vain Jeesuksen lunastustyön kautta. Sen tunteminen ja sen kautta syntien anteeksiantamuksen uskominen omalle kohdalle antavat oikean Jumalan tuntemisen.

Kaikki tähtää siihen, että kaikki tulisivat Jeesuksen tykö: ”Tulkaa minun tyköni, kaikki työtä tekeväiset ja raskautetut, niin minä annan teille levon” (j. 28). Meillä on myös osoite, mistä Jeesuksen löydämme: puhdas Jumalan sanan saarna ja oikein toimitetut sakramentit. Niissä on evankeliumi, joka kirkastaa Kristuksen.

Se Kristuksen ies, jonka hän, Luojamme ja Lunastajamme, meille antaa, on sovelias, koska hän tuntee meidät kokonaan. Jeesus ei siis panttaa Jumalan todellista tuntemista, vaan juuri sen löytämiseksi tuli ja siihen tuntemiseen kutsuu. Siksi hän kärsi, kuoli, kohtasi vihan ja rangaistuksen, että me tuntisimme Jumalan oikein. Missä joku sen on saanut löytää, Kristus niistä lapsenmielisistä iloitsee ja ylistää: ”Minä ylistän sinua...”

Teuvo Huhtinen
Rovasti, Kiukainen

Vaeltava Jumalan kansa

Matt. 6:19-24

16. sunnuntai helluntaista 20.9.

Kun Jeesus kieltää kokoamasta aarteita maan päälle, me helposti oletamme tämän kehotuksen taustaksi länsimaisen materialismin. Näemme, että olemme kovin ahneita ja yritämme haalia omaisuutta omaisuuden vuoksi. Niinpä vastaava ongelma täytyy olla myös Jeesuksen sanojen syynä.

Jeesus ei kuitenkaan elänyt meidän aikaamme. Hän eli Juudan kansan keskellä, jolle Palestiina oli pyhä maa. Tuon luvattun maan Jumala oli antanut kansalleen ikiaikaiseksi omaisuudeksi. Joosua oli jakanut kullekin suvulle osuuden maasta, jonka piti siitä lähtien kulkea perintönä isältä pojalle. Tuo maa ja sen rikkaudet olivat pyhä aarre, joka oli annettu kansan hallintaan – samoin kuin paratiisin puutarha oli aikanaan annettu ensimmäisille ihmisille.

Maan olisi siis pitänyt olla juutalaisten hallussa, mutta näin ei ollut. Tässä olemme Jeesuksen ajan juutalaisuuden tuskien ytimessä. Se, mikä oli pyhää, oli pakanoiden hallittavana ja tallattavana. Rooma omisti luvattun maan. Rikkaudet menivät siis väärälle omistajalle. Jeesuksen ajan juutalaisilla ryhmittymillä oli hiukan erilaisia painotuksia maan ja rikkauksien hallintaan liittyen. Kaikki olivat kuitenkin sitä mieltä, että maa kuului juutalaisille. Saddukeukset kyllä näkivät tämän jo pitkälti toteutuvan ja siksi varmistelivat asemiaan, koska he saivat osansa Rooman keräämistä hedelmistä. Fariseusten joukossa puolestaan kyti kapina Roomaa vastaan. Raha auttaisi heitä sekä kapinassa että tietenkin lain ja perinnäissääntöjen noudattamisessa.

Jeesuksen kieltä kerätä rikkauksia maan päälle iskee siis juutalaisten uskon keskeiseen tekijään. Hänen mukaansa maan tavoittelu on aiheuttanut kansan ja sen johtajien näkökyvyn pimenemisen. Jumalan mahdollisuudet ja Jumalan vanhurskaus (eli hänen liittouskollisuutensa, vrt. 6:33, KR 38) ovat jääneet pimementoon, kun ”Jumalan asiaa” on lähdetty ajamaan oman ymmärryksen valossa. Pimennein silmin onkin ajettu mammonan eikä Jumalan ohjeiden mukaan.

Fariseusten ja saddukeusten mission sijaan

Jeesus asettaa oman missionsa. Jumalan liittouskollisuuden peliä ei pelata mammonan pelinapuloilla. Sitä pelataan taivaallisilla varannoilla. Koko vuorisaarnan taustalla on Israelin kansan autiomaanvaellus. Jeesus on noussut vuorelle uutena Mooseksen kaltaisena profeettana. Kohta hän astuisi alas ja lähtisi johtamaan uutta Israelia kohti luvattua maata. Tämän uuden, autiomaanvaelluksella olevan kansan rikkaus oli taivaassa. Sen sydän luotti taivaallisen Isän mahdollisuuksiin. Vuorisaarnan kuudes luku soi erityisen heleästi autiomaanvaelluksen säveliä. Jumala pitää omistaan huolen kuten Mooseksen aikana, jolloin eivät edes kansan vaatteet kuluneet (5. Moos. 8:4).

Aarteiden kerääminen taivaaseen johtaa ajatuksemme puolestaan siihen, että kuoleman jälkeen pääsemme taivaan kotiin, jossa saamme nuo aarteet omistaa. Siksi on vielä hyvä muistaa, ettei Jeesuksen lopullinen visio ole taivaassa. Taivas on välietappi matkalla kohti ylösnousemusta ja uuden maailman elämää. Silloin taivaan aarteet laskeutuvat maan päälle. Taivas ja maa yhdistyvät. Uudessa luomakunnassa saamme katsella Jumalaa kasvoista kasvoihin.

Näistä taivaan aarteista saamme jo nyt maistiaisia siellä, missä taivas ja maa kohtaavat. Taivaan aarteet meille tarjotaan maallisessa asussa: Sanassa, vedessä, leivässä ja viinissä. Näihin me yhdessä seurakuntana katsomme ja näemme niissä Jeesuksen ristin ja ylösnousemuksen hedelmän. Niissä me kuulemme, tunnemme, haistamme ja maistamme Jumalan vanhurskauden: hänen liittouskollisuutensa.

Antti Leinonen

TM, Oulun ja Kajaanin
OPKOn opiskelijatyöntekijä

Jeesus antaa elämän

Joh. 5: 19-21

17. sunnuntai helluntaista 27.9.

Kuulin kerran hellyttävän kertomuksen kahdesta pikkupojasta, veljeksistä, joiden kesken syntyi väittelyä siitä, kumpi muistutti enemmän isää. Kumpikin etsi todisteita voidakseen osoittaa olevansa enemmän isän kaltainen. Vihdoin toinen pojista tuumasi, kun ei enää muuta keksi-

nyt: ”Mutta minä rykäisenkin kuin isä...”

Johanneksen evankeliumissa on muutamia vaikeita muttei opetuksen kannalta mahdottomia kohtia. Tässä on yksi. Jeesus sanoo tekevänsä sitä, mitä näkee Isän tekevän. Vapaasti, ilman pakkoa hän suoritti saamansa tehtävän, koska hän rakasti Isää. Lasten kasvatukseen liittyen on sanottu, että lapsi oppii mielellään kaikkea niiltä, joita hän rakastaa. Jeesuskin rakasti Isäänsä ja sanoi: ”Se, mitä minä opetan, ei ole minun oppiani” (Joh. 7). Hänelle oli ilo saada olla niin kuin Isä, hänen kaltaisensa. Näin Poika kirkasti elämällään ja teoillaan Isän tälle maailmalle. Oppiessamme tuntemaan Jeesuksen voimme sanoa: ”Minä tunnen Jumalan.”

Johanneksen evankeliumin yhtenä päämääränä on sen korostaminen, että nimenomaan Jeesuksen kautta me näemme, millainen Jumala on. Poika ”rykäisikin” kuin Isä. Hän sanoo: ”Jos te tunnette minut, opitte tuntemaan myös minun Isäni. Joka on nähnyt minut, on nähnyt Isän. Kun puhun teille, en puhu omissa nimissäni.” (Joh. 14.) Johanneksen evankeliumissa usko Jeesukseen on keskeisessä asemassa. Kaikella, mitä hän sanoi ja teki, oli päämääränä Isän kirkastaminen ja ihmisten johtaminen uskon kautta pelastukseen ja iankaikkiseen elämään. Jeesus korosti, että häneen uskominen on Jumalaan uskominen (Joh. 12).

Tämän sunnuntain aiheen perusajatus on, että Jeesuksen välityksellä saamme takaisin sen elämän, johon meidät alun perin luotiin. Se on elämää Jumalan yhteydessä. Ihmiskunta menetti sen syntyinlankeemuksessa. Meitä rakastava Jumala on kuitenkin tehnyt itsensä meille tunnetuksi kaikkein tärkeimmässä asiassa ja ratkaisevimmalla tavalla, kun hän Jeesuksen välityksellä avasi meille paluutien yhteyteensä. Jeesus on tie kuolemasta ja kadotuksesta iankaikkiseen elämään. Hän on tehnyt tietäväksi, että Jumala ei vihassaankaan ole ihmisen vihollinen. Saatana on meidän vihollisemme, joka vihaa Jumalaa ja kaikkea häneen liittyvää. Sen viha kohdistui jo alussa ihmiseen, Jumalan kuvaan. Se keinotelli itsensä paratiisiin ja sai ihmisen lankeamaan pois Jumalasta. Sen voima on yli-inhimillistä, mutta sen valta on rajoitettu. Jo paratiisissa annettiin lupaus siitä, että se kukistetaan (1. Moos. 3). Tämä oli Jeesuksen tulemisen tarkoitus.

Lupaus Vapahtajasta ei jäänyt vain sanoiksi. Jumalan sydämen ajatukset tulivat käsin kos-

keteltavina ilmi, kun Jeesus syntyi. Jumala tuli ihmiseksi ja Sana lihaksi. Jeesuksessa, hänen elämässään ja persoonassaan, hänen sanoissaan ja teoissaan meille kerrotaan: ”Tällainen Jumala on!” Hän ei vain puhunut siitä, että hätään joutunut ihminen tarvitsisi apua pelastuakseen, vaan hän toimi sen mukaisesti. Hän tuli meidän luoksemme, jotka emme voi itse avata tietä hänen luokseen. Hän antoi syntisille anteeksi heidän lankeemuksensa, kutsuu heitä luokseen ja ottaa vastaan rakkaana lapsenaan jokaisen, joka syntinsä anteeksi uskoen palaa hänen tykönsä.

Pelastuksemme asiassa Jumala ei ole tuntematon eikä salattu. Hän on ilmaissut itsensä Jeesuksessa Kristuksessa. Häneen uskominen ei merkitse kuitenkaan, että ihmiselle paljastuisi kaikki Jumalasta. ”Totisesti, sinä olet salannut itsesi, Jumala” (Jes. 45). ”Kuinka tutkimattomat ovat hänen tuomionsa ja jäljittämättömät hänen tiensä” (Room. 11).

Kristitty on usein suurten elämänongelmien ja arvoitusten edessä. Hänellä ei ole avaimia päästä siitä ovesta, joka veisi selvyyteen kaikista Jumalan ajatuksista ja ratkaisuista. Siksi kristityt joutuvat kilvoittelemaan uskossa ja luottamuksessa Jumalan hyvään johdatukseen ja huolenpitoon vaikeuksista huolimatta. Se on Paavaliin sanojen opettelemista: ”Kaikki koituu niiden parhaaksi, jotka Jumalaa rakastavat” (Room. 8). Yksi virsistämme rohkaisee: ”Valoa jos en näekään, sen tiedän loistavan” (Virsi 361).

Suurin rohkaisijamme on Jeesus itse. Ennen viimeistä henkäystään ristillä hän huusi: ”Isä, sinun käsiisi minä uskon henkeni” (Luuk. 23). Hän huusi sen kovalla äänellä, että kenellekään ei jäisi epäselväksi, missä on hänen turvansa.

Lasten kasvatuksessa on tärkeää, että se, joka tahtoo olla opettaja, elää itse opettamiensa sääntöjen mukaisesti. Lapsi vaistoaa teeskentelyn. Jeesuksen seuraajat tietävät esimerkiksi, että hekin saavat toimia opettajansa tavoin. Me tiedämme, että Jeesus ei pannut turvansa ole-mattomaan, vaan Isä piti hänestä huolen. Siitä kertoi pääsiäisaamun ilosanoma.

Isä herättää kuolleet ja antaa heille elämän, sanoi Jeesus. Kyse ei ole vain siitä, että viimeisenä päivänä kaikki herätetään kuolleista ja käymme Jumalan kasvojen eteen, vaan ennen kaikkea siitä, että Jeesuksen kautta Jumala haluaa herättää meidät hengellisestä kuolemasta hengelliseen elämään. Kun se tapahtuu kohdallamme jo

nyt, tässä elämässä, silloin saamme nousta iankaikkiseen elämään. ”Mikään kadotustuomio ei siis kohtaa niitä, jotka ovat Kristuksessa Jeesuksessa” (Room 8).

Antti Herkkola
Kalvolan kirkkoherra

Lapsi keskellämme

Matt. 18:1-6,10
Mikkelinpäivä 4.10.

Opetuslapset avaavat keskustelun kysymyksellä, kuka on suurin. Suureksi pyrkiminen ja ensimmäisenä oleminen on meille kaikille myötäsyttyistä. Sitä ei tarvitse opettaa eikä oppia. Se hallitsee kansojen politiikassa, puolue-elämässä, liike-elämässä, urheilussa, jopa kodeissa. Seurakuntakaan ei ole vapaa tästä jäsentensä pyrkimyksestä olla ensimmäinen. Halu olla jotakin määrää käyttäytymistämme.

Jeesus ei tue ihmisessä elävää vallanhimoa ja suuruuden tavoittelua vaan antaa toisenlaisen ohjelman. ”Se, joka teistä haluaa olla suurin, olkoon toisten palvelija.” Aina tarvitaan johtajia, ja Raamattukin sanoo, että se, joka johtaa, johdetaan toimillisesti. Mutta oikea johtaja ei etsi omaa etuaan vaan johdettaviensa parasta. Olakseen hyvä johtaja on ensin oltava hyvä johdettava.

”Jeesus asetti lapsen heidän keskelleen.” Näillä sanoilla on ollut valtava vaikutus historiassa lasten asemaan. Mutta pitkä ja vaivalloinen on lapsen ihmisarvon löytymisen ja lapsen inhimillisen kohtelun parantumisen tie ollut. Vasta 400-luvulla kristitty keisari **Theodosius** sääti lain, ettei vanhemmilla ollut oikeutta surmata lastaan tai myydä häntä orjaksi. Ottamalla vastasyntyneen syliin roomalainen isä hyväksyi lapsen. Muussa tapauksessa lapsen kohtalo oli kova. Omantunnon syytöksissä pakanat levittivät valheellista huhua siitä, että kristityt käyttivät lapsiuhreja. Kristityt näet ottivat suojiinsa näitä heitteille jätettyjä lapsia.

Oliko päättynyt vuosisatammekaan se ”lapsen vuosisata”, jolla sitä on haluttu luonnehtia? Ettei vain olisi tapahtunut pikemminkin käänne kristillisestä uskosta ja sen mukaisesta elämästä luopumiseen tälläkin alueella. Muistijälkiin on

piirtynyt kuvia sodan ja nälän lapsista. Muistatko kuvan juutalaispojasta, joka suuri lippalaki päässä seisoo kädet ylhäällä natsisotilaan konepistoolin edessä? Viime vuonna Suomessa pastori sai syytteen, kun hän näytti rippikoulussa niille nuorille, jotka halusivat katsoa, dokumenttikuvaa siitä, mitä tapahtuu aborttiklinikoilla. 15-vuotiaalle voidaan tehdä mainittu toimenpide, mutta hänelle ei saisi näyttää kuvia sellaisesta. Lapsikaupan uhreista on puhuttu. Pedofilia on päivittäistä uutisania. Jokelan ja Kauhajoen koulusurmat asettavat vastattavaksemme kysymyksen: Mitä kuuluu lapsillemme? Puhe lasten oikeuksista tuntuu falskilta, jos jo oikeus elämään ja äitiin ja isään riistetään.

Jeesus asetti heidän keskelleen lapsen. Tämä riittää, mutta vähentää siitä ei voi. Lasta ei voi siirtää laidalle, marginaaliin. Jos lapsi jo syntyessään saa etumerkin *au* (avioliiton ulkopuolella), merkitseekö se ulkopuolisuutta paljossa muussakin? Iloitsemme lapsista, jotka ovat keskellämme kodissa ja kirkossa. Siinä keskellä lapsen tärkeät tarpeet täytyvät: kiintymyksen saamisen ja ilmaisemisen terve, turvallisuuden ja huolenpidon kokeminen, tunteiden jakaminen, uuden oppiminen, leikin tarve, rajojen tarve sekä armon ja pyhyden kokeminen. Mutta nuohan ovat koko elämänmittaiset elintärkeät tarpeet. Laadukkaat tekniset välineet, hyvät harastukset, viihde, hyvät kasvatusoppaat, turvallinen kaveripiiri jne. ovat helisevä vaski, jos ei ole rakkautta eikä lapsi saa olla keskellämme.

Mikään ei toimi, jos puuttuu vanhempien vastuunotto. ”Mikä on yhteiskunta, joka rauhan aikana pystyy tuhoamaan omat jälkeläisensä?” kysyy kirjailija **Kaari Utrio**. Sodanajan sukupolvi raskain uhrauksin säilytti maan itsenäisyyden ja sodan päätyttyä köyhyyden keskellä nosti maan kovalla työllä vaurauteen. On murhenäytelmä, jos vaurauden sukupolvi puolestaan uhraa avioliiton, perheen ja lasten hyvinvoinnin itsekkyiden ja mammonan alttarille. Vielä viimeisellä tuomiolla palataan siihen, olemmeko syöttäneet, juottaneet ja vaatettaneet pienimpiä vai lyöneet heidät laimin.

Vastuuta lapsista on palloteltu monelle taholle – eikä kenellekään. Kukin kasvatusvastuussa oleva katsoo muihin päin odottavasti, ja sillä aikaa kasvatusvallan ovat ottaneet ulkopuoliset kasvattajat, ahneet ja irstaat voimat, jotka eivät lapsia säästä.

Vastuu lapsista painaa raskaana kuin myllynkivi sydäntä niin, että meidän täytyy nöyryyä ja syyllisinä kääntyä Jumalan puoleen: ”Jumala, sinä olet lapset meille antanut, emme halua heitä kasvattaa sielunvihollisen omiksi, vaan sinun omiksesi.”

Lasten kaltaisuus ei merkitse viattomuutta, sillä ei syntisten vanhempien lapsi ole viaton. Niinpä pieni lapsikin tarvitsee uudestisyntymisen armon ja uskon lahjan pelastuakseen. Jeesus puhuu pienten lasten uskosta. Lapsi on itsessään avuton. Lapsen elinehto on siinä, että lapsesta pidetään huolta. Juuri ihmisen lapsi on hyvin pitkään riippuvainen vanhempien huolenpidosta, mikä varmistaa sen, että hän voi aikanaan lähteä itsenäisyyteen. Tarvitaan nöyryminen ja kääntyminen. Taivaan enkelit iloitsevat yhdestä syntisestä, joka kääntyy. Aivan erityinen ilo on varmaan parannuksentekijän lasten enkeleillä, sillä uskovaiset vanhemmat näkevät suhteensa ja lapsensa uusin silmin. Usko on sitä, että jättää pelastuksensa asian Kristuksen käsiin.

Suurin taivasten valtakunnassa on se, joka tarvitsee eniten Jumalan armoa ja apua. Painaviiden myllynkiviemme kanssa hukkuvina turvaamme Kristukseen. Raamattu sanoo: ”Koska hän riippuu minussa kiinni, minä pelastan hänet.” Sinulle, joka juuri nyt erityisesti lapsiasi ja lapsenlapsiasi ajatellen tunnet raskaan syyllisyyden, laiminlyöntien ja avuttomuuden kuorman, minä sananpalvelijana julistan: Saat uskoa kaikki syntisi, laiminlyöntisi ja virheesi anteeksi Jeesuksen nimessä ja sovintoveressä.

Lapsi saa sinusta ystävän, joka taistelee hänen kanssaan kiusauksia vastaan, ohjaa tuntemaan Jeesuksen ja rukoilee hänen puolestaan.

Keijo Rainerma

Rovasti, Kankaanpään kirkkoherra

Rakkauden kaksoiskäsky

Joh. 13:31-35

**19. sunnuntai helluntaista
11.10.**

Rabbiineilla oli tapana keskustella siitä, mikä on tärkein lain käsky. Matt. 22:34–40 kertoo, kuinka fariseukset kysyivät Jeesukselta, mikä hänen

mielestään oli tärkein käsky. Jeesuksen vastauksen alku löytyy kymmenen käskyn johdannosta, joka sisältyi Israelin uskontunnustukseen: ”Rakasta Jumalaa yli kaiken” (5. Moos. 6:5). Siihen hän liitti vielä lain kohdan, joka puhui lähimmäisenrakkaudesta (3. Moos. 19:18).

Tämä rakkauden kaksoiskäsky tiivistää koko lain. Kyse ei ole siitä, että Jeesus olisi poistanut laista jotain tai muotoillut sitä jotenkin sellaiseksi, että sitä olisi helpompi noudattaa. Jeesus ei esittänyt mitään uutta ajatusta Jumalan tahdosta. Jeesus sanoi osuvasti parilla lauseella, mitä Jumala meiltä vaatii.

Miksi Jeesus sitten Johanneksen mukaan viimeisellä aterialla ollessaan sanoi antavansa uuden käskyn rakastaa? Eikö se käsky ollut jo annettu?

Joh. 13:1 sanoo: ”Hän oli rakastanut omiaan, jotka olivat tässä maailmassa, ja hän osoitti heille täydellistä rakkautta loppuun asti.” Tuo täydellinen rakkauden osoitus näkyi tuona iltana monella tavalla. Jeesus pesi opetuslastensa jalat ja osoitti näin nöyryytensä. Hän ennakoii tällä myös sitä, kuinka jokaisen meistä tulee antaa Jeesuksen pestä itsensä puhtaaksi synneistä. Myös viimeisellä aterialla Jeesus osoitti rakkautta opetuslapsilleen. Meikin saamme edelleen tuosta Jeesuksen rakkaudesta osamme, kun vietämme ehtoollista hänen käskynsä mukaan. Jeesuksen täydellinen rakkaus meitä kohtaan huipentui ristien tien ja häpeälliseen kuolemaan syntiemme tähden. Jeesuksesta jos kenestä voi sanoa, että hän eli niin kuin opetti. Antaessaan käskyn rakastaa hän itse näytti, mitä rakkaus on. **Jukka Thurénin** mukaan itse Jeesuksen käsky: ”Rakastakaa toisianne” ei ollut uusi, mutta rakkauden esikuva ja motiivi olivat uusia.

Jos Jeesuksen toiminta on rakkauden esikuva, rima on asetettu melko korkealle. Sanoihan Paavalikin, että miehen tulisi rakastaa vaimoaan, niin kuin Kristus rakasti seurakuntaa. Pystymmekö me tällaiseen rakkauteen? Pystymmekö me rakastamaan toisiamme, niin kuin laki vaatii?

Jeesus sanoi, että laista ei häviä yksikään kirjain. Jeesus ei tullut kumoamaan lakia vaan täyttämään sen. Tämän sunnuntain epistolateksti, Room. 10:1–13, kiteyttää sen, mikä on pelastuksemme perusta. Vanhurskaudemme ei perustu lain noudattamiseen vaan siihen, mitä Jeesus teki. Pelastumme uskon, emme tekojen kautta. Kun Jeesus antaa meille uuden käskyn rakastaa,

emme tee niin siksi, että voisimme sillä saavuttaa jotain hyvää itsellemme, vaan ”me rakastamme, koska Jumala on ensin rakastanut meitä” (1. Joh. 4:19).

Jeesuksen esittämälle käskylle rakastaa tehdään suurta vääryyttä, jos sitä käytetään esimerkiksi sellaisten elämäntapojen perustelemiseen, jotka Raamattu, Jumalan sana, sanoo synniksi. Kun Jeesus käskää rakastaa lähimmäistä niin kuin omaa itseä, hän ei anna samalla ihmiselle valtakirjaa itse määritellä, mitä se rakkaus on. Jeesuksen sanoista on väännetty suvaitsevaisuuden evankeliumia monenlaisille asioille, jotka Jumalan laki sanoo synniksi. Mutta ei rakastaminen ole sama asia kuin kaiken suvaitseminen. Rakastaminen on aika useinkin sitä, että sanotaan ei. Erään gospelbändin laulaja sanoi kerran kristillisen nuortenlehden kolumnissa osuvasti: ”Me emme saa suvaita toisiamme helvettiin.”

Jarmo Happonen

Padasjoen seurakuntapastori

Tutki kirjoituksia!

Joh. 7:40-52

20. sunnuntai helluntaista

18.10.

Juhlan suuren päätöspäivän huuto on kaikunut Jerusalemin temppelin pylväskäytävissä: ”Jos jonkun on jano, tulkoon minun luokseni ja juokoon!”

Nämä sanat eivät jääneet vaikutuksetta. Syn-tyi keskustelua, väittelyä, kysymyksiä. Kuka tämä oikein on? Tämän täytyy olla se profeetta! Hän on Messias!

Jukka Thurén sanoo Johanneksen evankeliumin kommentaarissaan, että nähtävästi lehtimajanjuhla on ollut jo Vanhan testamentin aikana ja vielä Jeesuksen aikoihin keskeinen messiaanisen innostuksen juhla. Silloin kyseltiin: Joko Messias pian tulee? Mistä hän tulee? Onko Jeesus Messias?

Uudesta liitosta lehtimajanjuhla on hävinnyt. Sen palmunlehvät ovat siirtyneet palmusunnuntaihin, pääsiäisen yhteyteen, ja sitten jopa adventtiin, joulun alle.

Juuri tämän tekstin keskus, Hengen vuodattaminen, on siirtynyt helluntaihin, ja Joh. 7:37–39 on meillä helluntain tekstejä.

On hyvä nähdä, että Jeesuksen persoona aina synnyttää keskustelua, väittelyäkin. Elämme tässä suhteessa merkittävää aikaa. Rooman piispan kirja Jeesus Nasarettilaisesta on maailmalla bestsellereitä. Meillä se ansaitsisi monin verroin suuremman huomion, kuin se on tähän mennessä saanut. Sen kirjan äärellä näkee kirrkaasti nykyisen vallitsevan raamattutieteen harharetkiä. Mutta sen äärellä pääsee myös virvoittavien vetten äärelle. Muuallakin kristikunnassa kirjoitetaan Jeesuksesta. Mainitsen tässä vain ruotsalaisen esimerkin. Se on **Seth Erlandssonin** hyvä Jeesus-kirja.

Mutta päivän evankeliumi osoittaa, että näkemykset Jeesuksesta kertovat suuresta neuvottomuudesta. Joillekuille tämä Nsaretin saarnamies oli ”se profeetta”. Hänessä siis nähtiin Viidennen Mooseksen kirjan lupausten täyttymys. Mooseksen kaltaisen profetan Jumala on kerran lähettävä kansaansa pelastamaan. Sitten kirjanoppineet tietävät hyvin, ettei Messias tule Galileasta. Sekin tiedetään hyvin, että Messias on Daavidin jälkeläinen ja tulee Betlehemistä, Daavidin kaupungista.

Thurén sanoo myös, että Johanneksen ensimmäiset lukijat varmaan tunnistivat tässä jaksossa oman aikansa piirteitä ja tarkkaavainen nyky- lukija oman aikamme!

Miten siis Jeesus, Messias, oma Vapahtaja tunnistetaan? Miten me hänet löydämme? Ei ole lopulta muuta neuvoa kuin Nikodemokselle annettu. Tutki kirjoituksia! Sekin neuvo voi ensin hämmentää. Mistä tietää, ettei Galileasta tule profeettaa? Debora oli ollut galilealainen, Joonan oli kotoisin Galilean Gat-Heferistä, ja juutalaiset apokalyptikot ovat ainakin tunteneet Galilean hyvin. Mistä siis saattoi päätellä, ettei Galileasta enää tule profeettaa, kysyy Thurén kommentaarissaan.

Ylösnousut Kristus vei Emmauksen tien opetuslapset raamattukouluun. Mooseksesta lähtien siinä koulussa ohjattiin löytämään sanoma kärsivästä Messiaasta Raamatun joka lehdelta. Siinä koulussa opimme Daavidin pojan syntykirjan, Betlehem Efratan ylistetyn kaupungin, Nasaretin verson, Ihmisen Pojan kärsimystien ja monta muuta lupauksen sanaa rakkaasta Vapahtajastamme.

Siinä raamattukoulussa sydämet syttyvät palamaan. Pyhä Henki ottaa Kristuksen omasta ja jakaa meille. Pyhän Hengen armotyönä Kris-

tus kirkastuu, hänen sovintoverensä ja haavansa. Mekin tunnustamme Tuomaan kanssa: ”Minun Herrani ja Jumalani!”

Tätä Pyhän Hengen armotyötä rukoilkaamme seurakuntiiimme, jumalanpalvelusyhteisöihimme, koko rakkaaseen kirkkoomme.

”Taivaaseen jos tahdot, katso Raamattuun, Jeesus kätkeytyyppi sanaan siunattuun!”

Reijo Arkkila

TT, Sleyen toiminnanjohtaja emeritus

”Kuninkaan pyhäkössä et enää profetoi!”

Aam. 7:10-15

**21. sunnuntai helluntaista
25.10.**

Aamos oli paimen ja pienviljelijä, jonka Jumala kutsui Juudasta ja lähetti julistamaan pohjoisvaltiota Israelia ja sen kuningasta vastaan. Betelin pappi Amasja epäili Aamoksen olevan palkattu profeetta – kuten hän itse – jonka Juudan kuningas on palkannut lietsomaan epätoivoa Israelissa. Paitsi Jumalan lähettämiä profeettoja oli Israelissa ja Juudassa lukematon määrä valheprofeettoja, jotka ulkonaisesti toimivat kuin oikeat profetat, mutta julistivat aina, mitä kansa tai kuningas halusi kuulla. Kuinka vaikea olikaan tuossa ympäristössä oikean profeetan julistaa Jumalan sanaa, joka näytti kansalle sen synnit! Israelin hovi eli yltäkylläisyydessä, mässäili ja irstaili, samaan aikaan köyhää poljettiin ankarasti. Herra vihastui tästä ja lähetti Aamoksen julistamaan tuomion.

Palkkaprofeettainstituutio ei jäänyt vain Aamoksen aikaan. Heidän paikkansa ovat ottaneet papit, jotka tyynnyttelevät synnintekijöitä ja haluavat Israelin kuninkaiden tavoin sanoutua irti Jumalan sanasta aikansa eläneenä. Yliopistoteologit takovat tilaustyönä teologisia kokonaismalleja, joilla kulloinenkin jumalattomuus voidaan hyväksyä. Näiden lisäksi on vielä se joukko, joka johtaa valitutkin harhaan. Siinä missä mainitut tahot tosin harvoin väittävät olevansa suoraan Jumalan lähettämiä, on maassamme myös ihmisiä, jotka eivät kaihda Jumalan nimissä puhumista. He julistavat kovaan ääneen: ”Herätys, herätys!” vaikka herätystä ei ole. Kuinka

mielellämme kuuntelemmekaan niitä profeettoja, jotka kehuvat työtämme ja ennustavat meille hyvää! Mikä voisi hivellä heikkoa kansallista itsetuntoamme paremmin kuin suuri lopunajallinen herätys, joka tulee Suomen kautta? Herätys, herätys, vaikka herätystä ei ole.

Tarkka lukija huomaa, että hovipappi Amasja vääristeli Aamoksen tuomaa sanomaa. Hän ei voinut sietää, että Aamos julisti aivan raamatullisen totuuden Israelin elämästä. Kuinka valtava onkaan se vastustus, joka kohtaa Jumalan sanaa ja sen julistajia! Kuinka viimeiseen asti jumalattomuutta puolustellaan vääristellen Raamatun sanaa! Oikeista sananjulistajista rakennetaan olkiukkoja, heidän suuhunsa keksitään sanoja, jotta voitaisiin saattaa heidät naurunalaisiksi. Ainoat argumentit, jotka jumalattomuuden puolustamiseksi esitetään, ovat kuitenkin vain saivartelua, työryhmien mietintöjä ja lisää saivartelua. Kuinka muuten voisikaan olla, kun Jumalan sanan tuomitsemasta jumalattomuudesta on kyse?

On hätkähdyttävää lukea, mihin pappi Amasja vetoaa kirotessaan Aamosta: ”Mene tiehesi, tämä on kuninkaan pyhäkkö ja valtakunnan temppeeli!” Aamoksen sanoma toden totta oli kohdistettu sellaista jumalattomuutta vastaan, jonka sekä valtio että valtion temppeeli siunassivat. Nykykielellä sanottuna: ”Temppeelillä ei voi olla yhteiskunnan arvoista eroavaa etiikkaa.” ”Valtakunnassa on nyt tehty yhteiset päätökset siitä, miten täällä eletään. Se on nyt sinunkin, Aamos, vain hyväksyttävä.”

Vieläkö Jumala nostaa Aamoksen kaltaisia paimenia, jotka julistavat tälle kansalle ja sen hovipapeille, että Jumala murskaa jumalattomat näiden pahuuden tähden? Vieläkö nousee paimenia, jotka julistavat tuomion lapsenmurhaajille, aviovuoteen saastuttajille ja valheprofeetoille? Vai joko ovat kaikki kansan paimenet vaipuneet horrokseen soperellen: ”Toimintamahdollisuudet, toimintamahdollisuudet”, vaikka toimintamahdollisuuksia ei ole?

Wille Huuskonen

Teol. yo, Helsinki

Pyhien yhteys

Matt. 5:1-12
Pyhäinpäivä 31.10.

Jeesus saarnaa vuorisaaressa julkisen toimintansa alussa, valittuaan juuri opetuslapsensa. Saarna ennakoii tulevia vaikeuksia mutta sisältää myös evankeliumin. Selooteja heilui maassa edestakaisin ja aiheutti poliittista jännitettä. Maan hallitsijat, roomalaisen miehitysvallan edustajat, taistelivat seloottiryhmiä vastaan ja pyrkivät estämään heidän toimintansa. Tästä tilanteesta joutuivat kärsimään myös erilaiset uskonnollisesti suuntautuneet ryhmittymät. Kaikki ryhmittymät olivat hallitsijoille potentiaalisia selootteja.

Vuorisaaressa Jeesuksen huomio ei ole kuitenkaan poliittisissa vaikeuksissa, vaan hänen lähestymiskulmansa on uskonnollinen. Hän puhui herjaamisesta ja pahoista puheista ja vanhurskauden tähden tulevista vainoista. Yhteiskunnallisesta muutoksesta hän ei puhu, se kyllä seuraa sitten itsestään, kun sydämet on ensin muutettu.

Monet kristityt joutuvat kärsimään monenlaisista vaivoja elämässään tämän yhteiskunnan keskellä. Kaikki vaiva ja vastus ei kohtaa meitä uskonnollisista syistä, meitä ei välttämättä vainota ”vanhurskauden tähden”. Elämän realiteetteja on oma puutteellisuutemme ihmisinä ja kansalaisina. Niitä on ihan hyvä kohdata sellaisinaan ja hoitaa niitä myös ihan puhtaasti yhteiskunnallisina kysymyksinä. Omasta itsestäme johtuu ajallisia vaivoja, joita ei ole syytä uskonnollistaa. Tällainen vastuksien uskonnollistaminen on kuitenkin yllättävän yleistä. Ehkä siinä on taustalla meidän perinteinen tapamme vierittää syy pois itsestäme.

Vanhurskauden tähden tulevat vainot ovat toisenlaisia. Herramme ei lupaa ruusutarhaa eikä ensimmäisiä sijoja synagogassa. Matka on vasta aluillaan, opetuslasten kanssa tapailaan ensimmäisiä huteria askelia. Heti ensimmäisissä puheissa on teemana vainot ja vastukset Jeesuksen nimen tähden. Ikään kuin hän sanoisi: ”Tällaiseen seuraan olette lähteneet.” Mutta Jeesus aina yllättää. Yllätys eivät ole vainot ja lupaukset tulevista vaikeuksista, ei opetus hiljaisen maan perimisestä ja vanhurskaiden saamasta hengellisen nälän tyydytyksestä. Kaikki nämä olivat tärkeitä kuulijoille ja meille tänään. On

hyvä kuulla yhä uudelleen, että nälkämme tyydytetään, epäilevä saa uskoa, synnit saa anteeksi ja Jumala näkee kilvoittelevat veljet ja sisaret ja ”laskee heidän kyynelensä”.

Jeesuksen yllätys on pyhien yhteys. ”Iloitkaa ja riemuitkaa, sillä palkka, jonka te taivaassa saatte, on suuri. Niinhän vainottiin profeettojakin, jotka elivät ennen teitä.” (5:12.) Jeesus rinnastaa opetuslapsiaan profeettoihin, noihin Juudan kansan hengen jättilaisiin, joista he kaikki olivat synagogakoulussa kuulleet ja nähneet kerrottavan.

Profeettoja ja heidän työtään, jota he Jumalan voimissa tekivät kansan keskuudessa, oli ihailtu ja kiiteltu vuosisadasta ja -kymmenestä toiseen. Nyt Jeesus vertaa opetuslapsia profeettoihin. Kohdan ydin on mielestäni siinä, että Jeesus laskee profeetat ja opetuslapset samaksi Jumalan työn yhdistämäksi joukoksi. Ikään kuin hän sanoisi: ”Jumala, Isä, oli profeettojen kanssa, tuki heitä, teki heidän kauttaan työtään ja otti heidät lopulta taivaaseen. Nyt minä olen teidän kansanne, sama Jumala, minä teen työtäni teidän kauttanne, ja mekin menemme vielä sinne profeettojen pariin.”

Opetuslasten mieli on tuskin kääntynyt siihen jälkimaineeseen, josta he saavat jo nyt nauttia, kun he valmistuvat ajallisiin kärsimyksiin. Pian heistäkin, kunhan saavat ensin kärsiä uskon tähden, kerrotaan leirinuotiolla juttuja ja tarinoita. Jeesus kääntää heidän katseensa taivaaseen. Siellä ovat profeetat, ja he saivat suuren palkan. Siellä tekin aikanaan saatte olla. ”Iloitkaa ja riemuitkaa.”

Vähän myöhemmin, tehtyään apostolin työtä kaksittain, Jeesuksen lähettäminä, nämä samat opetuslapset palaavat innoissaan, ehkä jopa ”iloiten ja riemuiten” Herransa luo ja kertovat ihmeellisistä tapahtumista kylissä. ”Herra, pahat hengetkin tottelevat meitä, kun käskemme niitä sinun nimessäsi.” Huomaamme, kuinka Jeesus Kristus jälleen noudattaa omaa ohjelmaansa: ”Älkää siitä iloitko, että henget teitä tottelevat. Iloitkaa siitä, että teidän nimenne on merkitty taivaan kirjaan.” Opetuslasten katseet nostetaan jälleen taivaaseen. Suurin ilon aihe on, että me saamme olla Jumalan lapsia ja olemme taivas-kelpoisia. Nimi on kirjassa. Nämä ajalliset voitot himmenevät, niitä tulee ja menee, mutta iankaikkinen pysyy. Iankaikkinen on yksin Kristuksen vanhurskaus. Opetuslapset kuulivat noissa sa-

noissa Vapahtajan palaavan jälleen vanhurskauttamisoppiin. Jumalan lapseus on suurin aarre, ja sen aarteen voi antaa vain hän itse. Kristus on ovi, hän on tie, totuus ja elämä, hän on vanhurskaus ja syntien sovitus. Taivaskelpoisuus ei ole siinä, että on valtaa riivaajiin, vaan siinä, että ”vaatteet on valkaistu Kristuksen veressä”.

Me elämme tänään apostolisessa seurakunnassa. Apostolit olivat oppineet läksynsä, olivathan he saaneet Pyhän Hengen vielä ”muistutamaan” Jeesuksen opetuksista ja johdattamaan kaikkeen totuuteen. Apostolisen saarnan peruskivi on muurattu jyrkevästi Paavalin kirjeissä ja evankeliumeissa. Kristus Jeesus on meidän vanhurskaudemme ja pyhyttemme, Ristiinnaulitun saarnaaminen on suurin kunniamme. Kristuksen ristissä on hengessä köyhien valtakunta, siinä murheelliset saavat lohdutuksen, vanhurskautta janoava ravitaan, siinä toisia armahtavat saavat armahduksen, puhdassydämiset saavat nähdä Jumalan, rauhantekijät saavat Jumalan lapsen nimen, vanhurskauden tähden vainottu saa taivasten valtakunnan. Ja lopulta, Kristuksen ristissä on myös apostolien ja kaikkien todistajien ”palkka” ja ”suuri ilo ja riemu”.

Vesa Pöyhtäri

Oulun Karjasillan kappalainen

Uskon perustus

Matt. 5:13-16

Uskonpuhdistuksen muistopäivä

1.11.

Evankeliumikirjan johdantotekstissä sanotaan tästä sunnuntaista: ”Jumala ei unohda kansaansa vaan antaa kirkolle uudistumisen aikoja ja niitä ihmisiä, jotka auttavat meitä palaamaan kristillisen uskomme perusteisiin, Raamatun ja sen julistamaan uskonvanhurskauteen.”

Luther nousi vastustamaan kirkon väärinkäytöksiä kuten aneita, pyhimysten palvontaa, tekojen oppia ja Raamatun huonoa asemaa. Kaikkein keskeisin voima tässä suuressa murroksessa oli se, mitä sana *uskonpuhdistus* kuvaa. Luther löysi uudelleen evankeliumin, usko puhdistettiin. Kaiken tämän roinan, kirkon säädösten, tradition, ihmisoppien ja rahankeruun alta löytyi Kristuksen ansaitsema lahjavanhurskaus

eli pelastus yksin armosta uskon kautta. Samalla Jumalan sana, Raamattu, palautettiin sille kuuluvaan asemaan. Paavit ja kirkolliskokoukset ovat Raamatun alapuolella. Yksin Raamattu on ylin ohje, jonka mukaan kaikkea opetusta ja elämää on arvioitava ja jonka mukaan on toimittava. Omiatuntoja ei saa sitoa ohi ja yli Raamatun meneviin ihmiskäskeyhin.

Lokakuun viimeisenä päivänä 1517 Luther naulasi kuuluisat 95 teesiä Wittenbergin linnan-kirkon oveen. Tästä alkoi kirkkoa mullistanut tapahtumasarja. Noihin tapahtumiin liittyen vietämme uskonpuhdistuksen muistopäivää.

Muistelemmeko siis jotakin mennyttä, kuin poisnukkunutta – uskonpuhdistus on kuollut ja kuopattu ja saa levätä rauhassa – vai elävää ja vaikuttavaa perintöä, jolla on yhä ratkaisevan tärkeä merkitys kirkollemme? Valitettavan moni asia kirkon elämässä ja opetuksessa on kääntynyt vastakohdakseen.

Luther nosti teeseissään esille kirkon kallemman aarteen, pyhän evankeliumin. Vastapainona oli mm. aneiden myynnin lentävä mainoslause: ”Kun raha kirstuun kilahtaa, niin sielu taivaaseen vilahtaa.” Tuntuu siltä, että tämän päivän kirkossa evankeliumin kallis aarre on hukattu ja kaikkea muuta on tullut sen tilalle. Kirkon johdossa ollaan huolissaan rahoista, veronmaksajista ja kirkkoon kuulumisesta. Opin puhutus ja kirkas evankeliumi eivät ole tärkeitä. Äänen ei sanota sitä, mihin moni tuntuu uskovan kuin aneeseen: kun veroraha kirstuun kilahtaa, niin sielu taivaaseen vilahtaa. Kirkko pettää ihmisiä salliessaan heidän elää väärässä rauhassa. Kuinka suuri vastuu onkaan meillä paimeniksi asetetuilla! Ja vielä kovempi tilinteko piispoilla, jotka eivät enää huolehdi heille uskotusta laumasta vihkimällä Jumalan sanalle uskollisia paimenia ja valvomalla nykyisten opetusta.

Tämä oli tilanne myös uskonpuhdistuksen lähtiessä leviämään. 1500-luvun hengellisten kiistojen keskellä syntyneet tunnustuskirjat eivät ole vain kokoelma aikaansa sidottuja oppilausemia vaan elävää hengellistä todellisuutta ja pettämätön raamatullinen pohja meidänkin kirkollemme. Siellä osoitetaan myös selkeät toimintamallit tilanteeseen, jossa piispoista tulee niin jumalattomia, etteivät he hoida virkaansa ja kieltäytyvät vihkimästä oikeita paimenia. Silloin seurakunnalla on oikeus heidät itse kutsua ja vihkiä pyhään virkaan. Pyhä Raamattu on mei-

dän jumalallinen oikeutemme.

Päivän evankeliumi vie meidät juuri näihin perusteisiin. Meillä ei ole muuta valtaa kuin sanan valta, mutta se riittää. Jokaisella kristityllä on Jumalan sana. Siksi Jeesus sanoo meitä maan suolaksi ja maailman valoksi. Ei toivomuksena: ”Olisi hyvä, jos olisitte” tai vaatimuksena: ”Teidän pitää olla”, vaan itsestään selvänä toteamuksena: ”Te olette maan suola.” Siellä, missä Jeesus otetaan vastaan, ihmisistä tulee suola.

Suola suojaa pilaantumiselta ja mätänemiseltä. Sama tehtävä on meillä kristityillä tässä maailmassa. Mikä hengellisen kuoleman raadonlöyhkä tuleekaan vastaan kaikilla ympärillämme! Jos meidän suolamme on menettänyt makunsa, jos emme pidä Jumalan sanan totuutta esillä, olemme menettäneet hengellisen suolaisuutemme ja seuraukset ovat vakavat. **Bo Giertz** toteaa: ”Tässä ei ole kysymys julkisesta luopumisesta vaan vähittäisestä kehityksestä, jonka seurauksena opetuslapsesta tulee siinä määrin maailman kaltainen, ettei kukaan enää huomaa häntä muista poikkeavaksi. Silloin hän on arvoton ja hänet heitetään pois tilinteon hetkellä.” Jos Jumalan sana on meille kallis, miten se näkyy?

Vaikutus menee koko ajan jompaan kumpaan suuntaan. Jos kirkko ei vaikuta ympäröivään yhteiskuntaan suolana eikä valona eikä tee siitä Kristuksen kuvan kaltaista, ympäröivä yhteiskunta vaikuttaa kirkkoon ja tekee siitä peilikuvasa.

Valo paljastaa, miten asiat ovat. Kaikki ihmiset eivät pidä siitä, siksi he haluavat jäädä pimeyteen (vrt. Joh 1:9–12). Samalla tavalla avoimeen haavaan joutunut suola kirvelee: ei ihmisiä kiinnosta kuulla, kuinka heikko heidän vaeluksensa on Jumalan edessä. Mutta kristittyinä emme voi olla vaiti emmekä antaa heidän jatkaa matkaansa kohti kadotusta, vaikka se ei toisikaan meille kansansuosiota, että muistutamme ihmisiä siitä, mitä Jumala meiltä tahtoo.

Valo on Jumalan hyvyyden heijastusta. Jeesus itsehän on maailman valkeus (Joh. 8:12). Hänen omansa ovat ”valkeus Herrassa” (Ef. 5:8). Sitä valoa ei voi piilottaa. Jos niin tehdään, se sammuu. Myöskään kirkko ei voi olla näkyvätön. Olemuksensa salaava kirkko lakkaa olemasta. Sillä on aina näkyvät tuntomerkit, joista se voidaan tunnistaa.

Johan Helkkula
Keminmaan seurakuntapastori

PERUSIA

Aikakauskirja uskon ja ajattelun avuksi 36. vuosikerta

Ilmestyy:

kuudesti vuodessa

Julkaisijat:

Suomen Evankelisluterilainen Opiskeli-
ja- ja Koululaislähetys ry (OPKO)
Suomen Raamattuopiston Säätiö (SROS)
Suomen teologinen instituutti ry (STI)

Vastaava päätoimittaja 2008–2010:

Raimo Mäkelä, raimo.makela@kotiportti.fi
050 910 9058

Toinen päätoimittaja 2008–2010:

Timo Eskola, timo.eskola@teolinst.fi, (09) 668 9550

Toimitussihteerit:

Paula Eskola, paula.eskola@sro.fi, (09) 5123 9157
Essi Tuomala, essi.tuomala@sro.fi, 040 823 3460

Toimitus 2008–2010:

Jukka Niemelä, jukka.niemela@sro.fi
Jukka Norvanto, jukka@norvanto.fi
Henrik Perret, henrik.perret@teolinst.fi
Niilo Räsänen, niilo.rasanen@sekl.fi
Matti Sartonon, matti.sartonon@kolumbus.fi
Aku Visala, aku.visala@helsinki.fi
Juha Vähäsarja, juha.vahasarja@sro.fi

Neuvottelukunta 2008–2010:

Puheenjohtaja: Jouko Talonen, Reijo Arkkila, Juha Auvinen, Leif Erikson, Ruth Franzén, Salli Hakala, Martti Haverinen, Teuvo Huhtinen, Markku Ihonen, Tapani Innanen, Harri Joensuu, Timo Junkkaala, Juha Koi-vulahti, Pekka Mäkipää, Lasse Nikkarikoski, Leif Nummela, Olavi Peltola, Keijo Rainerma, Erkki Ranta, Timo Rämä, Päivi Räsänen, Olli-Pekka Vainio

Toimituksen osoite:

PL 15, 02701 Kauniainen

Kustantaja:

Perussanoma Oy

Tilauspalvelu:

PL 15, 02701 Kauniainen, (09)5123 9152/
Sirpa Mäkelä, sirpa.makela@sro.fi

Tilauhinnat 2009:

Opiskelijatilaukset 18 €/vuosi, kestotilaukset 24 €/vuosi,
määräaikaistilaukset 29 €/vuosi, irtonumero 6 €

Ilmoitushinnat:

1/1 sivu: 232 mm (kork.) x 170 mm (lev.) 250 euroa
½ sivu: vaaka 98 mm (kork.) x 124 mm (lev.) 140 euroa,
pysty 196 mm (kork.) x 60 mm (lev.) 140 euroa
muut: 0,80 eur/pmm, palstaleveys 60 mm

Hintoihin lisätään alv. (22%).

Ilmoitusten vastaanotto:

perusta@sro.fi, (09) 5123 9157

Aikakaulehtien liiton jäsen

ISSN 0355-7111

Forssan kirjapaino Oy, Forssa

Perusta
PL 15
02701 Kauniainen

Laiminlyötyjen lahjojen todistus

Tuomiopäivänä Jumala käyttää laiminlyötyjä armonvälineitä todistukseksi epäuskoista ihmistä vastaan. Silloin laiminlyöty Raamattu tulee todistamaan:

”Sinä omistit minut, mutta et käyttänyt minua. Jos olisit käyttänyt minua, et olisi tullut Jumalan eteen selittäen, että olet tehnyt parhaasi elämässäsi. Väisty pois Jumalan luota, sinä, joka olet halveksinut hänen Sanaan-
sa ja Voideltuaan.”

Tuomiopäivänä myös kirkon ja rukoushuoneen penkit tulevat todistamaan epäuskoista ihmistä vastaan ja sanomaan:

”Sinä et ole koskaan istunut minulla, vaikka on ollut runsaasti tilaa ja olen koko ajan odottanut sinua ja tehtiin kaikki mahdollinen, että sinut olisi saatu tulemaan. Jos olisit tullut silloin, et olisi koskaan uskaltanut astua Jumalan eteen oman vanhurskauden paikatassa viikunanlehdessä. Väisty pois Jumalan luota, sinä, joka olet halveksinut hänen elämää antavaa sanaansa ja vetäytynyt pois sen pelastavasta vaikutuksesta.”

Koko kansalle Jumalan vihan tuomio merkitsee joko kovaa kuristusta mahdolliseksi kääntymiseksi tai sen poispyyhkäisemistä historiasta, kun sen maailmallistuminen on kypsynyt lopulliseksi luopumukseksi. Silloin kansa menettää Jumalan siunauksen. Jos se menettää siunauksen, se menettää pian itsensä ja jää niiden autioittavien ja tuhoavien voimien saaliiksi, jotka Jumala päästä irti. Jeesus sanoi Jerusalemin juutalaisille: ”Vielä tulet näkemään ajan, jolloin viholliset rakentavat ympärillesi vallin, saartavat sinut ja käyvät kimppuusi joka puolelta. He murskaavat maan tasalle sinut ja sinun asukkaasi. Sinuun ei jätetä kiveä kiven päälle, koska et tajunnut etsikkoaikaasi.” (Luuk. 19:43-44.) He halveksivat todellisia armonvälineitä, Jumalan Poikaa ja hänen elämää antavaa sanaansa. Siksi tälle kansalle kävi huonosti. Kesti vain neljäkymmentä vuotta tuomion profetian julistamisesta sen toteutukseen.

Nyt nämä sanat koskevat meidän kansaamme. Voi kestää kolmekymmentä, neljäkymmentä tai sata vuotta tai vielä enemmän, ennen kuin tuomion profetia toteutuu. Mutta niin tulee ehdottomasti käymään, jos emme kunnioita etsikkoaikaamme emmekä etsi Jumalaa kaikesta sydämestämme niillä armonvälineillä, joita hän armollisesti antaa hoitaa kansamme keskuudessa.

Oppisimmepa ymmärtämään, minkä armon kohteina olemme niin kansana kuin yksilöinä juuri siksi, että elävän Jumalan voimallisesti vaikuttava sana on keskellämme ja haluaa vaikuttaa Jumalan elämää ja hänen valaan meissä!

Olav Valen-Sendstad: *Ihminen kohtaa Jumalan*